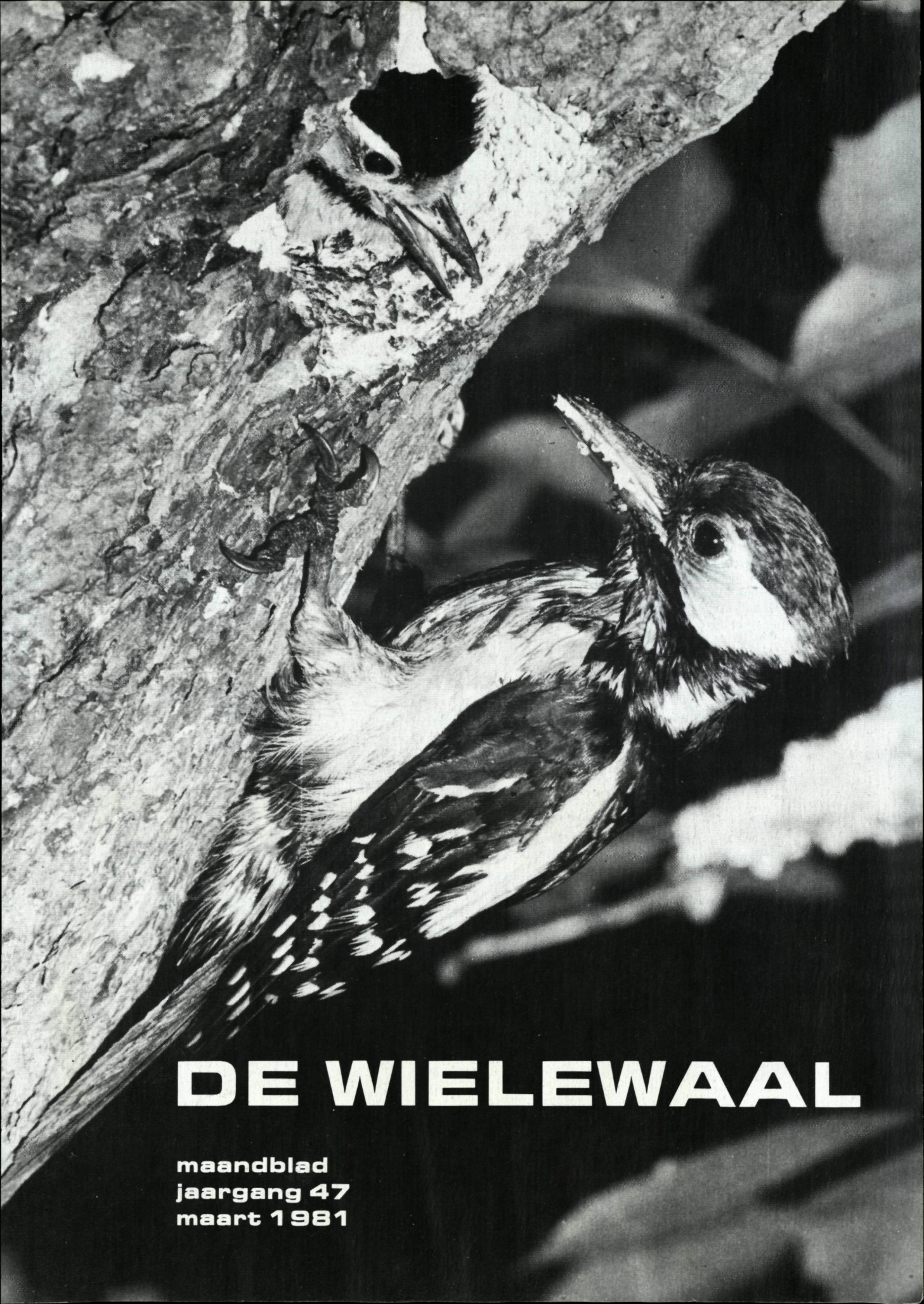

DE WIELEWAAL

maandblad
jaargang 47
maart 1981

DE WIELEWAAL

maandblad voor vogel- en natuurstudie

**uitgegeven met ondersteuning van het Ministerie
van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur.**

Hoofredacteuren: E.H. Fr. SEGERS: jaargang 1 tot en met 23
Dr. Fr. GROOTAERS: jaargang 24 tot en met 46

Redactie

Dr. H. MEEUS, redaktiesekretaris, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout (014/41 57 58)
P. HERROELEN, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek (02/751 85 76)
J. VAN DEN STEEN, Metdepenningenstraat 1A, 9000 Gent (091/24 04 21)
Dr. P. VAN SANDEN, Parklaan 14, 9000 Gent (091/21 44 70)

Redaktieraad

H. FRANCKX, Dr. Fr. GROOTAERS, J. BLOEMEN, A. DE JONGHE, J. KIEBOOMS, R. WILLOCKX, Prof. Dr.
U. LIBBRECHT, G. LUYTS, Prof. Dr. A. DHONDT

Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie DE WIELEWAAL

De vereniging heeft tot doel: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels te bevorderen door alle middelen, o.m. door het oprichten van plaatselijke afdelingen, het houden van studiedagen, het uitgeven van een tijdschrift, het verspreiden van vogelboeken en natuurboeken, het oprichten van natuurreservaten. De vereniging werd in 1933 opgericht door E.H. Fr. Segers.

Samenstelling van het Bestuur

RAAD VAN BEHEER

Dagelijks Bestuur

H. FRANCKX, voorzitter, Vredelaan 29, 2500 Lier (031/80 47 32)
P. HERROELEN, ondervoorzitter en afgevaardigde Brabant, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek (02/751 85 76)
F. VAN DEN BROECK, sekretaris, De Wilgen 41, 2060 Merksem (031/45 02 52)
E. MEYERS, penningmeester, Prof. Devochtstraat 39/4, 2300 Turnhout (014/41 00 69)

Leden

G. LACRES, Bekelstraat 62, 2700 Sint-Niklaas
W. ROGGMAN, Geeraardsbergsestraat 52, 9300 Aalst
J. VAN DEN STEEN, afgevaardigde Oost-Vlaanderen, Metdepenningenstraat 1A, 9000 Gent.
W. VAN SPAENDONK, afgevaardigde Antwerpen, Zevenbergen 50, 2500 Lier
R. VAN CRAEYNEST, afgevaardigde West-Vlaanderen, Blauw Kasteelstraat 103, 8400 Oostende
E. WELLENS, afgevaardigde Limburg, Statiestraat 89, 3900 Lommel

Afgevaardigden Wielewaaljongeren

C. VAN LIERDE, Oude Grensstraat 2 B4, 1850 Grimbergen
J. ROYEAERD, St. Hubertstraat 255, 9800 Deinze
P. DELVAUX, Gierlesteenweg 351, 2300 Turnhout

TECHNISCH ADVISEUR VAN DE NATUURRESERVATEN

Ir. S. TYS, Beekstraat 16, 2800 Mechelen (015/41 12 78)

LIDMAATSCHAP EN ABONNEMENTEN

België: 350 F, Nederland: 400 F, andere landen: 500 F. Bijlid (zonder abonnement): 50 F.
Administratie: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Giro: 000-0319785-73. Tel.: 014/41 22 52.

Avifauna van de kleiputten te Stuivekenskerke (West-Vlaanderen)

door Rudi Debruyne, Mark Espeel en Stef Catteeuw

Inleiding.

De kleiputten van Stuivekenskerke zijn voor veel veldornitologen in Vlaanderen geen onbekend terrein. Zowel tijdens de winter als tijdens de broed- en trekperiode kunnen in dit relatief klein gebied heel wat vogels worden waargenomen. Zoals in elke avifauna is het onze bedoeling een overzicht te geven van alle waarnemingen die in het gebied werden gedaan om op deze manier bij te dragen tot de evaluatie en het behoud van dit waardevol vochtig gebied.

Over de kleiputten van Stuivekenskerke publiceerden tot nog toe:

- A. Catteeuw, die enkele algemene aspecten betreffende fauna en flora van het gebied behandelt (C.V.N. biotoopstudie 1976).
- H. Chaffaert, die eveneens zijn C.V.N. biotoopstudie maakte over dit gebied.
- R. Debruyne, die de trek van de steltlopers te Stuivekenskerke behandelt (C.V.N. biotoopstudie 1979).
- M. Espeel, die een limnologische studie van de kleiputten maakte: fysische en chemische eigenschappen van het water en voorkomen en aantalsverloop van het zoöplankton met een beschrijving van het studieterrein (ontstaan, bodem, vegetatie en inventaris van de vogels en enkele insectengroepen). (Licentiaatsverhandeling Rijksuniversiteit Gent, september 1979).

We hopen dat deze avifauna een stimulans mag zijn voor de veldornitologie in ons Gewest.

In de Westhoek is er een schrijnend tekort aan wetenschappelijk verantwoorde studies van onze natuurgebieden.

Situering.

De kleiputten bevinden zich op het grondgebied van de voormalige gemeente Stuivekenskerke (fusiegemeente Diksmuide). Ze zijn gelegen langs de linkeroever van de IJzer, centraal in de Middellanpolders (51°05' N.B. - 02°49' E.L.). In vogelvlucht is het gebied slechts twaalf kilometer van de kust verwijderd. De oppervlakte bedraagt ongeveer twintig hektaren.

Ontstaan en evolutie.

De kleiputten bestaan uit zeven vijvers, die als verschillende eenheden en op andere tijdstippen werden uitgegraven. De eerste ontginning dateert van 1945 (vijver G, fig 1). Daarna werd de ondiepe vijver F uitgegraven. Rond de jaren '50 werd vijver C ontgonnen. Deze vijver vormt het grootste open wateroppervlak van het gebied en de grootste

Foto : M. Espeel

diepte bedraagt 3,2 meter (meting op 18 augustus '78). Daarna, rond 1955, werd de ondiepe vijver B met een centrale veenuitgraving ontgonnen. In het vroege voorjaar van 1976 werd deze vijver leeggepompt met de bedoeling er huishoudelijk afval te storten. Deze bedreiging kon verhinderd worden. Het waterpeil was echter al aanzienlijk gedaald en ten gevolge de daaropvolgende droge zomer van 1976 lag deze vijver al spoedig droog op het kleine diepere deel na. Sedertdien heeft het waterpeil zich stilaan hersteld. Vijver A en E werden laatst ontgonnen. Momenteel wordt er nog ongeregeld klei uitgegraven op een plaats die buiten het gebied van fig. 1 valt.

Het apart uitgraven van de verschillende vijvers heeft voor gevolg gehad dat ze allemaal een verschillende diepte, ouderdom en oevertype hebben. Op deze wijze is een gebied ontstaan dat ondanks zijn geringe oppervlakte een hoge structurele diversiteit vertoont. Deze diversiteit wordt nog verhoogd door de aanwezigheid van een Viconia-hoeve met haar boomwal in de zeer nabije omgeving van de vijvers. Deze boomwal

scheidt het gebied af van de dorpskern (ongeveer 100 inwoners).

In een ruimer natuurbehoudskader manifesteert zich meteen het belang van het gebied: de kleiputten van Stuivekenskerke illustreren de potentiële ekologische waarde van volledig artificieel ontstane biotopen. (Espeel, 1979)

De vegetatie.

De vegetatie van deze vijvers is zeer verschillend en houdt voornamelijk verband met de diepte en met de helling en de expositie van de oevers.

Op vijver A is riet aspektbepalend. Deze plant vormt er een breed, dicht en soortenarm rietveld. In de minder diepe zuidwestelijke hoek vinden we een dichte grazige vegetatie van fioringras, kropjaar, pitrus, valse voszegge, zeebies en zeeaster.

Op vijver B komt alleen aan de noordzijde een brede rietkraag voor. Vanuit de zuidwestelijke hoek is er tijdens de laatste jaren evenwel een snelle uitbreiding van riet. De vegetatie van deze vijver is zeer soortenarm en stabiel. Ze vertoont in samenhang met de substraatdiepte en de duur van de exundatie een vrij regelmatige zonatie die parallel met de oever verloopt. Op deze vijver komt een zeer zeldzame plantensoort voor, namelijk smalbladige waterweegbree (*Alisma gramineum* Lej.). Deze vindplaats is voor het Maritiem District totaal nieuw. Het zou om de enige vindplaats van deze plant in België gaan. De ekologische betekenis van het voorkomen van deze soort is niet bekend (Espeel en De Raeve, in voorbereiding).

Aan de noordzijde van vijver C, de grootste en diepste vijver, komt een smalle rietzoom voor met enkele exemplaren van grote lisdodde ertussen. Op een ondiep, soms droogvallend stukje oever

langs de westzijde vinden we grote varkenskers, rode ganzevoet, blaartrekkende boterbloem, greppelrus, platte rus, pitrus, zeeegroene rus, zeezuring en smalbladige waterweegbree, op andere ondiepe plaatsen waterbies samen met zomprus en zeebies. Op de zuidelijke oever groeit waterpunge in zeer kleine aantallen.

Vijver D, een zeer kleine en ondiepe vijver is zeer soortenrijk. Het diepste gedeelte is volledig dichtgegroeid met aarvederkruid en gedoornd hoornblad. Op ondiepe plaatsen groeien onder andere zwanebloem en ruwe bies.

De vijvers F en G hebben steile oevers waarop zich enkel een smal zoompje van riet ontwikkeld heeft.

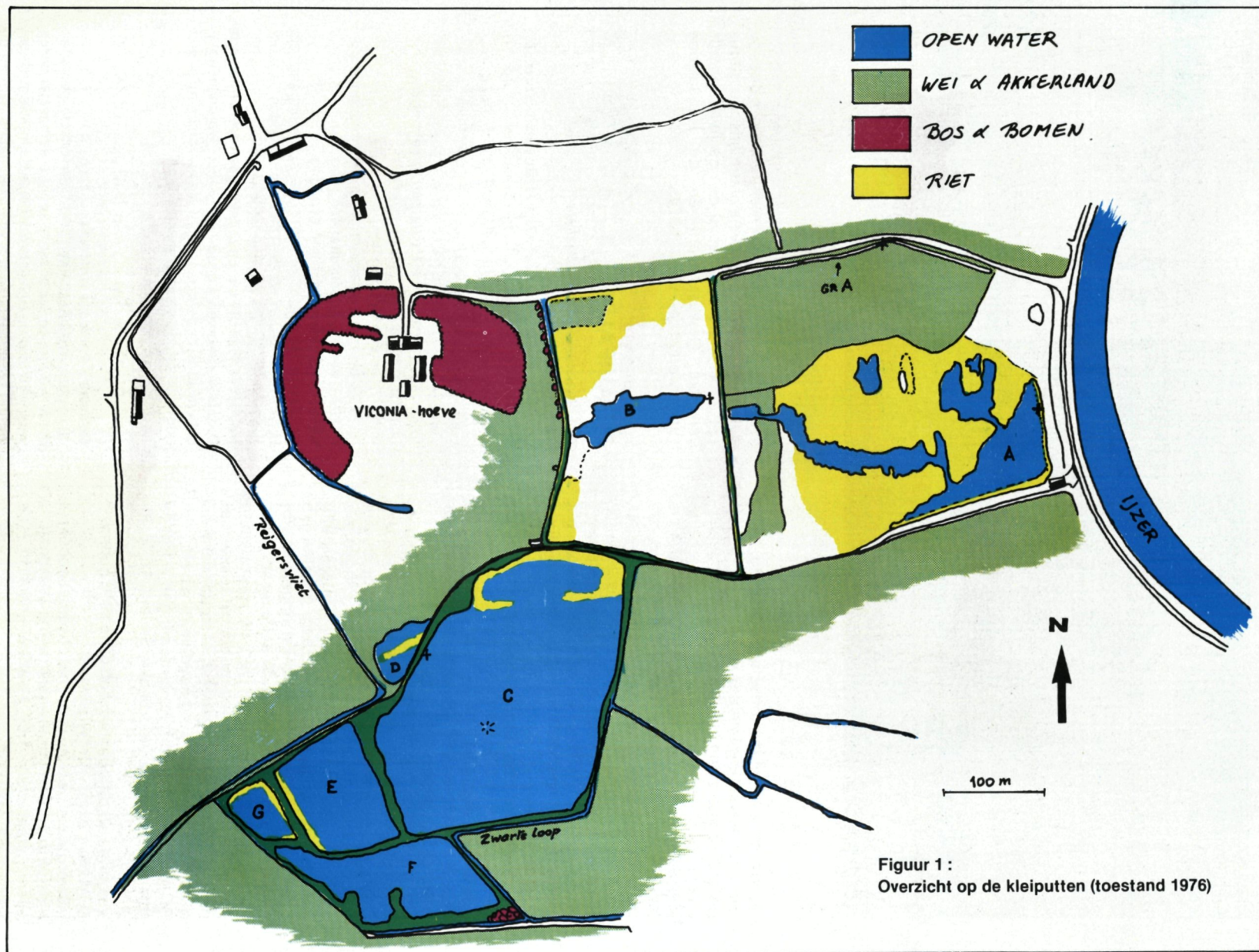
Vijver F is zeer ondiep. Tijdens de zomer vallen er regelmatig kleine perceeltjes droog waarop zich spoedig pioniers als spiesbladige melde en rode ganzevoet vestigen. De vegetatie van de zuidelijke oever is te vergelijken met deze van het ondiep gedeelte van vijver D. We merken op dat er enkele soorten voorkomen die indicatoren zijn van licht brak water. Het water behoort tot de oligohaliene klasse en onder de bestudeerde invertebraten komen enkele soorten voor die de voorkeur geven aan brak water (Espeel, 1979).

Materiaal en methode.

Vanaf 1975 werd het gebied bijna wekelijks door één van ons bezocht. Deze periodieke tellingen werden stopgezet na de winter van 1978-1979. Het is evident dat in een waterrijk gebied als Stuivekenskerke het waterwild het best geïnventariseerd is geweest. Andere vogelfamilies werden niet zo nauwkeurig gevolgd. Dit neemt niet weg dat door onze talrijke bezoeken aan het natuurgebied en door het enkele keren toepassen van de integrale inventarisatiemethode (Koninklijke

Foto : R. Debruyne

Figuur 1 :
Overzicht op de kleiputten (toestand 1976)

Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 1973) een vrij nauwkeurig beeld is ontstaan van zowel de broedvogelstand als de overwinteringsaantallen.

Met de gegevens van 1975 tot 1978 - 1979 als basis, werd besloten de avifauna van de kleiputten van Stuivekenskerke samen te stellen. Dank zij de korte mededelingen in de „Dwergstern” en „De Wielewaal” en door een oproep tot medewerking (Wielewaal 46: 27) werd het mogelijk nog een 1200-tal waarnemingen bij de onze te voegen.

De gegevens die binnenkwamen buiten de periode 1975 - 1979, werden eveneens verwerkt. Vooral de periode van einde 1979 en het broedseizoen van 1980 leverde nog enkele zeer waardevolle gegevens.

De verwerking gebeurde als volgt. Espeel behandelde de duikers tot en met de eenden. Debruyne behandelde de roofvogels tot en met de spechten en Catteeuw nam de zangvogels voor zijn rekening. Na wederzijdse uitwisseling van de kopijen werd er op een gezamenlijke bijeenkomst een definitieve tekst opgesteld. Bij elke waarneming, opgenomen in de tekst van de avifauna, wordt de auteur van de waarneming vermeld indien het een ongepubliceerde waarneming betreft. Na deze naam staat steeds vermeld of het een persoonlijke mededeling betreft.

Bij reeds gepubliceerde waarnemingen wordt de referentie vermeld (voorbeeld: Smient, 18.08.76, D.W. 43: 22).

Volgende afkortingen werden in de tekst gebruikt: D.W. staat voor „De Wielewaal”

„Dwergstern” staat voor het tweemaandelijks tijdschrift van de Wielewaalafdeling Westkust.

Gierv. staat voor het kwartaaltijdschrift „Le Gerfaut-De Giervalk”.

Waarnemingen zonder referentie werden door de auteurs zelf verricht. De avifaunistische status der soorten werd ontleend aan de Avifaunagids van het Gewest Gent en de Kanaalzone (Vogelwerkgroep Gent, 1979).

DE AVIFAUNA

Roodkeelduiker - *Gavia stellata*

Twee waarnemingen:

14.02.76, 1 eks. op vijver C, met stookolie (dood op 18.02.76)

08.08.79, 1 eks. dood aangetroffen.

Fuut - *Podiceps cristatus*

Zomervogel. In 1975: 6 paren aanwezig, waarvan er vier tot broeden kwamen; elk paar had twee jongen.

In 1976: 1 broedpaar met één jong.

In 1977: geen broedgevallen.

In 1978: twee broedparen met één en twee jongen.

In 1979: één broedpaar met één jong.

In 1980: één broedpaar met één jong.

Opvallend bij deze soort is de achteruitgang als broedvogel sedert 1975. Uit de onderstaande tabel (frekwentie van de waarnemingen tijdens de verschillende maanden) leiden we af dat er geen overwinterende vogels voorkomen en dat het aantal waarnemingen maximaal is in de maand april, wat waarschijnlijk met doortrek van de soort te maken heeft.

0	5	15	22	12	12	8	11	4	4	3	0
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Dodaars - *Podiceps ruficollis*

Jaarvogel. We beschikken niet over exacte aantallen maar we menen toch dat telkenjare een zestal paren verspreid over de vijvers broeden. In de frekwentietabel komen twee piekperiodes voor: de maand april en de

maanden oktober en november. Vooral tijdens de najaarsperiode kunnen vaak grote aantallen worden waargenomen (tot 25 eks.). In tegenstelling tot de Fuut is de Dodaars tijdens de winter wel aanwezig.

8	1	5	19	9	11	10	11	11	22	18	8
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Kuilduiker - *Podiceps auritus*

Eén waarneming: 1 eks. in prachtkleed op 22.04.78 (M. Becuwe, pers. med.).

Roodhalsfuut - *Podiceps grisegena*

Drie waarnemingen, waarvan twee in het voorjaar en één in het najaar:

24.02.79: 2 eks. dood aangetroffen.

22.04.79: 1 eks. (L. Dewulf, pers. med.).

22.09.79: 1 eks. (L. Dewulf, pers. med.).

Geoorde Fuut - *Podiceps nigricollis*

Zes waarnemingen (drie in het voorjaar en drie in het najaar) die duidelijk met de doortrek van deze soort te maken hebben.

Aalscholver - *Phalacrocorax carbo*

Drie waarnemingen: 1 eks. op 08.02.76; 1 eks. op 07.08.77 en 2 eks. op 25.03.79 (R. Tahon, pers. med.).

Roerdomp - *Botaurus stellaris*

Twee waarnemingen: 1 eks. op 18.01.76 in rietveld van vijver A; 1 eks. op 07.09.78 (E. Acke, pers. med.).

Blauwe Reiger - *Ardea cinerea*

Jaargast. Is vrijwel gans het jaar door in de kleiputten aanwezig. De hoogste aantallen worden genoteerd in de maand augustus (tot 25 eks.). Ongetwijfeld heeft dit te maken met het uitzwermen van jonge reigers uit de Blankaart-kolonie. Tijdens het voorjaar zijn de waarnemingen schaars. In de boomwal rond de Viconia-hoeve komen voornamelijk in de zomermaanden een twintigtal individuen overnachten.

Purperreiger - *Ardea purpurea*

Vier voorjaarswaarnemingen (op 23.05.76; 14.04.78; 29.05.78 en 13.05.80 telkens één exemplaar) en één zomerwaarneming: van 08.08.76 tot 20.08.76 een juveniel exemplaar.

Koereiger - *Ardeola ibis*

Eén waarneming: 1 eks. op 18.04.79 (M. Becuwe, pers. med., voorgelegd ter homologatie).

Lepelaar - *Platalea leucorodia*

Eén voorjaarswaarneming in mei 1975 (4 eks.) en twee najaarswaarnemingen: 21.10.76 en 21.10.78.

Flamingo - *Phoenicopterus ruber*

Eén waarneming: 1 eks. op 18.05.80 (D.W. 46: 302).

Knobbelzwaan - *Cygnus olor*

Jaarvogel. Vrijwel gedurende het ganse jaar een drietal vogels aanwezig. In 1978 was er een broedgeval maar de drie jongen werden geroofd. In 1979 werden drie jongen grootgebracht. 's Winters zijn er vaak meerdere allochtone individuen aanwezig.

Kleine Zwaan - *Cygnus bewickii*

Twee waarnemingen: 6 ad. en 1 juv. pleisterend op 31.12.75 en 2 ad. en 3 juv. overvliegend op 25.02.78.

Brandgans - *Branta leucopsis*

Twee waarnemingen: 4 eks. overvliegend op 29.04.80, en 12 eks. laag overvliegend op 29.11.1980.

Canadese Gans - *Branta canadensis*

Eén waarneming: 1 overvliegend eks. op 21.05.78.

Rotgans - *Branta bernicla*

Eén waarneming: 1 overvliegend eks. op 18.01.76.

Ganzen - *Anser spec.* (Grauwe Gans, Kolgans, Rietgans en Kleine Rietgans)

Gedurende het winterhalfjaar vaak intense trek over de kleiputten. Tijdens de winter '78-'79 pleisterden grote aantallen (Kolgans, Rietgans en Kleine Rietgans) in de nabije omgeving (tot 15.000 eks.). Bij de Grauwe Gans noteren we telkenjare veel terugtrek in februari. We hebben één late waarneming van deze soort: 6 eks. overvliegend naar N.O. op 9 mei 1980.

Wilde Eend - *Anas platyrhynchos*

Jaarvogel. Is vrijwel steeds op de kleiputten aanwezig. Jaarlijks zijn er een tiental broedparen. Tijdens de nazomer zijn er 's nachts veel eenden aanwezig die foerageren op gelegde graangewassen.

Wintertaling - *Anas crecca*

Wintergast. Wordt waargenomen van eind augustus tot begin april. Het hoogste aantal bedraagt 205 eksemplaren op 11.12.76. De vogels houden zich voornamelijk langs de oevers van vijver F op.

Uiterste data: 11.08.79 (L. Dewulf, pers. med.) en 20.04.77 5 eks. (I. Naessens, pers. med.).

Zomertaling - *Anas querquedula*

Zomervogel. Eén broedpaar in 1978 met 4 pulli en een broedpaar in 1979. Steeds in kleine aantallen aanwezig. Vroegste waarneming: 3 eks. op 25.02.78.

Krakeend - *Anas strepera*

Wintergast in klein aantal die sedert 1978 talrijker wordt waargenomen. Maximum 20 eks. op 18.12.79. Tot in april zien we vaak baltsende eksemplaren. Misschien verhindert verstoring hen om tot broeden te komen. Uiterste data: 20.08.75 en 08.04.79. Bovendien beschikken we nog over twee zomerwaarnemingen: 2 eks. op 27.06.75 en 1 eks. op 08.07.79 (R. Tahon, pers. med.).

Smient - *Anas penelope*

Wintergast. In geringe aantallen aanwezig. Maximum 72 eks. op 24.02.79.

Uiterste data: 18.08.76 (D.W. 43: 22) en 28.05.78. 1 ♀ (P. en H. Degroote, pers. med.).

Pijlstaart - *Anas acuta*

Wintergast. Steeds in zeer kleine aantallen waargenomen, voornamelijk foeragerend op de oevers van vijver F. Maximum 7 eks. op 14.03.79 (L. Dewulf, pers. med.). Uiterste data: 30.09.78 (L. Dewulf, pers. med.) en 18.04.79; 1 ♂ (M. Becuwe, pers. med.).

Eén zomerwaarneming: 1 paar op 30.06.80; (K. Devos, pers. med.).

Slobeend - *Spatula clypeata*

Jaargast. Vrijwel steeds aanwezig. In april zijn er veel paartjes aanwezig die misschien broedgelegenheden komen opzoeken. De grootste aantallen worden tijdens het najaar genoteerd (tot 80 eks., 20.11.77).

Toppereend - *Aythya marila*

Onregelmatige gast. Zeven waarnemingen:

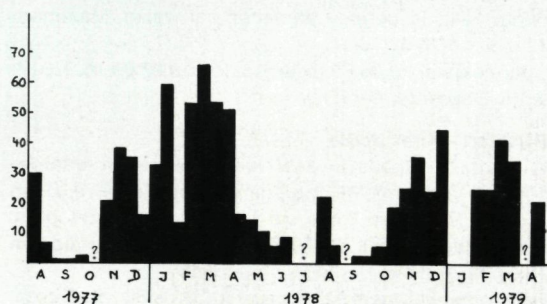
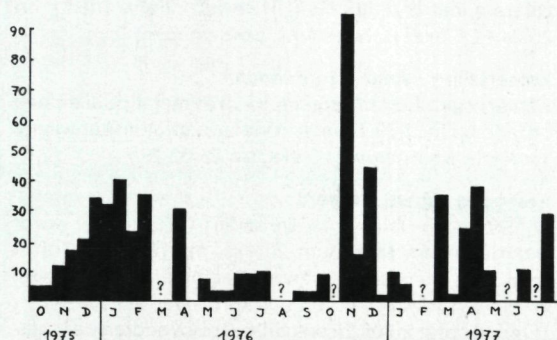
- 29 en 30.07.76 één ♂
- 21.09.77 één paar (D.W. 44: 20)
- 22.09.77 nog steeds aanwezig.
- 23.10.77 één paar
- 29.10.77 twee ♂♂ (P. en H. Degroote, pers. med.).
- 21.07.78 tot 02.08.78. 'aanwezig' ♂ (L. Dewulf, pers. med.).
- 02.03.80 tot 08.93.80 1 ♀; (K. Devos, pers. med.)

De waarnemingen van einde juli betreffen steeds mannelijke dieren. Het betreft hier zeker geen ruiende vogels. (Lippens en Wille, 1972). We denken eerder aan ♂♂ uit de dichtste broedgebieden (Scandinavië) die zeer vroeg het broedgebied verlaten hebben en de rui reeds achter de rug hebben, ergens in Nederland (IJsselmeer).

Kuifeend - *Aythya fuligula*

Jaarvogel. Broedgevallen:

- 1975: één paar met 5 pulli (F. Volckaert, pers. med.).
- 1976: twee paren met 2 en 7 pulli.
- 1977: 3 paren met 8, 9 en 9 pulli.
- 1978: geen, maar wel in de onmiddellijke omgeving op de IJzer.

Aantalsverloop van *Aythya fuligula* te Stuivekenskerke.

1979: idem '78.

1980: één paar met 6 (?) pulli.

Talrijke wintergast, voornamelijk op vijver C aanwezig. Tijdens stormperiodes (zware golfslag) zoeken de dieren meer beschutte plekjes op, meestal op vijver F. Het aantalsverloop per halve maand is weergegeven in de bijgevoegde grafieken. Men kan vaststellen dat vanaf de tweede helft van oktober of begin november de aantallen duidelijk stijgen.

Vanaf midden april verlaten de overwintelaars het gebied. De schommeling van de aantallen tijdens de winterperiode heeft in de eerste plaats te maken met de weersomstandigheden. Bovendien verplaatsen de vogels zich soms naar omliggende voedselgebieden (Blankaart en spaarbekken te Woumen-Merkem). Dezelfde opmerkingen gelden ook voor de Tafeleend (zie verder).

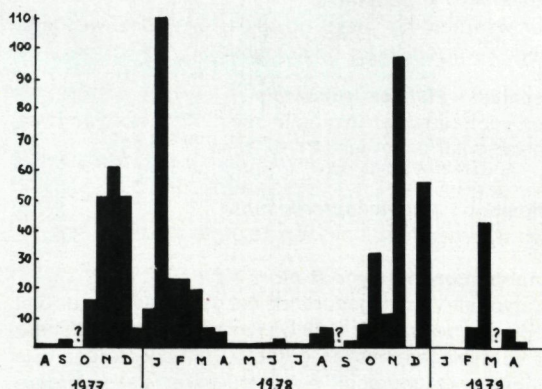
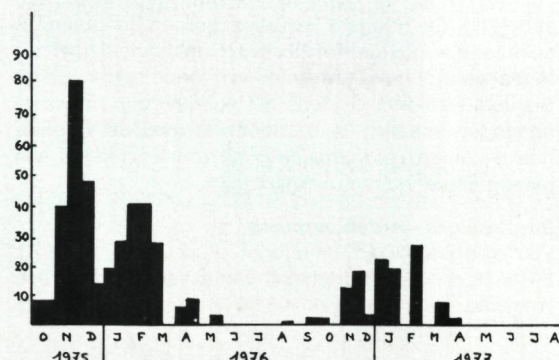
Tafeleend - *Aythya ferina*

Jaargast - (toevallige) broedvogel. De Tafeleend broedde reeds tweemaal te Stuivekenskerke. In 1975 was er een ♀ met pulli. Dit was het eerste broedgeval van deze soort in het IJzerbekken.

In 1978 was er weer een ♀ met 10 pulli.

Tijdens de zomermaanden zijn er naast de eventuele broedparen soms ook enkele overzomerende individuen aanwezig. Het aantalsverloop is weergegeven in de bijgevoegde grafieken.

De aantallen beginnen toe te nemen vanaf november en rond half maart (duidelijk vroeger dan bij de Kuifeend) verlaten de overwintelaars ons gebied.

Aantalsverloop van *Aythya ferina* te Stuivekenskerke.

Witoogeed - *Aythya nyroca*

Eén waarneming: 1 ♂ op 03.12.75.

Breidduiker - *Bucephala clangula*

Wintergast in klein aantal. Het zijn voornamelijk exemplaren in ♀♀ kleeft die worden waargenomen in de eerste helft van de winter. Slechts in maart en april werden mannetjes waargenomen. Een vroege waarneming: 1 ♀ op 4.09.76.

Grote Zaagbek - *Mergus merganser*

Drie waarnemingen: 1 ♀ van 11.01.76 tot 23.01.76; 15 ♀♀ en 5 ♂♂ op 24.08.79 en 10 ♀♀ en 1 ♂ op 03.03.79.

Middelste Zaagbek - *Mergus serrator*

Twee waarnemingen: 1 ♀ op 10.03.79 en 6 ♂♂ op 01.04.80.

Nonnetje - *Mergus albellus*

Drie waarnemingen: 1 ♀ op 04.03.79 (M. Becuwe, pers. med.), 1 ♀ op 04.02.80, en twee ♀♀ op 29 en 30.11.80.

Bergeend - *Tadorna tadorna*

Jaargast. Vrijwel steeds in geringe aantallen (2 tot 4 eks.) en voornamelijk langs de oevers van vijver F. De tabel der frekwenties van de waarnemingen geeft volgend beeld:

1	5	7	13	1	1	1	2	0	0	1	5
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Tijdens het voorjaar kunnen we een duidelijke periode van trek onderscheiden. De afwezigheid in het najaar heeft waarschijnlijk met de rui van de soort te maken.

Buizerd - *Buteo buteo*

Doortrekker. Ieder jaar trekken enkele Buizerds over het gebied. De grootste voorjaarsstrek vindt plaats in april, de najaarsstrek vanaf einde september tot ver in november.

Sperwer - *Accipiter nisus*

Wintergast. Alhoewel niet elk jaar, komt de Sperwer vaak 's winters in het gebied voor. De eerste exemplaren zijn er vanaf einde september, de laatste zien we in april.

Zwarte Wouw - *Milvus migrans*

Slechts één waarneming: twee adulte exemplaren op 20.08.78 (D.W. 45: 22).

Wespendief - *Pernis apivorus*

Waarschijnlijk één exemplaar op 20.08.79.

Bruine Kiekendief - *Circus aeruginosus*

Doortrekker en zomergast. Vanaf midden-april tot laat in oktober zijn er steeds kiekendieven waar te nemen boven de rietvelden. Een bundeling van de waarnemingen over vier jaar heeft het volgend beeld:

—	—	—	5	8	5	5	40	27	4	—	—
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

De voorjaarsstrek heeft zijn hoogtepunten in mei, de waarnemingen van juni en juli betroffen een overzomend ♀ dat verschillende malen met nestmateriaal werd

gezien. Ook in 1980 was er een adult ♀ aanwezig. Het kreeg pas in juli gezelschap van een ♂. Tot broeden is het tenslotte niet meer gekomen. Wel bracht het ♂ regelmatig prooi aan voor het ♀. Enkele keren werd ook balts waargenomen.

Een broedgeval behoort zeker tot de mogelijkheden in de toekomst.

De najaarsstrek vindt vooral plaats in augustus en september. Het betreft dan waarschijnlijk voor een deel jonge vogels van de 'kolonie' op het nabijgelegen natuurreservaat De Blankaart, waar jaarlijks een drietal paren tot broeden komen. Laatste waarneming: 10.11.80: 1 overtrekkend ♀.

Blauwe Kiekendief - *Circus cyaneus*

Wintergast. Uiterste data: 18.04.79 en 29.09.79. (M. Becuwe, pers. med.).

De samengevoegde trekwaarnemingen van de periode '76 - '79 geven volgend beeld:

7	12	10	15	—	—	—	—	1	2	5	14
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Vanaf de winter '78 - '79 wordt opgemerkt dat de kiekendieven het riet opzoeken om er te overnachten. Alhoewel we de relatief grote aantallen oorspronkelijk toeschreven aan de zeer strenge winter zagen we dat tijdens de winter '79-'80 weerom tot maximaal 6 exemplaren kwamen overnachten.

- 03.02.80: 2 ♂♂ en 4 in ♀-kleed.

- 09.02.80: 1 ♂ en 5 in ♀-kleed.

Ook op het nabijgelegen natuurreservaat 'De Blankaart' was er de afgelopen winters een slaapplek van maximaal 11 exemplaren.

Visarend - *Pandion haliaëtus*

Toevallige gast. Vier voorjaarswaarnemingen:

- 08.05.76: Zeker één, waarschijnlijk 2 exemplaren (L. Dewulf, E. Storme, e.a., pers. med.).

- 23.05.76: 1 eks. (Dwergstern: 6, 49)

- 30.04.77: 1 eks.

- 28.05.78: 1 eks. (P. en H. Degroote, pers. med.).

Smelleken - *Falco columbarius*

Doortrekker (Wintergast?). Het Smelleken wordt de laatste jaren steeds meer waargenomen in onze polders.

Er zijn in Stuivekenskerke slechts twee echte winterwaarnemingen:

04.12.77: één ♀

24.12.79: één ♀

Boomvalk - *Falco subbuteo*

Doortrekker. (Voormalige broedvogel?). Steeds opmerkelijke voorjaarsstrek. Tijdens het najaar zijn er heel wat minder waarnemingen. Heeft waarschijnlijk gebroed in het Viconiabosje in 1975.

Boomvalk - *Falco subbuteo*

Doortrekker. (Voormalige broedvogel?). Steeds opmerkelijke voorjaarsstrek. Tijdens het najaar zijn er heel wat minder waarnemingen. Heeft waarschijnlijk gebroed in het Viconiabosje in 1975.

Torenvalk - *Falco tinnunculus*

Jaargast. Wordt zelden gezien in mei en juni. Gedurende de andere maanden zijn steeds enkele valkjes in de omgeving aan het jagen.

Patrijs - *Perdix perdix*

Jaarvogel. Broedt in de onmiddellijke omgeving met een maximum van drie paar.

Kraanvogel - *Grus grus*

Eén waarneming: 7 eks. (V-formatie) overvliegend in westelijke richting op 20.11.76.

Waterral - *Rallus aquaticus*

Jaarvogel. De meeste Waterrallen worden tijdens hun najaarstrek in oktober gezien. Elk jaar zijn er meerdere winterwaarnemingen. Tijdens de broedperiode lokaliseerden wij éénmaal drie zingende mannetjes. (broedseizoen '80) Van '76 tot '79 waren er nooit meer dan twee paar.

Kwartelkoning - *Crex crex*

Slechts één waarneming: 09.06.79: 1 roepend eksemplaar (D.W. 46: 201)

Waterhoen - *Gallinula chloropus*

Jaarvogel. Wintermaximum: 110 eks. op 02.02.79. Talrijke broedvogel: $\pm$ 20 paar.

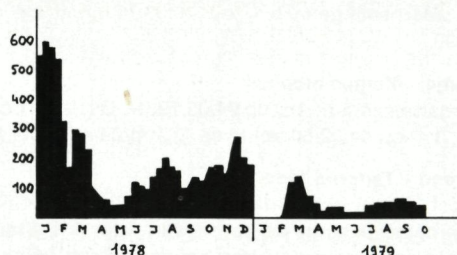
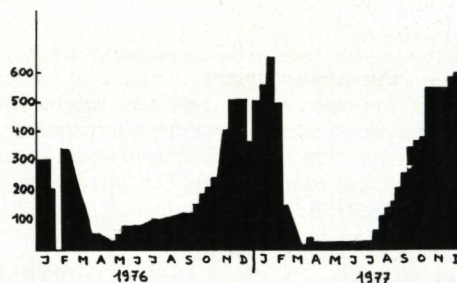
Meerkoet - *Fulica atra*

Jaarvogel. Broedvogel met maximum 18 paar. Het aantal pulli is steeds zeer laag (gemiddeld 2,6) en waarschijnlijk te wijten aan predatie van eieren en pulli door Zwarte Kraaien (*Corvus corone*). Herhaaldelijk werd gezien hoe kraaien profiteerden tijdens verstoring door bezoekers aan de broedplaatsen van Meerkoeten. Het aantalsverloop van de meerkoet is duidelijk af te leiden uit de grafiek: in april en mei bevinden zich steeds een dertigtal niet broedende (overzomerende) vogels op de putten. In de loop van juni kunnen we vaak reeds 100 exemplaren tellen. Tijdens juli en augustus blijven de aantallen ongeveer konstant. In september en oktober kennen we de grootste aantalstoename met als maximum 342 exemplaren op 28.09.77 en 546 op 23.10.77. In '76 en '78 neemt het aantal in november nog toe, in '77 blijft het stabiel.

Tijdens de wintermaanden december en januari bereiken de aantallen zowel hoogte- als laagtepunten. Zachte winters geven pieken boven de 600 eks. terwijl tijdens de strenge winter van '78 - '79 vanaf 01.01.79 tot half februari '79 geen enkele Meerkoet werd waargenomen.

Tijdens de winter voeden de Meerkoeten zich op de aangrenzende weilanden. Het grazen werd waargenomen tot einde maart. Wanneer de Meerkoeten door voortdurende verstoring of te strenge vorst geen wak in het ijs kunnen openhouden verdwijnen ze uit het gebied tot de eerste dooi zich aankondigt.

Vanaf begin februari kennen wij na elke zachte winter een spektakulaire aantalsvermindering. (De aantallen kunnen zich in één week halveren!) Vervolgens zien we een onstabiel, van jaar tot jaar veranderend aantalsverloop gedurende maart en begin-april. De aantallen

Aantalsverloop van *Fulica atra* te Stuivekenskerke.

hangen dan weerom af van de voorbije winter die het aantal broedvogels bepaalt.

Scholekster - *Haematopus ostralegus*

Doortrekker. De meeste waarnemingen gebeuren tijdens het voorjaar; misschien vindt de terugtrek meer landinwaarts plaats?

Is niet te zien tijdens de winter.

Slechts één juniwaarneming: 17.06.76 1 eks. (M. Becuwe, pers. med.).

Kievit - *Vanellus vanellus*

Jaarvogel. Broedt in de omliggende weilanden. (maximum 3 paar) De grootste concentraties worden waargenomen vlak voor sneeuwval of strenge vorstperiodes (08.12.79; ca. 3000 eks.) maar ook tijdens de najaarstrek kunnen belangrijke aantallen pleisteren; 07.10.79: ca. 500 eks.

Op zonnige najaarsdagen fungeert vijver F als was- en drinkplaats. Voornamelijk rond de middaguren komen enkele honderden Kieviten zich daar verfrissen.

Ringresultaten:

geringd

16.10.77 (1 ♂)
Stuivekenskerke
01.11.76 (1 ♂)
Stuivekenskerke
01.11.76 (1 ♂)
Stuivekenskerke

terug

05.12.1977.
Martragny - Calvados. Frankrijk
24.02.1977
Warhem - Nord. Frankrijk
28.05.1978
Drogichin - Brest. U.S.S.R.

Uit deze ringresultaten geboekt door J. Vanhoe blijkt dat Kieviten die tijdens het najaar Stuivekenskerke passeren nog zuidelijker gaan overwinteren. De vogel

van 24.02.77, geschoten in Warhem was waarschijnlijk reeds op terugtrek. Dit klopt volledig met de gegevens van Lippens en Wille (1972) die schrijven: „De terugkeer gebeurt vanaf februari, maar vooral in maart”. Uit het laatste ringresultaat blijkt dat de in Stuivekenskerke passerende Kieviten Russische broedvogels kunnen zijn.

Zilverplevier - *Charadrius squatarola*

Eén waarneming: 31.10.76, 1 eks.

Goudplevier - *Charadrius apricarius*

Doortrekker en wintergast. Vroegste waarneming: 21.07.76, één eks.

Vanaf half augustus ziet men kleine groepjes Goudplevieren in de omliggende polderweiden. Deze eerste vogels zijn steeds in slagpenrui, het betreft waarschijnlijk adulte vogels waarvan het broedsel is mislukt. Tijdens het late najaar, kort voor de winter kunnen de aantallen vaak oplopen tot boven de 2000. (01.12.79 - 2500 eks. - R. Tahon, pers. med.).

Bij strenge vorst zijn de plevieren uit de polders verdwenen.

Tijdens de terugtrek (maart-april) wordt er nooit lang gepleisterd, concentraties boven de 400 exemplaren zijn in die periode zeldzaam. Sporadisch komen ook Goudplevieren baden in de ondiepe plassen van vijver F; 22.10.78, 300 exemplaren! (J. Vanhoe, pers. med.) en 07.10.79, 50 eks.

Ringresultaten: 14.08.1977, geringd te Stuivekenskerke en geschoten op 14.10.1978 in Warhem, Noord-Frankrijk (J. Vanhoe, K.B.I.N.).

Bontbekplevier - *Charadrius hiaticula*

Doortrekker. Vanaf februari worden de eerste trekkers opgemerkt; 22.02.76, 2 eks. Het hoogtepunt van de voorjaarstrek valt in de eerste dekade van maart: 01.03.76, 17 eks. In juni worden er sporadisch nog enkele bontbekken gezien: 04.06.78, 1 eks.

De najaarstrek start in de tweede dekade van juli om te eindigen in begin oktober.

Ringresultaten: Geringd in Stuivekenskerke op 09.10.77, als eerstejaarsvogel en teruggemeld in Dipple, Girvan, Ayrshire - Schotland op 10.08.1978 (J. Vanhoe - K.B.I.N.).

Kleine Plevier - *Charadrius dubius*

Broedvogel - Doortrekker.

1974: één broedgeval.

1975: twee broedgevallen.

1976: twee broedgevallen.

1977: niet zeker broedend aangetroffen.

1978: één broedgeval.

1979: voortdurend alarmerend doch niet broedend aangetroffen.

1980: niet broedend aangetroffen.

Vroegste datum: 30.03.72, één eks. (P. Houwen, pers. med.); laatste datum: 01.09.79, één eks. (L. Dewulf, pers. med.).

Maximum 8 exemplaren op 24.06.76, (ouders en uitgevlogen jongen).

Watersnip - *Gallinago gallinago*

Doortrekker en wintergast. De maximale trekaantallen, genoteerd per maand, geven volgend beeld:

40	130	20	15	1	0	5	20	40	35	80	40
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Half juli komen de eerste snippen aan, de aantallen lopen vlug op tot ongeveer 40 exemplaren gedurende september - oktober.

In november wordt de najaarspiek bereikt met maximum 80 eks. op 29.11.75.

Na een vorstperiode, in het vroege voorjaar, kunnen de aantallen soms oplopen tot maximaal 130 eks. op 29.02.76.

Slechts één mei-waarneming: 06.05.77: 1 eks. (M. Becuwe, pers. med.).

Bokje - *Lymnocyrtus minimus*

Onregelmatige gast - Doortrekker?

Zeven waarnemingen:

11.10.75: 1 eks.

12.10.75: 1 eks.

07.11.76: 1 eks. (E. Storme, pers. med.).

08.04.78: 1 eks.

09.09.79: 1 eks.

02.11.79: 1 eks.

26.04.80: 1 eks. (Dwergstern 10: 67)

Houtsnip - *Scolopax rusticola*

Doortrekker. Zeldzame herfstgast die steeds enkele dagen vertoeft in het Viconiabosje. Geen winterwaarnemingen.

Wulp - *Numenius arquata*

Doortrekker en wintergast. In de omliggende weilanden foerageren tijdens de trekperiode steeds enkele Wulpen. De aantallen lopen zelden op tot tien. Tijdens strenge vorstperiodes zijn alle Wulpen uit de polders verdwenen, terwijl op de zoutslikken van het natuurreservaat 'De IJzermording' de aantallen dan vaak oplopen tot meer dan 100 exemplaren.

Slechts éénmaal waargenomen op de slikken van put F: 1 eks. op 29.02.76.

Regenwulp - *Numenius phaeopus*

Doortrekker. Weinig algemeen in de polders rond Stuivekenskerke. Maximum: 11 eks. op 05.08.79. Een zeer late waarneming op 02.11.79 (D.W. 46: 285)

Grutto - *Limosa limosa*

Doortrekker. Vroegste waarneming: 06.03.76: 5 eks. Niet algemeen: Maximum 10 eks. op 21.03.78, (L. Dewulf, pers. med.).

Rosse Grutto - *Limosa lapponica*

Twee waarnemingen: 09.09.75 één eks. gefotografeerd door Baron D'Acoz en P. Dezutter (pers. med.), en 1 eks. op 25.02.78.

Witgat - *Tringa ochropus*

Doortrekker. Laatste waarneming op 21.11.76: 2 eks. Verschillende Witgatjes foerageren in de omliggende polderslootjes zodat het korrekt beeld van de pleisterende aantallen niet goed gekend is. Eén

juniwaarneming: 6 eks. zéér hoog overtrekkend op 25.06.80.

Eén winterwaarneming: 12.12.80 (K. Devos, pers. med.).

Bosruiter - *Tringa glareola*

Doortrekker. Maximum 5 eks. op 20.08.79. Er zijn geen voorjaarswaarnemingen. Nog een zéér late waarneming op 11.11.76: 1 eks.

Eén eerstejaarsvogel geringd op 20.08.77, was nog aanwezig op 11.09.77.

Oeverloper - *Tringa hypoleucos*

Doortrekker. Vroegste waarneming: 08.04.79, 3 eks. (R. Tahon, pers. med.).

Laatste waarneming: 12.10.75, 1 eks. Maximum 15 eks. op 26.07.77. De verzamelde trekwaarnemingen per maand, geven volgend beeld:

—	—	—	11	35	1	28	55	14	3	—	—
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Nog 10 exemplaren aanwezig op 07.10.79 (J. Vanhoe, pers. med.).

Tureluur - *Tringa totanus*

Doortrekker. Vooral tijdens het voorjaar is de trek opvallend. Maximum: 15 eks. op 26.07.77.

Tijdens het najaar betreft het vooral eerstejaarsvogels die de kleiputten passeren.

Zwarte Ruiter - *Tringa erythropus*

Doortrekker en wintergast bij zachte winters.

De verzamelde trekwaarnemingen per maand, geven volgend beeld:

3	1	—	6	4	2	—	7	28	31	8	—
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Opvallend is de zéér late piek van de najaarstrek: Er ligt geen enkele juliwaarneming voor! Het verloop van de

Groenpootruiter (*Tringa nebularia*) Foto: M. Espeel

voorjaarstrek is in Stuivekenskerke erg onduidelijk, waarschijnlijk valt de piek hier in de derde dekade van april. Overwintering in '75 - '76.

Maximum: 10 eks. op 09.09.78.

Groenpootruiter - *Tringa nebularia*

Doortrekker. Maximum 4 eks. op 24.08.75 (K. Maertens, pers. med.).

De verzamelde trekwaarnemingen per maand, geven volgend beeld:

—	—	—	2	10	—	9	11	6	4	—	—
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

De voorjaarspiek valt in de tweede dekade van mei, terwijl juli en augustus de beste waarnemingskansen geven in het najaar.

Kanoetstrandloper - *Calidris canutus*

Twee waarnemingen: 1 eks. op 28.09.79 en 1 eks. op 23.05.80 in prachtkleed (K. Devos, pers. med.).

Kleine Strandloper - *Calidris minuta*

Doortrekker. De verzamelde trekwaarnemingen per maand, geven volgend beeld:

—	—	—	1	—	—	1	4	14	14	2	—
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Maximum aantal: 20 eks. op 17.09.78. De enige voorjaarswaarneming betrof een ringvangst van een adulte vogel in slagpenrui (!) op 24.04.77 (J. Vanhoe, K.B.I.N.).

Tijdens de najaarstrek kunnen sommige Kleine Strandlopers gedurende verschillende dagen blijven pleisteren: 2 eks. geringd op 09.10.77 werden gecontroleerd op 16.10.77 en één geringd op 14.09.78 was nog ter plaatse op 04.10.78 (J. Vanhoe, K.B.I.N.).

Temmincks Strandloper - *Calidris temminckii*

Doortrekker. Elk jaar enkele augustus en septemberwaarnemingen. Maximum 3 eks. van 21 tot 24.07.76. Dit is tevens de vroegste waarneming.

Bonte Strandloper - *Calidris alpina*

Doortrekker en wintergast tijdens zachte winters. Maximum 50 eks. op 25.03.79 (D. Raes, pers. med.). De verzamelde trekwaarnemingen per maand, geven volgend beeld:

4	4	5	2	2	—	2	12	11	20	12	3
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Eén eks. geringd te Nieuwpoort op 10.10.76 bevond zich op 24.10 en 01.11.76 te Stuivekenskerke (Ringwerk Station 4, K.B.I.N.).

Krombekstrandloper - *Calidris ferruginea*

Doortrekker. Enkel tijdens augustus en september waargenomen. Maximum 6 eks. op 08.09.78. Het betreft vrijwel steeds juveniele vogels.

Kemphaan - *Phylomachus pugnax*

Doortrekker en wintergast. De maximale dagtotaal

gerangschikt per maand van de periode '75 - '78 geven
volgend beeld:

12	40	32	12	5	31	15	30	40	200	150	80
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

De hoge aantallen in oktober, november en december zijn te wijten aan de slaapplaats. Omstreeks één uur voor zonsondergang verzamelen zich enkele tientallen Kemphanen in de omliggende polders. Wanneer de duisternis intreedt komen ze naar de slikken om er te overnachten. Gedurende de dag zijn concentraties boven de 20 eks. zeldzaam. Maximum aantal: 220 eks. op 26.10.75.

Kluut - *Recurvirostra avosetta*

Doortrekker. Maximum aantal: 11 eks. op 08.09.79 (D.W. 46: 287) en 10 eks. op 08.04.79 (R. Tahon, pers. med.). Zelden op de slikken foeragerend waargenomen.

Vorkstaartplevier - *Glareola pratincola*

28.05.77 één eks. (D.W. 43: 243 en aanvaard door het B.A.H.C., D.W. 45: 133).

Mantelmeeuw - *Larus marinus*

Wintergast. Steeds talrijker in het binnenland waargenomen. De meeste Mantelmeeuwen worden overtrekkend waargenomen, zelden landen zij op de kleiputten. 14.01.76: 4 adulte eks. op het slik.

Kleine Mantelmeeuw - *Larus fuscus*

Doortrekker. Vooral tijdens september en oktober trekken veel Kleine Mantelmeeuwen over het gebied. Er zijn elk jaar een paar zeldzame winterwaarnemingen.

Zilvermeeuw - *Larus argentatus*

Jaargast. Zie *L. marinus*, de aantallen zijn echter steeds veel groter. Avondtrek naar nabijgelegen slaapplaatsen (Woumen en de kust) kunnen soms aantallen boven de 200 exemplaren opleveren.

Stormmeeuw - *Larus canus*

Jaargast. Tijdens strenge vorst kunnen honderden exemplaren vanaf de kust het binnenland inzwermen (03.12.75 meer dan 400 eks.). Het betreft dan vooral eerste- en tweedejaarsvogels.

Kokmeeuw - *Larus ridibundus*

Jaargast. Het talrijkst tijdens de winter (tot maximum 200 eks. op de putten zelf). Zeer talrijk, vaak meer dan 1000 eks. in de onmiddellijke omgeving. Verhouding juveniele en adulte vogels te Stuivekenskerke is ongeveer 10 juveniele voor één adulte kokmeeuw.

Dwergmeeuw - *Larus minutus*

Doortrekker. Maximum aantal gedurende vrijwel geheel oktober '75: 26 eks. Verder van 18.06.75 tot 30.06.75, 11 juveniele en 3 adulte Dwergmeeuwen pleisterend. Een derde maal werd er gepleisterd vanaf 21.04.78. Op 23.04.78 waren er reeds 10 eks. aanwezig doch géén meer op 24.04.78. Verder nog 4 losse voorjaarswaarnemingen.

Zwarte Stern - *Chlidonias niger*

Doortrekker. Maximum aantal: 20 eks. op 13.05.79

(M. Becuwe, pers. med.).

De verzamelde trekwaarnemingen per maand geven
volgend beeld:

—	—	—	25	80	3	1	9	3	—	—	—
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Duidelijk valt de voorjaarspiek in mei, het najaarstrekbeeld is heel wat onduidelijker en verloopt minder opvallend.

Witwangstern - *Chlidonias hybrida*

Eén waarneming: één eks. op 11.07.75 (D.W. 42: 24 en aanvaard door het B.A.H.C., D.W. 43: 174).

Visdief - *Sterna hirundo*

Onregelmatige gast. Zowel tijdens het voor- als het najaar; nooit meer dan één eks. tegelijk. Eén late waarneming op 05.10.75.

Noordse Stern - *Sterna paradisaea*

Eén waarneming: 4 eks. op 07.05.78.

Dwergstern - *Sterna albifrons*

Toevallige gast. Drie waarnemingen: 1 eks. op 08.05.76 (Dwergstern, 6: 49), 1 adult eks. op 04.06.78 en één op 07.09.78 (E. Acke, pers. med.).

Grote Stern - *Sterna sandvicensis*

Enkel tijdens of na zeer zware storm gebeurt de trek landinwaarts. Dit was het geval op 31.08.80: enkele honderden exemplaren passeerden toen boven de kleiputten (J. Vanhoe, pers. med.). Toevallige gast.

Holenduif - *Columba oenas*

Jaarvogel. Maximum aantal: 200 eks. van einde oktober tot half november '75 die komen slapen in het Viconiabos; ze waren in gezelschap van ongeveer 50 houtduiven. Op 09.11.75 waren er nog 120 eks. Het verschijnsel heeft zich de volgende jaren niet meer herhaald.

Broedvogel: maximum 2 broedparen.

Houtduif - *Columba palumbus*

Jaarvogel. Maximum 10 broedparen. Tijdens oktober en november vaak groepen van 100 eks. op de nabijgelegen akkers.

Tortelduif - *Streptopella turtur*

Zomervogel. Broedend met maximum 2 paren. Een zeer late waarneming: één ovetrekkend eks. op 10.11.80.

Turkse Tortel - *Streptopella decaocto*

Jaarvogel. Maximum 4 paren broedend.

Koekoek - *Cuculus canorus*

Zomervogel. Twee of drie paren 'broedend'. Als waardvogels zijn Rietzanger, Heggemus en Grote Lijster (!) waargenomen.

Kerkuil - *Tyto alba*

Voormalige broedvogel. Nestelde in de gebouwen van de vakantiehoeve tot 1972. Tijdens de winter van '78-'79 verbleef er terug een Kerkuil in de schuur van de hoeve (M. Dekeyne, pers. med.).

Op 23.01.76 was er een eks. op jacht in volle dag.

Ransull - *Asio otus*

Jaarvogel. Broedde in 1979 doch werd per vergissing uit het nest geschoten door de jachtwachter (!). Tijdens de winter roestten steeds een vijftal exemplaren in het bosje.

Velduil - *Asio flammeus*

Onregelmatige wintergast. In '75 - '76 overwinterden er minstens twee uilen (op 20.02.75 zelfs 3 eks.). In '76 - '77 terug 2 eks. en in '77 - '78 en '78 - '79 telkens één exemplaar. (eigen waarnemingen en J. van Gompel, Gierv. 69: 83-110). In 1980 geen overwintering.

Gierzwaluw - *Apus apus*

Zomergast. Vroegste waarneming op 16.04.79; enkele eks. (R. Tahon, pers. med.). Grootste concentraties einde mei, begin juni tijdens koud weer. Dan vaak meer dan 50 eks. aanwezig.

IJsvogel - *Alcedo athys*

Toevallige gast. 20.08.75: 1 eks. en van 04.10 tot 03.11.75 één pleisterend. Verder nog één op 29.07.76 en één op 29.10.77 (P. en H. Degroote, pers. med.).

Groene Specht - *Picus viridis*

Onregelmatige wintergast.

Grote Bonte Specht - *Dendrocopos major*

Onregelmatig waargenomen in de boomwal rond de Viconia-hoeve.

Veldleeuwerik - *Alauda arvensis*

Jaarvogel. Broedvogel in de omliggende weilanden. Twee paren in het gebied zelf. 's Winters concentraties tot 40 eks.

Boerenzwaluw - *Hirundo rustica*

Zomervogel. Uiterste data: 13.03.77 en 24.10.76. Broedvogel: tot 5 paar op de Viconiahoeve. Vanaf juli komen enkele honderden tot maximum 2000 exemplaren slapen in het riet.

Huiszwaluw - *Delichon urbica*

Zomervogel. Tijdens het najaar vaak meer dan 150 eks. foeragerend boven de kleiputten. Broedvogel: kolonie van $\pm$ 12 paar op de hoeve.

Oeverzwaluw - *Riparia riparia*

Zomervogel. Vroegste datum: 01.04.78. In 1980 broedden enkele paartjes op de putten zelf. In het najaar slapen enkele tientallen in het riet tussen de boerenzwaluwen.

Graspieper - *Anthus pratensis*

Jaarvogel. Eén paar broedend in het gebied zelf. Talrijke doortrekker vanaf half-september tot half-oktober, soms meer dan 500 eks. op één voormiddag.

Oeverpieper - *Anthus spinoletta littoralis*

Doortrekker. Steeds enkele waarnemingen einde oktober, soms ook begin november. Maximum 2 eks. op 29.10.77.

Waterpieper - *Anthus spinoletta spinoletta*

Wintergast. Heel wat algemener dan *A.s. littoralis*. Ook

hier betreft het vrijwel steeds één of twee exemplaren. Maximum 3 eks. op 29.02.76.

Gele Kwik - *Motacilla flava*

Zomervogel. Vroegste datum: 09.04.75. Broedvogel met maximum 3 paartjes. Vanaf begin augustus slapen enkele tientallen, tot maximum 250 eks. in het riet. Uit gegevens van het ringwerk blijkt dat het voornamelijk gaat om eerstejaarsvogels; verhouding $\pm$ 3 / 1 (Ringwerk Station 4; van 01 tot 08.09.77).

Noordse Gele Kwik - *Motacilla flava thunbergi*

Eén waarneming: 15.05.80; 2 ♂ (D.W. 46: 304).

Witte Kwik - *Motacilla alba*

Zomervogel. Broedvogel met maximum twee paartjes. Tijdens het najaar komen steeds enkele exemplaren in het riet slapen, samen met de Gele Kwik.

Grote Gele Kwik - *Motacilla cinerea*

Twee waarnemingen: 02.10.73, 1 eks. (M. Becuwe, pers. med.), en 3 eks. op 07.08.76 (H. en P. Degroote, pers. med.).

Winterkoning - *Troglodytes troglodytes*

Jaarvogel. Broedvogel: maximum 3 paartjes.

Heggemus - *Prunella modularis*

Jaarvogel. Broedvogel: maximum twee paartjes.

Grote Lijster - *Turdus viscivorus*

Jaarvogel. Broedvogel: maximum 2 paar.

Kramsvogel - *Turdus pilaris*

Wintergast. Maximum aantal: 13.01.80 meer dan 250 eks.

Koperwiek - *Turdus iliacus*

Wintergast. Tijdens zachte winters (bv. '75 - '76) wordt er overnacht in het riet. Op 22.12.75: 70 eks.

Zanglijster - *Turdus philomelos*

Jaarvogel. Broedend in Viconia: maximum 3 paar.

Merel - *Turdus merula*

Jaarvogel. Broedvogel: ongeveer 5 paar.

Tapuit - *Oenanthe oenanthe*

Doortrekker. Maximum: 4 eks. op 07.09.79 (E. Acke, pers. med.).

Roodborsttapuit - *Saxicola torquata*

Doortrekker en wintergast. Een broedgeval in 1977. Winterwaarnemingen: 18.01.76: 1 ♂, 26.12.77: 1 ♀, van 07.02.78 tot 25.02.78: 1 paartje en op 18.11.78 eveneens een paartje.

Paapje - *Saxicola rubetra*

Zeldzame doortrekker. Maximum 2 eks. op 05.05.78 (E. Storme, pers. med.).

Zwarte Roodstaart - *Phoenicurus ochruros*

Zeldzame doortrekker. Pleistert soms enkele dagen bij de hoeve.

Gekraagde Roodstaart - *Phoenicurus phoenicurus*
Doortrekker. Pleistert soms enkele dagen in het voorjaar, maar komt niet tot broeden.

Nachtegaal - *Luscinia megarhynchos*
Zomervogel. Broedt jaarlijks (1 paartje) in het Viconiabos. Vroegste datum: 22.04.78.

Blauwborst - *Cyanosylvia svecica*
Eén waarneming: van 17.03.79 tot 31.03.79; één ♂ witgesterde vorm.

Roodborst - *Erithacus rubecula*
Jaarvogel. Broedend in het Viconiabos: maximum 2 paartjes.

Cetti's Zanger - *Cettia cetti*
Onregelmatige najaarsgast. Van 30.10.75 tot 09.11.75: één zingend eksemplaar, van 16.10.77 tot 13.11.77 en tenslotte van 04.11.78 tot 16.12.78 telkens één zingend eksemplaar.

Snor - *Locustella luscinioides*
Onregelmatige broedvogel. In 1977 gedurende het ganse broedseizoen 3 zingende mannetjes (D.W. 44: 56).

Grote Karekiet - *Acrocephalus arundinaceus*
Onregelmatige broedvogel.
1976: 1 paar
1977: 2 paren (D.W. 44: 56).
1978: 1 paar.
1979: —
Heeft gebroed van '76 tot '78. Eénmaal 3 zangposten op 29.05.77 (R. Tahon, pers. med.)

Kleine Karekiet - *Acrocephalus scirpaceus*
Zomervogel. Broedvogel met minstens 15 paren. Maximum aantal: 40 (!) zangposten op 04.06.78 (Dwergstern 8: 62).

Bosrietzanger - *Acrocephalus palustris*
Zomervogel. 2 broedparen (seizoen '79).

Rietzanger - *Acrocephalus schoenobaenus*
Zomervogel. Uiterste data: 06.04.72 (J. Sabbe, pers. med.) en 04.09.76. Maximum 8 broedparen.

Spotvogel - *Hippolais icterina*
Zomervogel. Steeds één broedpaar. Maximum 3 eks. op 23.05.79 (M. Dekeyne, pers. med.).

Zwartkopgrasmus - *Sylvia atricapilla*
Zomervogel. Maximum 2 broedparen.

Tuinfluit - *Sylvia borin*
Zomervogel. Eén broedpaar.

Grasmus - *Sylvia communis*
Doortrekker. In gering aantal tijdens het najaar. Geen voorjaarswaarnemingen.

Braamsluiper - *Sylvia curruca*
Doortrekker. Soms zingend in het voorjaar, doch na enkele dagen steeds verdwenen.

Fitis - *Phyloscopus trochilus*
Zomervogel. Maximum 2 broedparen.

Tijftjaf - *Phyloscopus collybita*
Zomervogel. Maximum 2 broedpaartjes.

Fluiter - *Phyloscopus sibilatrix*
Zeldzame doortrekker tijdens het voorjaar. Eén zangpost in 1980 gedurende enige dagen.

Goudhaantje - *Regulus regulus*
Wintergast. Maximum 7 eks. op 05.04.79 (M. Dekeyne, pers. med.).

Vuurgoudhaantje - *Regulus ignicapillus*
Doortrekker. Uitsluitend enkele najaarswaarnemingen.

Gauwe Vliegenvanger - *Muscicapa striata*
Zomervogel. Jaarlijks broedend in het Viconiabos (één paar).

Koolmees - *Parus major*
Jaarvogel. 2 broedparen in het Viconiabosje. 's Winters concentraties tot 20 eksemplaren.

Pimpelmees - *Parus caeruleus*
Jaarvogel. Eén broedpaar. 's Winters vaak foeragerend in het riet: maximum 10 eks.

Zwarte Mees - *Parus ater*
Zeldzame najaarsgast in het bosje van Viconia.

Matkopmees - *Parus montanus*
Jaargast. Vermoedelijke broedvogel.

Staartmees - *Aegithalos caudatus*
Doortrekker. Jaarlijks waar te nemen in het late najaar. Steeds betreft het slechts enkele eksemplaren.

Buidelmees - *Remiz pendulinus*
Eén waarneming. 1 eksemplaar op 10 november 1980. De Buidelmees werd voor de eerste maal waargenomen door K. Devos. Twee van ons hebben daarna nog duidelijk de typische langgerekte roep meerdere malen gehoord (ter homologatie voorgelegd).

Baardmannetje - *Panurus biarmicus*
Doortrekker en wintergast. Volgende waarnemingen liggen voor:
03.02.74: 9 eks. (D.W. 40: 125).
11.11.76: 4 eks.
27.11.76: 2 ♂♂ en 2 ♀♀.
20.02.77: idem.
11.10.77: 7 eks. (I. Naessens, pers. med.).
29.10.77: 4 eks. (E. Storme e.a., pers. med.).
30.10.77: 1 paartje
06.11.77: 1 ♂ (Dwergstern 8: 24).
27.02.78: enkele gehoord in het riet.
27.03.78: 1 ♀ (P. en H. Degroote, pers. med.).
03.03.79: 1 gehoord in het riet.
28.10.79: 3 eks.
02.01.80: minstens 2 eks. (M. Becuwe, pers. med.)
26.01.80: 6 eks. (P. en H. Degroote, pers. med.).
10.11.80: 4 ♂♂ en 2 ♀♀ waarvan de volgende dag 4 eks. geringd (zie foto).

Baardmannetje (*Panurus biarmicus*)

Foto: R. Debruyne

16 tot 18.12.80: minstens één ♂, ook daarvoor enkele aanwezig.

Gerangschikt per maand geven de waarnemingen volgend beeld:

2	3	2	—	—	—	—	—	—	4	5	2
J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

Boomkruiper - *Certhia brachydactyla*

Jaarvogel. Broedt in het park 'Viconia': één paartje.

Grauwe Gors - *Emberiza calandra*

Jaarvogel. Doortrekker in gering aantal, 's winters vaak op nabijgelegen bouwland, doch steeds tot maximum 2 à 3 eks. Broedvogel in onmiddellijke omgeving. (één paartje).

Geelgors - *Emberiza citrinella*

Doortrekker. Twee overwinterende eks. in '75 - '76.

Rietgors - *Emberiza schoeniclus*

Jaarvogel. Broedvogel met minstens 4 paartjes in 1980. Tijdens de winter steeds een tiental exemplaren aanwezig in het gebied.

IJsgors - *Calcarius lapponicus*

11.11.80: 1 eks. overtrekkend.

Groenling - *Chloris chloris*

Jaarvogel. Geen jaarlijkse broedvogel.

Putter - *Carduelis carduelis*

Jaargast. Tijdens de najaarstrek vaak groepjes van 10 eks.

Sijs - *Carduelis spinus*

Wintergast. Vroegste datum: 30.09.79 enkele eks.

Kneu - *Carduelis cannabina*

Jaarvogel. Broedend in de omgeving en in het Viconiabos.

Frater - *Carduelis flavirostris*

10.11.80: 1 eks. overtrekkend.

Barmsijs - *Carduelis flammea*

Toevallige gast. Enkele najaarswaarnemingen. (J. Vanhoe, pers. med.).

Goudvink - *Phyrula phyrula*

Toevallige gast. -11.78: één paartje, en nog enkele najaarswaarnemingen.

Vink - *Fringilla coelebs*

Jaargast. Vaak massaal doortrekkend in oktober.

Keep - *Fringilla montifringilla*

Wintergast. Vroegste datum: 30.09.79, meerdere eks. doortrekkend (J. Vanhoe, pers. med.). Verder nog één zeer laat ♂ op 16.05.79 (M. Dekeyne, pers. med.).

Huismus - *Passer domesticus*

Jaarvogel. Talrijke broedvogel op de Viconiahoeve en omgeving.

Ringmus - *Passer montanus*

Jaarvogel. Broedvogel van het Viconiabosje. Vaak talrijk doortrekkend vanaf half september.

Spreeuw - *Sturnus vulgaris*

Jaarvogel. Broedend in het Viconiabos en omgeving. Vanaf juli fungeert het rietmoeras als slaapplea van maximaal 12.000 Spreeuwen. Vanaf half september nemen de aantallen erg af; in oktober nog slechts een paar honderd eks.

Wielewaal - *Oriolus oriolus*

Zomervogel. Broedt in het Viconiabosje (één paar). Vroegste datum: 20.05.79.

Zwarte Kraai - *Corvus corone corone*

Jaarvogel. Eén broedpaar in het Viconiabosje en één paartje in het gebied zelf.

Bonte Kraai - *Corvus corone cornix*

Wintergast. Vroegste datum: 12.10.75.

Roek - *Corvus frugileus*

Wintergast. Vaak concentraties van meer dan 100 eks. in de omliggende weilanden.

Kauw - *Corvus monedula*

Jaarvogel. Enkele paartjes broeden in de gebouwen van de Viconiahoeve.

Ekster - *pica pica*

Jaarvogel, broedend in de onmiddellijke omgeving. Wordt zoals alle leden van de kraaienfamilie sterk vervolgd door de jachtwachters en de jagers. De aantallen lopen in het najaar vaak op tot 30 exemplaren.

Vlaamse Gaai - *Garrulus glandarius*

Jaargast. Sommige jaren wordt er duidelijke najaars-trek waargenomen. Maximum aantal: 21 eks. op 22.09.78.

Besluit.

Naar onze mening zijn de kleiputten van Stuivekenskerke een nationaal belangrijk ornitologisch gebied.

De meer dan 170 waargenomen vogelsoorten, waarvan 60 soorten broedend in het gebied, wijzen reeds op de grote biotoopdiversiteit van de kleiputten en haar onmiddellijke omgeving. Broedvogels als Snor, Grote Karekiet, Zomertaling, Kuifeend en Tafeleend getuigen van de kwalitatieve waarde van dit natuurgebied.

Het lijkt ons logisch dat van overheidswege belangstelling bestaat om het gebied aan te kopen en te beheren als natuurreservaat. Indien de kleiputten Staatsnatuurreservaat zouden worden, hopen wij dat het beheer ervan zal worden in handen gegeven van een komitee dat op verantwoorde wijze een aantal beheersmaatregelen zal uitvoeren. We denken hier o.a. aan het uitstippelen van een vaste wandelroute, het verbieden van vrije toegang tijdens de broedperiode, het verbieden van jacht en visvangst, enz...

Slechts met deze maatregelen kunnen we hopen op een definitieve vestiging van zeer zeldzame broedvogels als IJsvogel en Bruine Kiekendief.

Dankwoord.

Langs deze weg houden wij eraan volgende personen oprecht te danken voor het welwillend terbeschikking stellen van hun ongepubliceerde veldwaarnemingen: M. Becuwe, L. Dewulf, M. Dekeyne, H. en P. Degroote, A. Demarey, K. Devos, P. Houwen, I. Naessens, M. Pottier, D. Raes, E. Storme, R. Tahon, J. Vanhoe, F. Volckaert en de Wielewaaljongeren van de afdeling Westkust.

Voor de veldnota's van Mark Becuwe, Leopold Dewulf en Raymond Tahon bleken onontbeerlijk voor de samenstelling van deze avifauna. Het erg belangrijk ornitologisch ringonderzoek ver-

richt door Jozef Vanhoe leverde ons enkele interessante steltlopergegevens. We danken hem voor zijn spontane medewerking en het ter beschikking stellen van zijn waarnemingen en ringresultaten.

Bibliografie

- Debruyne R., 1979. De Kleiputten van Stuivekenskerke als pleisterplaats voor waadvogels in de trekperiodes. C.V.N. - biotoopstudie, (niet gepubliceerd).
- Espeel M., 1979. Limnologische studie van de Kleiputten te Stuivekenskerke (W.-VI.). Licentiaatsverhandeling, Rijksuniversiteit Gent.
- Herroelen P., 1977. Negende rapport (1975) van het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité. Wielewaal 43: 169 - 221.
- Herroelen P., 1979. Elfde rapport (1977) van het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité. Wielewaal 45: 129 - 140.
- Lippens L., H. Wille, 1972. Atlas van de vogels in België en West-Europa. Tielt, Lannoo.
- Serpentier J., R. Tahon, 1977. De Vorkstaartplevier. Wielewaal 43: 243.
- Sagaert L., M. Reygaert, H. Outtier, V. Geers, P. van Sanden, 1980. Ornitologische seizoenoverzichten in Vlaanderen: september - oktober - november 1979. Wielewaal 46: 273 - 296.
- Van Gompel J., 1979. Het voorkomen van de Velduil (*Asio flammeus*) aan de Belgische kust. Gerfaut-Giervalk 69: 83 - 110.
- Van Sanden P., L. Sagaert, M. Reygaert, H. Outtier, V. Geers, 1980. Ornitologische seizoenoverzichten in Vlaanderen, juni - juli - augustus 1979. Wielewaal 46: 193 - 211.
- Vogelwerkgroep Gent, 1979. Avifaunagids van het Gewest Gent en de Kanaalzone. Gent, Uitgave De Wielewaal, Afdeling Gent.

R. Debruyne, Iepersteenweg 60, 8178 Woumen
M. Espeel, Pont-Noord 18, 9721 Zevergem
S. Catteeuw, Kaaskerkestraat 60, 8160 Diksmuide

Foto : R. Debruyne

Massale doortrek van de Noordse Gele Kwik (*Motacilla flava thunbergi*) aan onze kust in het voorjaar 1980.

door Walter Corveleijn

In een vroegere nota (Mededelingen Vogelwerkgroep Oostende 2 (1980) : 133-135) berichtte ik reeds over de opmerkelijke doortrek van de Noordse Gele Kwik (*Motacilla flava thunbergi*) te Oostende in het voorjaar 1980. Een soortge-lijk verschijnsel werd voor deze regio nog nooit beschreven.

Zowat alle medewerkers van de Vogelwerkgroep Oostende hadden de indruk dat er gedurende het voorjaar 1980 meer Gele Kwikken (*Motacilla flava ssp*) in onze kuststreek konden geobserveerd worden dan in voorgaande jaren het geval was. Behalve enkele waarnemingen van de Engelse Gele Kwik (*Motacilla flava flavissima*) konden een opvallend groot aantal waarnemingen van de Noordse Gele Kwik worden verzameld. Zowel de Engelse Gele Kwik als de Noordse Gele Kwik worden vrijwel jaarlijks aan de kust gezien, doch het gaat meestal om enkelingen of hoogstens een paar exemplaren samen. In 1980 echter was het aantal verzamelde waarnemingen van de Noordse Gele Kwik bepaald uitzonderlijk te noemen.

De wind kwam in mei 1980 overwegend uit noordoostelijke richting. De windkracht was normaal. Wel stond er een krachtig noordoost patroon van noordelijke lucht dat via een

hoogdrukgebied over de Westeuropese kusten stroomde. Het weder was zonnig doch schraal. Mogelijk had deze sterke noordooststroming invloed op het voorkomen van dit grote aantal Noordse Gele Kwikken bij ons.

De eerste Noordse Gele Kwikken werden op 30 april opgemerkt door P. Lingier aan het oost-staketstel te Oostende. Het ging om 4 naar het noordoosten trekkende exemplaren. Op 5 mei noteerde ik op dezelfde plaats 2 exemplaren die in dezelfde richting vlogen. Van dan af werd de Noordse Gele Kwik een gewone verschijning in het Oostendse. Hij werd niet alleen trekkend over de duinengordel opgemerkt, doch evenzeer in de polders. De Snaas-kerkepolder was de belangrijkste pleisterplaats. L. Boudolf ontdekte daar op 7 mei een Noordse Gele Kwik die op een tak van een boom zat. Half mei konden in de Snaaskerkepolder elke avond Noordse Gele Kwikken worden vastgesteld op een stuk weiland vlak bij een kleiput. Vanzelfsprekend kon niet van alle Gele Kwikken de ondersoort worden gedetermineerd. In het merendeel der gevallen gebeurde dit zelfs niet. Voor het bepalen van de ondersoort zijn gunstige observatieomstandigheden nodig. Zo nam L. Boudolf op 15 mei een groep waar van ongeveer 65 Gele Kwikken. Vijf ervan bleken *thunbergi*'s. Waarschijnlijk bevonden er zich heel wat meer exemplaren van deze onder-soort in de groep, doch nauwkeurige determi-natie was op dat ogenblik niet mogelijk.

De hoogste aantallen werden geregistreerd in de tweede dekade van mei. Op 12, 13 en 14 mei was er enorme doortrek van zwaluwen over zee, strand en duinengordel. Het ging vooral om Boerenzwaluwen (*Hirundo rustica*) en in mindere mate om Huiszwaluwen (*Delichon urbica*) en Gierzwaluwen (*Apus apus*). Samen met deze doortrekkende zwaluwen determineerden we ook Gele Kwikken, Graspiepers (*Anthus pratensis*), Groenlingen (*Carduelis chloris*), Ringmussen (*Passer montanus*), Kneus (*Acanthis cannabina*), Putters (*Carduelis carduelis*) en niet nader determineerbare zangvogels. In tegenstelling tot de trek van de zwaluwen die de hele dag doorging, viel de trek van de andere soorten tegen het einde van

Foto : R. Gielen

de middag nagenoeg geheel stil. Dit was ook het geval met de doortrekkende Noordse Gele Kwikken. Op 12 mei telden we 334 Gele Kwikken, met een top tussen 8 en 10 uur. Hiervan behoorden minstens 72 exemplaren tot de ondersoort *thunbergi*. Vermoedelijk was het aantal Noordse Gele Kwikken nog hoger, doch we weerhielden slechts die vogels waarvan we met zekerheid de ondersoort konden bepalen. Op 13 mei telden we gedurende de voormiddag 412 noordoostwaarts trekkende Gele Kwikken, waarvan maar liefst 111 Noordse. Op 14 mei determineerden we op een totaal van 228 Gele Kwikken er 66 als Noordse. Ook de daaropvolgende dagen werden er nog Noordse Gele Kwikken gezien, alhoewel het hoogtepunt van de doortrek van deze soort achter de rug bleek.

In totaal werden er gedurende de maand mei 1980 niet minder dan 378 Noordse Gele Kwikken gedetermineerd in de regio Oostende.

Samenvatting

Gedurende de maand mei 1980 werd te Oostende aan de Belgische kust een uitzonderlijk groot aantal doortrekkende Noordse Gele Kwikken waargenomen. Niet minder dan 378 exemplaren konden worden gedetermineerd. Mogelijk speelde een aanhoudende wind uit noordoostelijke richting hierbij een rol.

Résumé

Durant le mois de mai 1980, un nombre exceptionnel de Bergeronnettes nordiques (*Motacilla flava thunbergi*) a été observé près d'Ostende à la côte belge.

Foto : R. Gielen

Au moins 378 exemplaires ont été déterminés. Peut-être que le vent continu venant de nord-est a été responsable de cet état de chose.

Summary

During May 1980 an exceptional high number of Grey-headed Wagtails (*Motacilla flava thunbergi*) has been noted near Ostend at the Belgian coast. At least 378 specimens of this subspecies could be identified. Possibly a continuous north-east wind was an important factor in this event.

W. Corveleijn, Kapittelstraat 62, B-8400 Oostende

De verspreiding en het gedrag van de Wulp, *Numenius arquata*, in de Westhoek.

1. Inleiding.

Het zwaartepunt van het winterareaal van de Wulp (*Numenius arquata*) ligt nabij de Atlantische kusten van West-Europa, in Nederland, de Britse Eilanden en Frankrijk (Prater, 1976). Hier leven ze zowel in het getijdenmilieu van wadden en stroommondingen als in het binnenland. Ons land sluit aan bij dit verspreidingspatroon: van oudsher is de Wulp een talrijke doortrekker en wintergast in de Westvlaamse kuststreek en zeepolders en aan de Beneden-Schelde (van Havre, 1928). Lippens' klassieke werk uit 1954 over onze watervogels blijft nog verrassend aktueel: tijdens de dag worden de Wulpen voedselzoekend aangetroffen in de polders en 's avonds verzamelen ze op slaappleatsen in het

Zwin (soms meer dan duizend vogels), aan de IJzermonding en in de haven van Zeebrugge. Als we nu Zeebrugge vervangen door de polders van Uitkerke-Blankenberge (een nog weinig bekende slaappleats van enkele honderden vogels, Van Gompel, mond. med.) dan is de omschrijving van Lippens uit 1954 vandaag nog altijd bruikbaar! In de jaren 1965 - 1980 heb ik talloze waarnemingen van Wulpen in de Westhoek verzameld, waardoor het nu mogelijk wordt hun verspreiding en gedragingen nauwkeuriger te omschrijven. Aanvullingen en correcties zullen door de auteur en door Herman Voet, die o.a. een langlopend onderzoek over de Wulp uitvoert, biezonder gewaardeerd worden.

door Mark Becuwe

Fig. 1 en 2.

In de Westhoek komt de Wulp het jaar rond even goed aan zijn trekken aan de IJzermonding als op de graslanden van de polders. Hij is een pendelaar tussen zout en zoet.
(Foto's : H. d'Udekem d'Acoz en P. Dezutter)

Verenigingsberichten De Wielewaal

Nationale Natuurbeschermingsdag

De nationale Natuurbeschermingsdag zal plaats hebben op **20 september 1981** in de streek van het Hageland. Het thema is gesitueerd rond Waterbeheer en Natuurbeheer.

- 1 Aalter. Ochtendwandeling doorheen de bossen en velden van Keigat. Verzamelen om 8 u. aan de kerk van Ursel.
- 1 Brussel. Namiddagtocht in het Kravaalbos te Asse-Ter-Heide. Vroegtentocht. Om 14 u samenkomst aan de kerk Asse-Ter-Heide (Steenweg op Gent). Leiding: Rik Gielen (02/720.33.19). Mee te brengen: laarzen noodzakelijk. Einde: rond 17 u.
- 1 Demer en Dijle. Open wandeling in Donk en broekbossen te Boortmeerbeek en Haacht. Vertrek: station van Haacht parking om 14.30 u. Leiding: Hilda de Keyser en Jacques Sels. Einde: zelfde plaats rond 17 u.
- 1 Mortsel. Schorre van Zandvliet en Kreekraksluizen. Leiding: Raymond Deman. Vertrek: Aan station Oude-God te 8 u. met privé wagens. Einde: ± 18 u.
- 1 Netevallei. Netewandeling. Vertrek: Lodijk (Brug op de baan Heist-Hulshout) 9 u. Leiding: Marc Geens. Mee te brengen: laarzen + verrekijker. Einde: Lodijk 12 u.
- 28 Febr. en 1. WJ Weekend. Vertrek: Stadhuis Oudenaarde 8.40 u. (de 28/02) Kruishoutem (Kerk) 9.15 u. Deinze (Mouterij) 10 u. Leiding: WJ bestuur. Mee te brengen: (programma enz. in WJ blaadje). Einde: Zondag 01 03 81 rond 17 u.
- 4 Gent. Studievergadering van de Werkgroep Ornithologie om 19.30 u.
- 5 Land van Waas-noord. Bestuursvergadering om 20 u. bij Daniël Helskens, Spelonkvaart 58 Moerbeke.
- 6 of 20. Dia-avond voor de Plantenwerkgroep bij de afdelingsvoorzitter. De leden van de PWG worden vooraf verwittigd over juiste datum.
- 6 Gent. Jeugdwielewaal, afd. Gent. Voordracht over vogels rond Oostende door R. François om 19.30 u. in het Sint Barbaracollege, Savaanstraat Gent. Iedereen (ook vrienden en familie) is hierop uitgenodigd.
- 6 Land van Waas-noord. Voordracht met dia's door de heer K.J. Brand over „Het ontstaan van de Polder in het Waasland en Zuid-Oost - Zeeuws - Vlaanderen. Plaats: 20 u. in de Raadszaal Oud-Vredegerecht Sint-Gillis-Waas Kerkstraat 63. Deelname in de onkosten 50 F. (Leden van de afdeling 30 F).
- 6 Midden-Limburg. Studieavond over de evolutie van het leven op aarde. Vissen en reptielen, in het Sint Jan Berchmansinstituut te Zonhoven om 20 uur. Leiding: Jan Steegmans.
- 7 Demer en Dijle. Basiscursus natuur-in-zicht. Biotopen. Vertrek: Don-Bosco Tech. inst. te 9 u. Leiding: Wilfried Bastiaens. Einde z.p. 12 u.
- 7 Gent. Halve dag fietstocht voor de Jeugdwielewaal in Sint-Martens-Latem. Bijeenkomst om 8.30 u. aan de Kroon in Latem. Leiding: Didier van de Vijvere.
- 7 Gent. De vogelwerkgroep gaat naar Duitsland o.l.v. N. van de Put.
- 7 Gewest Noord-Limburg: Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. Uilentocht. WA WJ. Vertrek: om 19 u. ('s avonds) parking voor de kerk Lindelhoeve Overpelt. Leiding: Albert Geuens. Mee te brengen: laarzen.
- 7 Schelde & Leie (WJ) Ledennamiddag voor WJ Piepers. Natuurtochtje + knutselen. Mogelijkheid tot aansluiten bij algemene ledenavond te 19.45 u. Samenkomst. Kerk te Huise te 15 u. Leiding: Piep-leiding. Mee te brengen: laarsjes, kleine knapzak (eten + drank) warme kledij.
- 7 Schelde & Leie (WA + WJ). Algemene ledenavond. Bestuursmededelingen. Diareksen over de piepwerking en natuurbehoud. Erik de Hoog stelt zijn opnameapparaat van de L.P. Vogelzang voor en Paul van Ceunebroeck sluit met prachtige diamontage (in overvloed) van de Auvergne. Uitgebreide tentoonstelling van natuurstudieboeken, nestkasten, voedertafels, enz. Alle Wielewaalfamilies zijn hartelijk welkom! Leiding: WA en WJ bestuursleden.
- 7 Turnhout - Ledenavond. Voordracht met dia's over Kenia en de Bosphorus door onze leden G. en J. Elsermans en V. van Gorp. Wielewaalhuis 19.30 u.
- 8 Brugge. Poldertocht (met eigen wagens) langs Stuivekenskerke, Noordschote en Reninge door de IJzerbroeken. Vertrek: station Brugge (hoofdingang) om 9 u. Leiding: G. Orbie en M. Pottier. Mee te brengen: lunchpakket, laarzen, kijker, exkursiekledij. Einde: Brugge om 18 u.
- 8 Brussel - Namiddagwandeling nabij Vlezenbeek. Vertrek: om 14 u. Bushalte parking Erasmusziekenhuis te Neerpede/Anderlecht. Bereikbaar via Ring-West. Bus -F-: Bruss. Nd. 1330-Erasm. 1401/-LK-: Rouppepln 1320-Erasm. 1338. Leiding: Lut Mertens (02/524.28.52) Mee te brengen: Laarzen gewenst. Einde: rond 17 u. plaats van vertrek.
- 8 Demer en Dijle. Basiscursus Natuur-in-zicht. Samenvattende wandeling: Wat hebben planten nodig, Alles hangt samen en Biotopen. Vertrek: 14 u. parking Koninklijk Ateneum van Keerbergen zijde van het meer. Leiding: Marcel Vervloet en Gust van Huyck. Einde: Z.P. rond 18 u.
- 8 Kortrijk. Voormiddagtocht in de Gavers. Vertrek: Kerk van Stasegem om 9 uur. Leiding: Freddy Deckers. Mee te brengen: Verrekijker, vogelgids, laarzen. Einde: 11.30 u. Gavers.
- 8 Kreekenland. Halve dag uitstap „Waterspaarbeken te Philippine". Vertrek: Markt te Assenede om 8 u. Leiding: Y. Lammens.
- 8 Land van Waas-noord. Gerichte tocht: „Jonge kreken en polders: de Grote Vogel, Kuitaart en Hengstdijkpolder". (structuur Polderlandschap, ganzenpleisterplaats). Vertrek: 13.30 u. parking De Wal (baan St.-Niklaas - Hulst). Einde: 18 u.
- 8 Leuven. Voormiddaguitstap Gempvijvers WA WJ Vertrek: Station Leuven hoek post om 8.15 u. Bus 14: 8.20 u. Gempvijvers 08.45 u. Einde: 's middags aan Lv station.
- 8 Rupelstreek. Voormiddagwandeling in het Rivierenhof te Deurne. Vertrek: om 8.30 u. parking Acacialaan te Boom (tegenover Boom FC) of om

- 9 u te Sterckxhof Deurne. Leiding : Dirk Campsteyn
- 8 Voorkampen i.s.m. Brechtse Heide. Jongeren. Fietstocht (25 km) Brechtse Heide en Kooldries. Vertrek : 13 u. kerk Schilde dorp, 13.15 u. Toverfluit, 13.45 u. Marmerven.
- 10 Meetjesland. Eerste les van de reeks vogels over vogels : ontstaan , evolutie en verspreiding van de vogels, in het Herbakkershuis te Eeklo om 20 uur. Spreker Marc Boone.
- 11 Denderland. Maandelijks ledenavond. Dia-projectie over Kenia's natuurparken, eerste deel. door Fanny Schoeters, die deel uitmaakte van een safari van het Coördinatiecomité voor de bescherming van Vogels in 't Apostelken, Albrechtlaan, Aalst om 20 uur.
- 11 Gent. Bestuursvergadering in Lovendegem om 20 u.
- 13 Demer en Dijle. Basiscursus natuur-in-zicht. Planten in ons milieu. Vertrek : 19.30 u. Don-Bosco Tech. Inst. Leiding : Marcel Vervloet. Einde : 22.30 u.
- 13 Brechtse Heide i.s.m. Voorkampen. Ledenavond om 20 uur in De Lusthof.
- 13 Gewest Noord-Limburg : Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. Dia-avond „Hongarije, land van de poesta” in het Cultureel Centrum Dommelhof Neerpelt ingang langs achterzijde om 19.30 u. Presentator Lambert Theuwis.
- 13 14 en 15 Schelde & Leie WJ - Propaganda weekend in de streek van Deinze. 1.13/03/1981 : Filmavond in de Mouterij Deinze te 20.30 u. „Dersoe Oezola”. Plaatsbespreking : 091/865963. 2. 14/03/81 : Natuurtocht voor de jeugd van Deinze. Trefp. kerk Zeveren te 14.30 u. einde 17 u. 3. 15/03/81 : Natuurtocht voor de jongeren van 6 tot 18 j. te Bachte-Maria-Lerne. Trefp. ing. kasteel van Ooidonck, te 14 u. Einde te 17.30 u.
- 14 Antwerpen-Centrum. Ledenavond met Natuurkwis door kwismasters van Dijk en van der AA - korte diareeks door M. Verboven ... en natuurlijk tombola ! Parochiaal Centrum Elshout - Fortbaan 79, Schoten om 17 u. - Prijs 300 F Menu : beenhouwersvinken met frieten, dessert, koffie gratis wijn. Inschrijven door storting op p.c.r. nr 000-1039985-48 van A. Driessens - Fortbaan 44 Schoten en dit voor 1 maart. Tel. A. Driessens 51.72.90
- 14 Gent. 6de en laatste Winteravond. Diamontage „Aan de waterkant” met dia's van onze leden. Begin om 20 u. stipt in de conferentiezaal van Securex, Verenigde Natieslaan 1, Gent (aan de Watersportbaan) Dia's vooraf binnenbrengen bij de voorzitter.
- 14 Gent. Dagtocht voor de jeugdwielewaal naar de Kraenepoel te Aalter. Met de trein. Afspraak om 9 uur aan het Sint Pieterstation. Leiding : Werner Schalk.
- 14 Halle. Dia-voordracht „Onze burenen, de planeten” De jongste ontdekkingen der ruimtevaart, om 20 u. in het O.L.V. Centrum, stwg naar Ninove 7, Halle, bovenzaal - 2e verdieping. Voordrachtgever Lic. René Cortenbosch.
- 14 Leuven. Uitstap te Vaalbeek, Piep WJ + WJ, Vertrek : hoek post aan Station Leuven 14 u. Leiding : Lies Boddez. Einde : Station Leuven rond 17 u.
- 14 Lier. Waterwildtellingen in het kader van de VWG. Vertrek : 8.30 u. aan de Zimmertoren. Halve daguitstap. Leiding : Yves Peeters. Einde : rond 12 uur Zimmertoren.
- 15 Brussel. Dagtocht (1/2 dag aansluiting mogelijk) te Dworp. Wandeling door het landelijke Dworp, midden de Brabantse ardenen, nu helaas op de heuvels bebouwd. Alle vroegbloeiërs zijn er te vinden, vooral sleutelbloemen. Het gevarieerde landschap is rijk aan vogels. Vertrek : Om 0900/1330 u. Gemeentehuis van Dworp (Alsebergse stwg) Bus : -UH- Ukkel Calevoet, St-Denijspln : 0810/1310 u. - Dworp Gemthuis 0835/1335 u. Tram 55 Brussel naar Vorst. Leiding : Xavier Swalens (02/735.10.59) Mee te brengen : Laarzen nodig. Piknik ook. We eten in herberg. Einde : 12 u./17 u. Gemeentehuis van Dworp.
- 15 Denderland. Namiddagwandeling in de Wellemeersen. Vertrek : Station van Denderleeuw om 14 u. Leiding : Gilbert Coene. Mee te brengen : laarzen en kijker.
- 15 Gent. Namiddagtocht te Gentbrugge in het domein Rattendaele. Vertrek : Parking van het Dienstencentrum van Gentbrugge om 14 u. (nabij de E3) Leiding : Harald Evrard.
- 15 Land van Waas-Zuid. Tocht naar Hellegatschor. Vertrek : 8.30 u. aan stadhuis te Sint-Niklaas of 8.45 u. over de grens met Nederland te „de Paal” (baan Sint-Niklaas - Hulst) Leiding : Dirk de Witte.
- 15 Klein-Brabant. Bezoek aan het Osterrieth huis te Antwerpen. Vertrek om 13.30 u. aan Romeo Bornem met eigen wagens. Leiding : Karel Daelemans. Einde : 17.30 u.
- 15 Leuven. Int. Waterwildtelling WA + WJ. Vertrek : 8 u. Stat. Leuven hoek post. 8.20 u. Kantien Heverlee. Leiding : Johan Nysten. Einde : rond de middag.
- 15 Lier. Eéndagsuitstap naar de Kuifeend en de Schorren van Zandvliet. Vertrek : 8.30 u. Station Lier. Trefpunt 8.45 u. aan de terminus van tram 7 te Mortsel. Trefpunt voor de namiddag : 14 uur aan de Zandvlietluis. Leiding : Ludo Benoy en Thierry Depauw. Mee te brengen : laarzen, knapzak. Einde : rond 17 uur Zandvliet.
- 15 Mechelen. Bezoek aan de plassen rond Mechelen voormiddag : Mechelsbroek, Namiddag : Blaasveldbroek. Vertrek : voormiddag 8 u. station NMBS namiddag 14 u. parking Broekstraat. Leiding : J. Kiebooms en K. Sterckx. Mee te brengen : laarzen.
- 15 Mortsel. Netevallei rond Lier. Vertrek : Station Oude-God, 8 u. voor fietsers, 8.30 u. voor auto's. Leiding : A. Wuyts - A. Cuypers. Einde : rond 17.30u
- 15 Netevallei. Averegten wandeling (Hallaar). Vertrek : grote parking 10 u. Leiding : Marc Geens Einde : Grote Parking 12 u.
- 15 Schelde & Leie (WVO). Medewerking aan internationale tellingen van watervogels. Alle telploegen op post ! Nieuwe medewerkers kunnen afspreken op Tf. 091/844382 (Scheldevallei) Tf. 091/863602 (Leievallei)
- 15 Turnhout. Fietstocht naar de zandputten van Mol eendentelling. Vertrek : sporthal 8 u., Leiding : Luc Matthé. Mee te brengen : knapzak, laarzen.
- 15 Westkust. Reservaat Stuivekenskerke bezoek. Vertrek : viconiahoeve Stuivekenskerke 14.30 u. Leiding : Stef Catteeuw. Mee te brengen : laarzen
- 15 Westkust. Internationale Waterwildtelling (V.W.G.) Vertrek : Markt Diksmuide 8 u. De VWG-ers kunnen 's namiddags aansluiten met de exkursie naar Stuivekenskerke. Mee te brengen : Verrekijker - laarzen - natuurgids.
- 18 Denderland. Diaprojectie : „De Wellemeersen het jaar rond” door Gilbert Coene, de kenner van

- de Wellemers in 't Apostelken, Albrechtlaan, Aalst om 20 uur
- 19 Meetjesland. Tweede les van de reeks over vogels : algemene kenmerken van de vogels. In het stadsauditorium te Eeklo om 20 uur. Voordrachtgever : Marc Boone.
 - 20 Demer en Dijle. Basiscursus natuur-in-zicht. Planten in dienst van mens en dier. Vertrek : 19.30 u. Don-Bosco Tech. Inst. Leiding : Frans Vansteenbeeck. Einde : z.p. 22.30 u.
 - 20 Krekenland. Dia-avond „Het Krijtland” door H. van Looken om 20 u. in „Het Landbouwershuis” markt 6 te Assenede.
 - 21 Brussel. Bosuilen-luisteravondwandeling te Tervuren. Het is steeds een boeiende ervaring de plant- en diergeluiden 's nachts te aanhoren. Topper op zo'n avond is wel de roep van de bos- / uil. Vertrek : om 19.30 u. parkeerplaats op de Markt te Tervuren. Einde rond 22.30 u. Leiding : Roswitha Gereke (02/767.72.83) Mee te brengen : Stevige wandelschoenen en aangepaste kledij.
 - 21 Denderland. Namiddagwandeling in Osbroek te Aalst. Vertrek : Sportstadion te Aalst om 14 uur Leiding : P. van den Bremt. Mee te brengen : laarzen, kijker, gidsen.
 - 21 Gent. Halve dag fietstocht in de Scheldevallei. Afspraak om 8 u. aan de Zwijnaardebrug tussen Merelbeke en Zwijnaarde.
 - 21 Hageland-Zuiderkempen. Dia-avond - De natuur doorheen de seizoenen - gegeven door Guy Janssens, Pardon Alain, Van Aelst Werner in de Abdij Averbode. Begin 20 uur.
 - 21 Land van Waas-Noord. Werkdag : „Aanplant bomen en struiken rond de krekens van Saleghem”. Vertrek : 10 u. bij Tom van der Gucht, Zandloper 30, 2792 Meerdonk. Mee te brengen : spade; piknik. Einde : 17 u.
 - 21 Leuven. Geïllustreerde voordracht over wegbermbeheer WA+WJ in de Parochiezaal St-Jozef Burgemeesterstraat 59, Leuven 20 u. Einde : rond 23 u.
 - 21 Mechelen. Voordracht met dia's over Kenia in zaal „Den Halm” om 20 u. Spreker : de h. van Maereke.
 - 21 Merelbeke. Op zoek naar de kleine bonte specht in het Gentbos te Merelbeke, voormiddagtocht. Vertrek : om 8.30 u. aan de kerk van Merelbeke. Leiding : G. De Meulemeester en W. Sierens
 - 21 Mortsel. Dia-avond over „Voorjaarsbloei” door broeder Joris De Ruyver. Gevaert auditorium, Septestraat 27 Mortsel om 20 u.
 - 21 Schelde & Leie WJ. Boomplanting te Kruishoutem. Vertrek : Kerk (centrum) Kruishoutem 14 u. (met fiets) Leiding : WJ bestuur/Alle inlichtingen bij Viviane Lootens, Parochielindestr. 5, 9770 Kruishoutem. Mee te brengen : laarzen, handschoenen, zo mogelijk spade ... of schop.
 - 22 Brussel. Lente in Dijleland : Dagtocht (1/2 dag mogelijk). We doorwandelen akkers en holle wegen. In de voormiddag de Voer, 's namiddags Ruwaal en Dijle. Vertrek : om 9 u./14 u. Kerk van Leefdaal (Bereikbaar E5 naar Luik, afrit Bertem). Leiding : Elza Buysse (02/736.60.00 toestel 6314 kantoornr.). Mee te brengen : Stevige wandelschoenen (laarzen veiligheidshalve voorzien). Piknik meebrengen. We eten in herberg „Achter de Kerk” te Leefdaal. Einde : 17 u. plaats van vertrek.
 - 22 Demer en Dijle. Observatie vogeltrek. Omgekeerde richting van 19.10.80. Vertrek : Dijlebrug te Werchter om 7.30 u. Leiding : Louis Wouters Mee te brengen : Kijker en vogelgids. Einde : zelfde plaats rond de middag.
 - 22 Gent. Bezoek aan het schoolmuseum te Gent om 10 u. Leiding : Stefaan De Gryze en de Vogelwerkgroep. Einde : rond 12 uur.
 - 22 Herentals. Namiddagtocht - Veerle - Averbode-Zammel. Vertrek : 13.15 u. te Herentals (markt) 13.45 u. te Geel (Grote Markt) Leiding : M. Volders Einde : rond 17 u.
 - 22 Klein-Brabant. Namiddagwandeling - Scheldeoever van Mariekerke + Weert overzet aan drie goten Castel, met wandeling langs de Scheldeoever van Moerzeke. Vertrek : aan de kerk van Mariekerke om 13.30 u. Leiding : Hielekens Gerard. Mee te brengen : laarzen, kijker ± vogelgids. Einde : rond 17.30 u.
 - 22 Kortrijk. Voormiddag in Harchies. Vertrek : afrit nr. 27 waaalse autoweg Bernissart-Stambruges om 8.30 u. Leiding : Freddy Deckers. Mee te brengen : laarzen, verrekijker, vogelgids. Einde : 12 u. in Harchies.
 - 22 Lier. Tocht naar Anderstad Lier. Vertrek : 8 u. aan de kerk van O.L.V. Onbevlekt aan de Mechelsesteenweg (+ GB). Leiding : Dirk Colin. Mee te brengen : laarzen. Einde : rond 12 uur aan de Nete
 - 22 Maasland. We bezoeken onze natuurreservaten v.h. Maasland. Voormiddag Rekem. Vallei v.d. Diepbeek. Vertrek : 8.30 u. parking Reservaat Namiddag : Maasmechelen : Mechelse Heide. Vertrek : 13.30 u. bovenste parking. Mee te brengen : laarzen en vogelgids.
 - 22 Schelde & Leie (WA+WJ) Familiale tocht (met privaatwagens) naar het Leen te Eeklo. Vertrek : Oudenaarde (stadhuis) 13 u., Kruishoutem (kerk) 13.20 u. Petegem-Deinze (Chevron) stwg Deinze-Gavere, 13.30 u. Het Leen, Eeklo, te 14.15 u. Leiding : Julien Van Hecke, St. Martens-Latem (Tf. 091/82 33 47) Mee te brengen : laarzen, verrekijker, gidsen. Einde : Het Leen, te 17.30 u.
 - 22 Schelde & Leie (WVO) Eerste morgentocht voor studie van de vogelzang. Vertrek : Nokere (kerk) 6.30 u. Leiding : Lieven Kinds, Nokere (Tf. 056/602077) en Geert Colembie, Wannegem. Mee te brengen : laarzen, gidsen, kijker; warme kledij Einde : kerk Nokere rond 8.30 u.
 - 22 Gewest Noord Limburg : Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. WJ uitstap naar „De Liskes” te Bergeyk en „De Watering” te Lommel Kolonie. Vertrek : Lommel-Kolonie kerk om 9 u. Leiding : Jos Bosmans en Henri Cuyvers. Mee te brengen : natuurgidsen en verrekijker : Einde : 12 u.
 - 22 Rupelstreek. Voormiddagwandeling in het Broek van Blaasveld. 's namiddags : wandeling in Vaartland, (buiten het broekgebied) halve of ganse dagtocht naar believen. Vertrek : om 8 u. parking Acacialaan Boom om 8.30 u. Parking Broekstraat Blaasveld. om 14 u. Café „De Zwaan” (aan de kerk te Heindonk) Leiding : Hector de Ceulaer.
 - 22 's Heerenbosch. Daguitstap naar het verdrongen land van Saeftinghe. Inlichtingen en inschrijven : Tel. 052/335595 (Spruyt) Tel. 052/334676 (Keppens) Vertrek : Buggenhout, Stationsplein om 7.45 u. Leiding : Stefan Keppens. Mee te brengen : laarzen en verrekijker.
 - 22 St-Truiden-Borgloon. Uilenwandeling. Vertrek : Domein Nieuwenhoven (weg St.-Truiden-Hasselt) samenkomst op de parking om 18 u. Leiding : Petitjean Rudy. Mee te brengen : GEEN zaklampen Einde : rond 22 uur op de parking van het domein.
 - 23 Midden-Limburg : natuurwandeling. Vertrek : Paalsteen, Hasselt om 9 uur. Leiding : Pol Evers. Mee te brengen : verrekijker. Einde : Platwijers 12 u.
 - 23 Voorkempen i.s.m. Brechtse Heide. Bloemen-

- schikkursus, om 19.30 u. Café Pleintje, Schilde kerk. Leiding : Agnes Ligtvoet. Einde : 21.30 u.
- 24 Meetjesland. Derde les van de reeks over vogels. Hoe vogels herkennen en waarnemen, in het stadsauditorium te Eeklo om 20 uur. Voordrachtgever : Marc Boone.
- 27 Gewest Noord-Limburg, Lommel, Hechtel-Eksel, Neerpelt, Overpelt. WA+WJ Dia-avond „Puur natuur” in het Auditorium Provinciale school, Duinenstraat 1, Lommel om 20 u. Presentator : Jos Henderickx
- 28 Demer en Dijle. Bezoek aan de Casseman te Retie en de Ronde Put te Postel. Vertrek : 7.30 u. aan de kerk te Rotselaar. Leiding : Casseman/ Gerda Wuyts - Ronde Put/Paul Ceulemans. Mee te brengen : kijker en loupe en piknik. Verplaatsing met eigen wagens. Einde : rond 19 u. te Postel.
- 28 Gent. Jaarlijkse feestavond in de zaal Driekoningen, Hundelgemsesteenweg 656 te Merelbeke. Gezellig samen zijn aan tafel, korte kwis. Inschrijven voor 15 maart. Prijs 300 Fr. per persoon te storten op PCR 000-0520631-32 van De Wielewaal afdeling Gent, p/a W. Bonheure, Basketbalstraat 16, 9920 Lovendegem en vermelden of u mosselen of kip verkiest.
- 28 Schelde & Leie. Plantendeterminatie I 'Vroege lentebloei' (er wordt de hele namiddag aan plantenstudie gedaan) Vertrek : Kerk St. Goriks-Oudenhove te 14 u. Leiding : Paul De Clercq, Zottegem (Tf. 091/60 25 08) Mee te brengen : laarzen, loupe, plantengidsen Heimans/Heukels/De Langhe. Einde rond 17 u.
- 29 Aalter. Lentewandeling door het vroege lente-bos bij de Drongengoedhoeve. Om 14.30 u. bijeenkomst aan de Drongengoedhoeve te Ursel.
- 29 Antwerpen-Centrum. Namiddag wandeling in het reservaat „De Oude Landen” te Ekeren. Vertrek : Kasteel Veltwijk te Ekeren om 13.30 u. Leiding : Fr. Tits.
- 29 Brussel. Ochtendwandeling oude spoorwegbedding Tervuren St-Pieters-Woluwe. De bedding doorloopt uiteenlopende kultuurlandschappen : bebouwde kommen, velden en akkers, bosjes, wat niet belet dat men er tal van vogels en vroegbloei'ers langsheen het pad kan noteren. Vertrek : Afspraak om 7.50 u. Parking naast Stelplaats tram aan park van St-Pieters-Woluwe (kruising Woluwelaan-Tervurenlaan). Met tram 44 (Metro Montgomery) om 8.02 u. rijden we dan door naar de Terminus te Tervuren Eind rond 12 u. Leiding : Jos Cornu (info : R. Gielen 02/720.33.19) Mee te brengen : Wandelschoenen, tramgeld.
- 29 Brussel. Dianamiddag te Hamme/Merchtem. Werk van eigen leden : De H. Cassiman : „Kenia” (16 mm film) Mevr. Devriese : „Torgny” : een kalkheuvel in het zuidelijkste punt van België. Aanvang 15 u. in feestzaal St-Goedele. Hamme, Lindenstraat 97 Parking achteraan via het dreefje. Bereikbaar via Ring-Noord afrit 9, doorheen Wommel, richting Merchtem. Aan shellstation linksin : Lindenstraat. Personen die met openbaar vervoer komen kontrakteren R. Gielen (02/720.33.19) voor ophaaldienst.
- 29 Demer en Dijle. Basiscursus natuur-in-zicht. Samenvattende excursie over planten. Vertrek : 14 u kerk van Holsbeek. Leiding : Frans Vansteenbeek en Marcel Vervloet. Einde : 17.30 u.
- 29 Land van Waas-Noord. Gerichte tocht : „Polder en Kreeken tegen hogere zandgronden : Grote Kreek, Pereboomsgat, St-Elooi'skreek en omliggende polders”. Vertrek : 9 u. : aan Café De Gokker (kruispunt expresweg en de baan Moerbeke-Koewacht) Mee te brengen : fiets; piknik. Einde : 17 h.
- 29 Mechelen. Bezoek aan de Netevallei. Vertrek : 9 u. station NMBS, Mechelen. Leiding : S. Wuyts. Einde : 12.30 u. te Heist-op-den-Berg.
- 29 Meetjesland. Leenwandeling, halve dagtocht. Afspraak om 9 uur op de parking van Het Leen Leiding : Geert De Weerd en José Corne.
- 29 Mortsel. Wandeling door de Schijnvallei. Leiding : L. Gonnissen en G. van Hoof. Vertrek : Station Oude-God om 8.30 u. met privé wagens - 's namiddags kan men aansluiten om 13.30 u. aan de Dodoenstuin in het park van Schilde. Einde : rond 17 u.
- 29 Netevallei. Netewandeling naar 't Schipke. Vertrek : Itegem dorp, Netebrug 14 u. Leiding : Marc Geens. Mee te brengen : laarzen + kijker. Einde : vertrekplaats rond 17 u.
- 29 Schelde & Leie (WJ) Natuurtocht door het Kluisbos (Ruie) Vertrek : Zwemkom (Kluisbos) te 14 u. Leiding : Frank Delbecque, Kluisbergen. Mee te brengen : laarzen, gidsen, verrekijker. Einde : Kluisbos 17 u.
- 29 Schelde & Leie (WA+WJ) Familiale natuurwandeling door bos en beemd te Gavere. Vertrek : Brug over de Schelde te Gravere te 14 u. Leiding : Jacques Vanheuverwijn, Asper (Tf. 091/84.43.82). Mee te brengen : laarzen, verrekijker, gidsen. Einde : Scheldebrug Gavere rond 17 u.
- 29 's Heerenbosch, Ringen van vogels en wandeling in Buggehout-bos. Vertrek : Boskapel om 7.30 u.
- 29 Turnhout. Fietstocht 't Noorden van Turnhout voorjaarstrek. Vertrek : St. Theobalduskapel 8 u. Leiding : W. Dings. Mee te brengen : knapzak, laarzen.
- 29 Voorkempen i.s.m. Brechtse Heide. Wandeling Schildehof en omgeving. Vertrek : 13.30 u. kerk Schildedorp.

1ste week april 1981

- 2 Land van Waas-Noord. Bestuursvergadering om 20 u. bij Jan D'Hollander, Bergstraat 25, De Klinge Tel. 70.64.26
- 4 Scheldeland. Winteravond. Twee diareksen van eigen leden „Wegbermen” van Willy Holderbeke „Kalkense meersen” van Anne-Marie Oosterlinck om 20 u. in de refter van de gemeenteschool. Schooldreef te Wetteren. Vrijwillige bijdrage 30 F
- 5 Leuven. Amfibië- en reptielentocht WJ hele dag Vertrek : Station Leuven hoek post 9 u. Leiding : Dirk Costrop. Mee te brengen : lunchpakket.
- 5 Mortsel. Hobokense Polder. Vertrek : station Hoboken Polder (einde Berkenrodelei) om 14 u. Leiding : H. de Meulder en Flor Peeters. Einde : rond 17 u.

BESTUURSKONTAKTEN

ENKELE PUNTEN UIT HET VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN BEHEER, GEHOUDEN TE TURNHOUT OP 17 JANUARI 1981.

- Buiten de vaste stafmedewerkers werken er momenteel op het sekretariaat te Turnhout 2 gewetensbezwaarden en 1 vrijgestelde van de RVA. Zij houden zich bezig met het administratief en edukatief werk.

- De Raad ontving gelukwensen voor het geslaagde kongres te Kortrijk. Er wordt echter gevraagd in de toekomst meer propaganda te maken, uitnodigingen te sturen aan meer verenigingen en organismen en een eindresolutie uit te geven. De Raad van Beheer verzoekt de NWG Propaganda hiervoor te willen zorgen. Vooral een persmap en de slotresolutie zijn belangrijk.

- Beslist wordt financiële steun te verlenen aan de Italiaanse Lega per l'Abolizione della Caccia. Een aankondiging zal in het maandblad verschijnen met mogelijkheid tot storting op onze postrekening. De Centrale zal nadien het bedrag aanvullen.

- Tijdschriftenuitwisseling wordt aanvaard met het Instituto Nacional para la Conservacion de la Naturaleza (I.C.O.N.A.) (Spanje) en met de Stichting Kritisch Faunabeheer (Nederland).

- Zich baserend op art. 24 van de statuten van De Wielewaal (foutief overgenomen in het januarinum-mer 1981) besluit de Raad van Beheer tot de oprichting van een afdeling „Zeekust”. Deze omvat de fusiegemeenten : Bredene, De Haan, Zuienkerke en Blankenberge. De leden van de afdelingen Oostende en Zeekust die tot de andere afdeling willen behoren, moeten hiervan het sekretariaat te Turnhout schriftelijk verwittigen. Nadat dit gebeurd is, wordt de afdelingstoelage naar de andere afdeling gezonden.

- De voorbereiding van het kongres 1981 te Mechelen is volop bezig. Als thema wordt gekozen „Bedreigde planten, dieren en landschappen in Vlaanderen”. Op 10 mei zorgt afdeling Mechelen voor 4 verschillende uitstappen. Op zondag 11 oktober heeft het symposium plaats.

H. Franckx

Italië : afschaffing van de jacht ?

De 800.000 handtekeningen vereist voor de organisatie van een referendum over de afschaffing van de jacht in Italië zijn verzameld. Een opinieonderzoek zou hebben aangetoond dat driekwart van de Italianen fervent tegenstander zijn van de jacht en van de huidige regeling. Deze regeling, van kracht sinds 1977, voorziet in de beperking van het aantal bejaagbare soorten, maar door zijn gebrekkige formulering wordt misbruik op grote schaal mogelijk gemaakt. Tenzij het Italiaanse parlement een andere wet aanneemt waardoor het referendum kan worden voor-

komen, bestaat er een goede kans dat dat uitloopt op de afschaffing van de jacht in 1981.

De gevoerde actie vraagt natuurlijk veel geld. Daarom doet de Lega per l'Abolizione della Caccia een oproep tot financiële steun. Leden die hieraan willen medewerken storten hun bijdrage op rekening 000-0319785-73 van de Wielewaal Turnhout. De Centrale zal achteraf het gezamenlijke bedrag met de bijdrage van De Wielewaal zelf overmaken aan de Italiaanse Liga. Op het stortings-overschrijvingsbiljet vermelden „Jacht-Italië”. Voor giften van 1 000 fr. en meer wordt door de Wielewaal een attest voor de belastingen afgeleverd.

Afdelingsnieuws : in de afdeling Lier wordt ondervoorzitter G. Peeters opgevolgd door H. Janssen, Bareelstraat 15, 2500 Lier.

De Wielewaal - Afdeling Scheldeland

Grote Natuurtentoonstelling, ter gelegenheid van 1000 jaar Wetteren, gemeentelijke feestzaal Wetteren. 27, 28 en 29 maart 1981, openingsuren van 9 tot 21 uur.

De Wielewaal, in samenwerking met BNVR, Waters en Bossen, CVN, enz...

NIEUWE UITGAVEN MAART 1981

Pizzey/A field guide to the Birds of Australia. Kleur. 460 blz.	900
Karmali/Birds of Africa. Prachtige kleurenfoto's	900
Edlin/Guide to tree planting and cultivation. Kleur	580
Nicholson/Bloemen in de natuur. Kleur	345
Na „De Vos”; „De Havik”; „De Spreeuw” enz... nu nieuw : Van der Plas „De Huismus”	345
Allen/Falconry in Arabia. Met kleurillustraties	1080
Opnieuw verkrijgbaar ! Heinzel/Fitter Elsevier gids van de Europese vogels. Kleur	445
Cyrus Bird Atlas of Natal	1080
Hale/Waders	684
Butler/The world of the Honeybee	540
Tinbergen/The herring Gull's world	324
Pearsall/The Lake District	540
Lousley/Wild flowers of Chalk and Limestone	540
Brian/Ants - een prachtige monografie over de mier.	540
Woodcock/Birds of the Indian sub-continent	350
Tuck/Seabirds of the Ocean Routes	324

Buitenlandse julireis : De Jura en La Dombes.

Het bestuur van afdeling Lier liet dit jaar voor een buitenlandse reis zijn keuze vallen op de Jura en La Dombes.

We vertrekken op zaterdag, de 4de juli. De reis geschiedt per autocar. In de Vogezen stoppen we even voor een wandeling tot aan de **Ballon d'Alsace** (1250m.).

In Zwitserland logeren we in het hotel Les Platanes met eigen zwembad en gelegen aan het meer van Neuchâtel.

Zondag 5 juli bezoeken we in de voormiddag het vogelreservaat van La Broye, gelegen aan de zuidkant van het meer van Neuchâtel.

's Namiddags maken we een wandeling over de bergkam van **Tête-de-Ran** (1422m.) tot **Mont Racine** (1439m.). Hier kunnen we o.a. dadelijk kennis maken met de Bergfluiter en de Citroënsijs.

Maandagmorgen brengen we een bezoek aan het natuurreservaat van **Le-Creux-du-Van**, een dwarsdal uit de ijstijd, met steile flanken en als hoogste punt **Le Soliat** (1463m.). De voornaamste vogels hier zijn de Rotskruiper, de Notekraker, de zwarte Wouw en de Bepijster. Ook een honderdtal gemzen verblijven in het reservaat.

's Namiddags volgen we de loop van de grillige bergrivier **l'Areuse**, die in de loop der eeuwen in het kalkgebergte haar beroemde „Gorges” heeft uitgesleten. De voornaamste vogels zijn er de Waterspreeuw en de Grote Gele Kwik.

Op 7 juli maken we in de voormiddag een wandeling naar **Le Rocher des Tablettes** (1298m.), vanwaar men een indrukwekkend zicht heeft op de vallei en het meer van Neuchâtel.

's Namiddags varen we met de boot van **Les Brenets** (873m.) naar de waterval en de afdamming van de **Doubs**, die hier de natuurlijke grens vormt tussen Frankrijk en Zwitserland. Ten slotte bezoeken we nog het natuurreservaat van **Bois-des-Lattes**, turfweiden met plantenrelikten uit de ijstijd.

Woensdag wandelen we naar **Le chasseral**, de tweede hoogste top van de Jura (1607 m.). Daarna bezoeken we nog de stad Neuchâtel.

Donderdag, de 9de juli, verlaten we Zwitserland langs de boorden van het meer van Neuchâtel. Eerst beklimmen we nog te St.-Croix **Le Chasseron** (1611 m.) het hoogste punt van de Zwitserse Jura. Vooral de Cirlgors, de Waterpieper, de Notekraker en de Citroënsijs zijn hier vermeldenswaard.

's Namiddags brengen we in Frankrijk een bezoek aan het dwarsdal van **Baume-les-Messieurs**, waar een kolonie van alpengierzwaluwen en van kleine torenvalken voorkomt.

's Avonds komen we toe te Ambérieu, waar we zullen logeren tot maandagmorgen.

Het drie-sterren-hotel Le Savoie heeft kamers met badkamer en radio.

De eerste dag van ons verblijf in La Dombes bezoeken we het biologisch **reservaat van Villars**. 's Namiddags volgt o.a. de grote **vijver van Chassagne**. **La Dombes** is de streek van de 1000 vijvers met een gezamenlijke oppervlakte van 20 000 ha., waarvan echter volgens het ontginningsplan steeds een derde droog staat. Uiteraard bezoeken we dan ook tijdens de tweede dag van ons verblijf aldaar weerom enkele vijvers, waarvan de meest bekende zijn; de **Etang des Vavres** en de **Petit- et Grand Glareins**.

De voor ons voornaamste vogels van La Dombes zijn de Kroon- en de Krakeend, de Witwangstern, de Geoorde Fuut, de Steltkluut, de Purper- en de Kleine Zilverreiger, de Kwak en de Zwarte Wouw. La Dombes heeft echter ook nog wat anders te bieden en zo bezoeken we de laatste dag de vlakte van **La Valbonne**, waar o.a. de Griel en de Kleine Trap voorkomen. Na een bezoek aan het uitzonderlijk goed bewaard middeleeuws stadje **Pérouges**, keren we langs de uitlopers van de Franse Jura terug naar Ambérieu.

Maandag, de 12de juli, rijden we langs de autoweg terug naar Lier.

Prijs : 14 000 F, alles inbegrepen.

Nog een tiental plaatsen beschikbaar. Inschrijving door storting van 2 000 F op rekening 000-0606834-02 van De Wielewaal, afdeling Lier.

Reisleider : H. Franckx

DE WIELEWAAL : EEN GROTE, STERKE EN DYNAMISCHE VERENIGING VOOR VOGEL- EN NATUURSTUDIE EN VOGEL- EN NATUUR-BESCHERMING. IN 1981 BRENGT ELKE WIELEWALER MINSTENS ÉÉN NIEUW LID AAN ! !

OPROEP

INVENTARIS VAN DE BROEDPAREN VAN STELTLOPERS IN VLAANDEREN

Tegen de achtergrond van de problematiek rond landinrichting, moderne landbouw en natuurbescherming wordt in 1981 een inventaris gepland van alle broedparen van steltlopers in heel Vlaanderen (Kievit, Scholekster, Grutto, Wulp, Tureluur, Kleine Plevier, Kluut, enz...). Het hoofdaksent wordt gelegd op Grutto en Wulp. Naast het zo juist mogelijk bepalen van het aantal broedparen (al of niet met broedsukses), is het de bedoeling om in de mate van het mogelijke ook het broedresultaat na te gaan (o.m. van belang i.v.m. de invloed van de moderne landbouw op weidevogels).

Het inventariseren per stafkaart-rechthoeken (cfr. Atlasproject) is te verkiezen. De gebruikte inventarisatiemetoden zijn bij voorkeur deze aangegeven in de „Handleiding voor het inventariseren van broedvogels in Nederland” (uitgave KNNV, 1973) (kopij hiervan is op aanvraag te verkrijgen).

Telresultaten kunnen worden ingestuurd via de Lokale Ornithologische Koördinatoren, via de verantwoordelijken van plaatselijke Werkgroepen voor Ornithologie ofwel rechtstreeks naar één van de initiatiefnemers, die verder steeds bereid zijn tot het verstrekken van aanvullende inlichtingen :

Apr. H. Voet, Oude Baan 5, 2070 Ekeren (031/45.68.23).

Dr. H. Meeus, Langvenstraat 25, 2300 Turnhout (014/41.57.58)

Tijdschrift „Watervogels”

Redactieadres : Kalmanstraat 21, 1817 Alkmaar (NL)

Administratie Vlaanderen : Dr. Eckhart Kuyken, Lindeveld 8, 8030 Beernem.
PC 000-1011065-34 (225 F/jaar)

Aandacht : het bezoek aan de NWG Botanie aan het herbarium van de Nationale Plantentuin te Meise werd verschoven van 7 naar 21 maart 1981.

Oost-Vlaanderen Provinciale toelagen

Bij brief van 12/1/81, CD-80.467. BVE-MG, laat Dr. P. Huys, cultureel adviseur bij de Provincie Oost-Vlaanderen, ons kennen dat de Wielewaalafdelingen behorende tot de voornoemde provincie voor hun werking in 1979 een bedrag van 62.330 F werd toegekend, ttz 141 punten x 130 F.

Hartelijk dank !

M. Nachtergaele.

BIBLIOTHEEK STICHTING LEEFMILIEU

—EEN NIEUWE DIENSTVERLENING—

In het kader van haar informatieve en edukatieve

taak heeft de Stichting Leefmilieu een selectie van boeken, rapporten, studies, tijdschriften en brochures in verband met de milieuproblematiek samengebracht en gekatalogeerd.

Deze milieu-bibliotheek is gevestigd op het secretariaat van de Stichting Leefmilieu, Keizerstraat 8 - 2000 Antwerpen. Zij is toegankelijk op alle werkdagen van 9 tot 17 uur. De aanwezige documentatie kan vrij geraadpleegd worden en de mogelijkheid tot fotokopiëren is voorzien. Er is evenwel geen uitleendienst.

De Stichting Leefmilieu helpt U graag bij het samenstellen van bibliografieën en literatuurstudies.

De voornaamste thema's zijn :

— Natuur	— Afval
— Ekologie	— Energie
— Water	— Chemicaliën
— Lucht	— Wetgeving - Beleid
— Geluid	— Terminologie

(overgenomen uit info-leefmilieu 1980/6)

Game fair '81 : opnieuw boycot.

Op 6-7-8 juni '81 loopt te Lanaken de tweede Belgische jagersbeurs „Game Fair”. Onnodig te vermelden dat het hier niet om een milieuvriendelijke manifestatie gaat, hoewel deze jagers zichzelf als „beschermers, verzorgers en beheerders” van de natuur voordoen.

Een verdachte uitspraak als men weet dat op die jagersbeurs jachtwapens, opgezette zeldzame dieren, huiden, gifeieren en klemmen aan het publiek voor-

gesteld worden. Jacht kan enkel verantwoord worden uit ekologische noodzaak, uitgevoerd door gewetensvolle en gediplomeerde jagers en niet als statussymbool of uit bloeddorstige drang. **B.B.L.-Vlaanderen** doet dan ook een oproep aan alle milieubewuste mensen om deze Game Fair '81 te boycotten door die gewoon dood te zwijgen en er zeker niet aan deel te nemen.

Uit : „Milieurama”, jaargang '81, nr 1-2

Konventie van Washington

In februari '81 komt in New-Delhi (India) een conferentie bijeen, om te toetsen hoever het staat met de uitvoering van de Konventie van Washington (C.I.T.E.S.). De bedoeling van deze konventie was om de handel in bedreigde dier- en plantensoorten tegen te gaan. Na een vertraging van zeven jaar wordt het stilaan tijd dat België deze konventie ratificeert. Dit is des te dringender, omdat wegens de strenge reglementering in onze buurlanden, ons land de draai-schijf dreigt te worden, in deze schandalige - vaak illegale - handel.

Nu de kabinetsraad het wetsontwerp voor ratifikatie van de Konventie van Washington over de Internationale Handel in Bedreigde Soorten heeft goedgekeurd, dringt de Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen erop aan dat de integrale tekst zo snel mogelijk zou worden goedgekeurd door Kamer en Senaat.

Opdat deze konventie in ons land op korte termijn enig effect zou hebben, eist B.B.L.-Vlaanderen dat :

- de uitvoeringsmodaliteiten zo vlug mogelijk tot stand zouden komen;
- de overheid sluitende garanties zou bieden voor de controle en de naleving van deze wet en de bestraffing van overtredingen.

- de overheid een ernstige inspanning zou doen om de modaliteiten van de nieuwe wetgeving kenbaar te maken aan alle betrokkenen (met name de milieuorganisaties, de politie, de rijkswacht, de douane, de handelaars in wilde dieren en de organisaties van liefhebbers van volièrevogels, aquaria, terraria enz.)
- er een permanent adviesorgaan zou worden opgericht, waarin alle partijen en dus ook de milieuorganisaties zouden zetelen en waarvan de adviezen zouden worden opgevolgd bij het afleveren van vergunningen;
- de overheid maatregelen zou nemen opdat een eventuele gezamenlijke EG-richtlijn in overeenstemming zou zijn met de principes van de konventie en bijgevolg de handel zou afremmen i.p.v. aanmoedigen;
- de Minister van de Vlaamse Gemeenschap een aanvang zou maken met de reglementering van dierentuinen, zgn. dier- en wildparken, e.d., opdat het privé-winstbejag zou worden afgeremd en het natuurbehoud bevorderd.

Samenvatting uit : „Milieurama”, jaargang '81, nr 1-2

Januarinummer 1981

ERRATA :

blz. 13 onder de NWG Ornitologie : te schrappen „VWG Oostende”

blz. 16 onder de NWG Botanie : te schrappen „R van Outryve”

blz. 33 onder de lijst van de natuurreservaten te schrappen : „nr 58 Den Haan.”

blz. 49 onder afdeling Oostende bij te voegen „Tijdschrift : De Strandloper”.

H. Franckx

2. De verspreiding tijdens de dag op de voedselgronden.

Aan de IJzermonding kan men tijdens de dag enkele tot enkele tientallen Wulpen op het slik waarnemen.

Gedurende de vroegzomertrek in juni-juli worden Wulpen voedselzoekend aangetroffen in het graasweidegebied van Lampernisse (Fig. 3, gearceerd gebied A) en in de IJzerbroeken van Woumen, Merkem en Noordschote (Fig. 3, gearceerd gebied B). Het kort afgegraasde weiland in de 1.000 ha komgronden van Lampernisse en de grote oppervlakte pas gemaaid hooiland in de IJzerbroeken oefenen vanaf eind mei een grote aantrekkingskracht uit op graslandfoeragerende als Grote Lijster (*Turdus viscivorus*), Kievit (*Vanellus vanellus*) en Wulp. Deze soorten verwisselen dan reeds hun broedgebieden voor rijkere voedselgronden waar ze in energetisch gunstige omstandigheden hun zomerrui doormaken. Wulpen zijn vanaf de vroegzomertrek dan ook in volle slagpenrui waar te nemen.

Van augustus tot mei komen overal in de Westhoekpolders Wulpen voor, zeer sterk verspreid, meestal enkelingen of groepjes tot een tiental exemplaren, zelden concentraties van enige tientallen vogels. De Franse grens en de lijn Westvleteren - Bikschoete - Handzame - Gistel - Oostende (Fig. 3) geeft benaderend de limiet weer tot waar de Wulpen zich verspreiden die rond de IJzermonding te Nieuwpoort hun voornaamste slaappleaats hebben. Het overgrote deel van de Wulpen blijft dus in de polders. In de wintermaanden wordt de 5 m hoogtelijn geregeld overschreden; dan gaan enkelingen ook voedsel zoeken in de aangrenzende zandstreek (ten noorden van de Handzamevallei) en de zandleemstreek (ten zuiden van die vallei). Binnen de hierboven gestelde limiet heb ik op zeer veel verschillende plaatsen slaaptrek richting Nieuwpoort waargenomen, evenals ochtendvluchten in dezelfde trekas, naar de voedselgronden. Dikwijls gaat het om groepjes tot een tiental exemplaren, soms om grotere groepen, tot ca 75 vogels. Die geregelde morgen- en avondvluchten bedragen 15 tot ruim 20 km.

Tijdens de vorstperiodes blijven de Wulpen iets meer gekoncentreerd aan de IJzermonding en het Noordzeestrand: dit zoute, biezonder dynamische getijdenmilieu viert minder vlug dicht dan het zoetwatermilieu. Wulpen zijn hierdoor iets meer winterhard dan Kieviten en Goudplevieren (*Pluvialis apricaria*) die bij ons, in tegenstelling tot Schotland en Ierland, dat pendelgedrag zoet - zout niet vertonen.

3. De slaappleaatsen en aantallen.

Wulpen die buiten het getijdenmilieu leven houden er overwegend een dag-nachtritme op

na. De verspreid foeragerende vogels concentreren zich 's avonds en er treden slaapvluchten op naar welbepaalde plaatsen.

De IJzermonding en omgeving te Nieuwpoort is de oudste en jaarlijks gebruikte slaappleaats. De Franse jager en „naturaliste” Xavier Raspail die te Nieuwpoort verbleef in 1877-1878 suggereert duidelijk een slaappleaats van Regenwulpen (*Numenius phaeopus*): „Au mois de mai, vers la tombée de la nuit, des bandes de Corlieux venaient, en suivant le bord du chenal de l'intérieur des terres pour gagner la plage”. (Raspail, 1913). Van de Wulp vermeldt hij enkel dat het een algemeen voorkomende soort is.

Vanaf de vijftiger jaren zijn er dan meldingen van slaappleaatsen met een maximum van 500 tot 600 exemplaren op 2 december 1958 (Rodts, 1956; De Roo en Houwen, 1959). In de periode 1976-1980 fungeren als slaappleaats enerzijds het slik en schor van het reservaat en het hierbij aansluitend opgespoten terrein (Fig. 3: slaappleaats 2) en anderzijds de Lenspolder tussen Nieuwpoort-Stad en Nieuwpoort-aan-Zee (Fig. 3: slaappleaats 1). In de Lenspolder slapen de Wulpen op omgeploegd akkerland en op drassige vage terreinen waar nieuwe woon- en vakantiehuizen in opbouw zijn. In de genoemde periode heb ik van eind-juni tot maart, voor beide slaappleaatsen samen, tussen de 100 en de 300 Wulpen vastgesteld. Tijdens de maanden april-mei en juli-augustus sluiten zich hierbij tot 15 Regenwulpen aan. Tussen de beide Nieuwpoortse slaappleaatsen bestaat een sterke uitwisseling. Frekwent optredende verstoring in het IJzermondingsreservaat door watersporters, wandelaars met honden e.d. hebben tot gevolg dat de Wulpen nu veel meer gebruik maken van de Lenspolder. In de vijftiger jaren was het reservaat nog veel rustiger en omgeven door ongeschonden polders waar de Wulpen aan de voet van de IJzerdijk hun slaappleaats hadden. Eén waarneming wijkt duidelijk van de andere af: op 13 januari 1980, bij het begin van een vorstperiode, tel ik in de Lenspolder op omgeploegd akkerland 1.200 Wulpen en nog eens 20 vogels aan de IJzermonding. Diezelfde avond noteerde Guido Burggraeve (mond. med.) 1.250 Wulpen op de Zwinslaappleaats. Voor de hele Westvlaamse kustvlakte betekent dat een totaal van 2.470 Wulpen.

Naast Nieuwpoort zijn er in de Westhoek nog verschillende sekundaire slaappleaatsen bekend geraakt. Deze worden niet continu gebruikt, sommige zijn definitief verlaten:

- Gistel-Leffinge (Fig. 3: slaappleaats 3): op 24 november 1979 worden 256 exemplaren genoteerd; de Wulpen zouden er reeds enige weken verbleven hebben (Tavernier, 1979).
- IJzerbroeken Woumen (Fig. 3: slaappleaats 4): 15 - 17 juli 1973, 25 tot 50 Wulpen op een gemengde slaappleaats met Kemphanen (*Phi-*

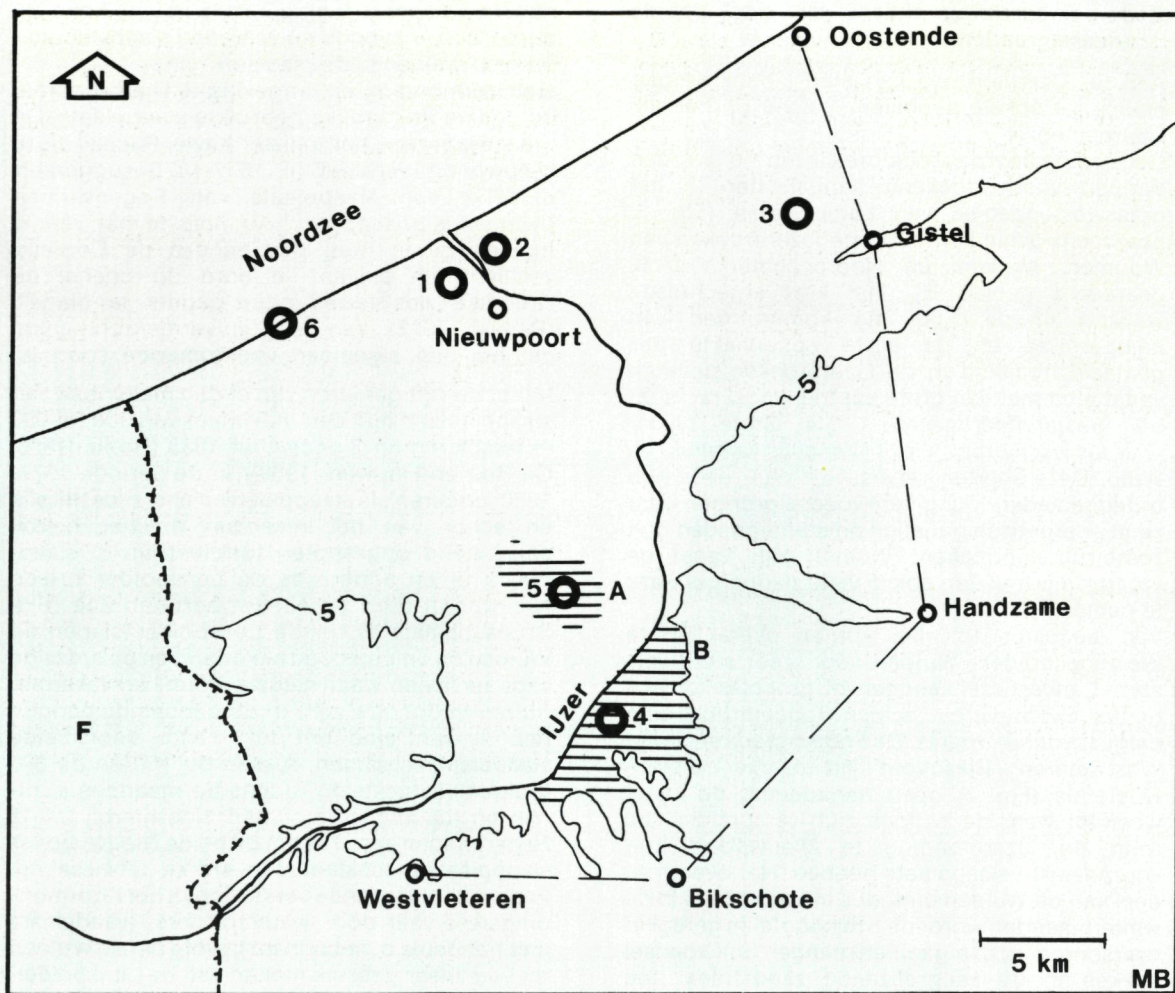

Fig 3.

Verspreiding van de Wulp in de Westhoek. De Franse grens en de lijn Westvleteren-Oostende geeft benaderend de limiet weer tot waar de Wulpen zich tijdens de dag verspreiden vanuit de slaapplaatsen te Nieuwpoort. Gearceerde gebieden A en B: foerageergebieden tijdens de vroegzomertrek. Lokaliteiten 1 tot 6: Wulpslaapplaatsen.

lomachus pugnax), Grutto's (*Limosa limosa*) en Regenwulpen. Deze slaapplaats bevond zich in een „aanzitput” voor de eendenjacht, met drassig grasland afhellend tot ondiep water (Becuwe, 1973). Enkele avondcontroles in de jaren 1974 - 1980 leverden geen nieuwe waarnemingen meer op.

- Weidegebied Lampernisse (Fig. 3: slaapplaats 5): van augustus tot de vorstperiode begin november 1980, regelmatig tot 120 Wulpen die overnachten op een droge, zeer kort afgegraste weide.
- Strand Koksijde (Fig. 3: slaapplaats 6): was in de vijftiger jaren een geregelde slaapplaats voor Wulpen en Regenwulpen die tijdens de dag voedsel zochten in de polderweiden. Op

7 augustus 1951, bij dageraad 50 Wulpen en 51 Regenwulpen (Grootaers, 1956). Uit de periode 1960 - 1980 zijn mij geen slaapplaatsen op het strand bekend.

Deze kleine Wulpslaapplaatsen worden zeer gemakkelijk over het hoofd gezien vermits ze vaak slechts in de schemering worden aangevlogen, als de veldwaarnemer zijn kijker reeds ter zijde heeft gelegd. Van enige terreinvoorkeur schijnt geen sprake te zijn: in de Westhoek zijn slaapplaatsen gevonden op zandig strand, slik, schor, al of niet begroeid opgespoten terrein, ondiepe waterplassen, omgeploegd akkerland en kort afgegraste droge weiden. Men kan dus overal in de polders slaapplaatsen verwachten en het is echt per toeval dat men er een ontdekt. Het

is dan ook zeer waarschijnlijk dat er nog andere sekundaire slaappleatsen te vinden zijn. Bij polder-exkursies in zomer en herfst moet je letten op percelen waar honderden slagpennen en duizenden lichaamsveren van Wulpen op de grond liggen. Na enig zoeken in het gras vind je naast uitwerpselen ook braakballen. Deze wulpenbraakballen zijn zandig van substantie en bevatten vaak resten van grote kevers. Dertig braakballen te Lampernisse verzameld maten gemiddeld 1,6 op 2,4 cm; de grootste was 2,2 op 4 cm. Als men een dergelijke plaats gelokaliseerd heeft kan men 's avonds gemakkelijk controleren of er inderdaad nog Wulpen komen slapen.

Al met al zijn de Wulpenlaappleatsen in de Westhoek dus erg onoverzichtelijk. Door het onregelmatig gebruik van sekundaire slaappleatsen in de polders vertonen de aantallen op de Nieuwpoortse hoofdslaappleatsen van dag tot dag zeer onregelmatige schommelingen. Men krijgt hier zelden alle Wulpen uit de Westhoek bij mekaar te zien. Het meeste kans daartoe maakt men bij het begin van een vorstperiode: deze stress-situatie leidt tot het verlaten van de sekundaire slaappleatsen en tot concentratie op de hoofdslaappleats. Dit was het geval op 13 januari 1980. Toevloed door vorstvlucht uit het noorden zal m.i. maar een ondergeschikte rol gespeeld hebben in dat hoge aantal. Afgaande op

mijn ervaringen van de laatste jaren schat ik het aantal Wulpen dat regelmatig in de Westhoekpolders aanwezig is op 500 tot 1.000 exemplaren voor een winterhalfjaar zonder extreem lange koudeperiodes. Een vergelijking met de vijftiger jaren maakt duidelijk dat de Wulp zich hier tot op heden goed heeft weten te handhaven.

4. Waarnemingen uit het weidegebied van Lampernisse.

Uit Fig. 4 kan afgeleid worden dat de Wulp hier het hele jaar door aanwezig is, het talrijkst van juli tot december. De vroegzomertrek start duidelijk rond half juni, met een maximum vanaf de tweede helft van juli. De vroegzomertrek loopt onduidelijk over in herfsttrek en overwintering. De voorjaars-trek verloopt volkomen onopvallend.

De Wulpen zoeken hun voedsel vooral in grasland, zowel in zeer kort afgegrasde weiden als in percelen met een ruwe, vrij lange en verdroogde grasmat. Het hoofdbestanddeel van het voedsel bestaat uit regenwormen (Lippens, 1954). Deze dieren laten in braakballen weinig sporen na. In 30 braakballen, verzameld op 27 september en 1 oktober 1980 op de slaappleats in Lampernisse konden Konjev Desender en Luc Vanhercke (Rijksuniversiteit Gent) volgende prooien determineren: veel mestkevers, vooral

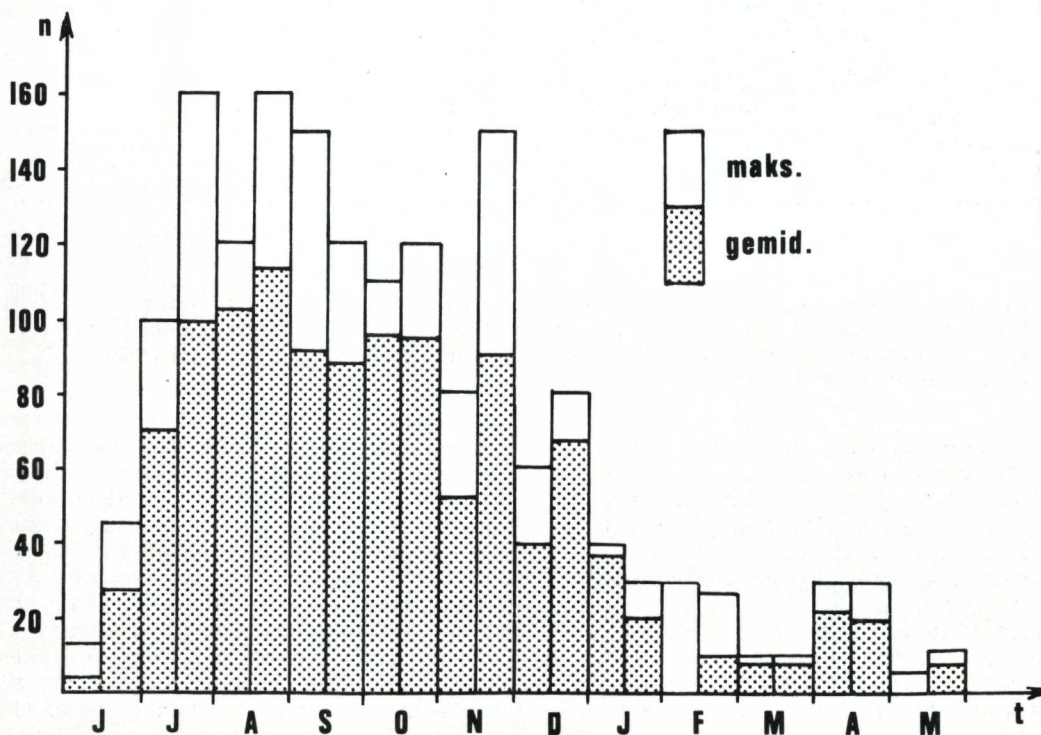

Fig. 4
Maximale en gemiddelde aantallen Wulpen per maandhelft die op de voorverzamelplaats of slaappleats te Lampernisse aanwezig waren in de periode 1976 - 1980.

Geotrupes spec. en 1 adult *Aphodius rufiper*; veel koppen en mandibels van larven van *Scarabaeidae* (wellicht mestkevers) en resten van minstens 2 adulte grote loopkevers *Pterostichus vulgaris*. Koeie-uitwerpselen zijn een belangrijk mikro-habitat voor de Wulpen (mestkevers!).

Diezelfde genera werden als Wulpenprooien reeds vermeld voor Ierland, Hongarije en Noord-Kasachstan, U.S.S.R. (Glutz von Blotzheim, Bauer en Bezzel, 7, 1977).

Tallose keren heb ik 's nachts pleisterende Wulpen in het weidegebied vastgesteld. Vooral tijdens maanlichte nachten ligt hun roepactiviteit, net als die van Kievit en Goudplevier vrij hoog.

Nachtelijk foerageren kan men dan vermoeden maar moeilijk aantonen. Enkele kevers die hiervoor genoemd werden (*Geotrupes*, *Pterostichus*) zijn schemerings- en overwegend nacht-actief; tijdens de dag leven ze ingegraven tot ca 0,5 m diep en dus onbereikbaar voor de Wulpen (K. Desender, mond. med.). Het voorkomen van die soorten in de braakballen wijst dus ook op nachtelijk voedselzoeken. Het dag-nachtritme van de Wulpen moet dus zeker met soepelheid geïnterpreteerd worden.

Het weidegebied van Lampernisse fungeert niet alleen als foerageerterrein, maar ook als een voorverzamelplaats voor Wulpen uit de omgeving op slaapvlucht naar Nieuwpoort. Begin augustus 1980 is er vanuit die voorverzamelplaats een echte slaapplaats ontstaan, die zeer regelmatig in gebruik bleef tot begin november. Alleen bij herhaalde verstoring op de slaapplaats trokken de Wulpen nog naar Nieuwpoort. Deze gewoonte werd opnieuw definitief hernomen bij de aanvang van de vorstperiode, begin november.

Samenvatting.

De Wulp is in de Westhoekpolders een jaargast, die het talrijkst aanwezig is van juli tot december. Tijdens de dag worden ze voedselzoekend aangetroffen aan de IJzermonding en zeer sterk verspreid op grasland in de polders. De hoofdslaapplaatsen bij Nieuwpoort herbergen geregeld tot 300 vogels. Bij de aanvang van een vorstperiode, op 13 januari 1980 werden 1.220 Wulpen geteld; die dag waren er in de hele Westvlaamse kustvlakte tenminste 2.470 Wulpen aanwezig. Naast de hoofdslaapplaatsen te Nieuwpoort zijn er nog verschillende sekundaire slaapplaatsen; deze worden onregelmatig gebruikt.

Bibliografie.

- Becuwe M., 1973. Een gemengde slaapplaats van doortrekkende limikolen in een jagersput te Woumen (West-Vlaanderen). *Gerfaut-Giervalk* 63: 168-169.
- De Roo A., P. Houwen, 1959. Bijdrage tot de kennis van het voorkomen der watervogels aan de IJzermonding. *Wielewaal* 25: 193 - 206.
- Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer, E. Bezzel, 1977. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Band 7. *Charadriiformes*. (2. Teil). Wiesbaden, Akademische Verlagsgesellschaft.
- Grootaers F., 1956. K.M. Wulp, *Numenius arquata*. *Wielewaal* 22: 56.
- Grootaers F., 1956. K.M. Regenwulp, *Numenius phaeopus*. *Wielewaal* 22: 56.
- Lippens L., 1954. Les oiseaux d'eau de Belgique, St.-André-lez-Bruges, Vercruysse - Vanhove.
- Prater A.J., 1976. The distribution of coastal waders in Europe and north Africa. In: *Proc. 5th Int. Conf. Conservation of Wetlands and Waterfowl*, Heiligenhafen, Federal Republic of Germany, 2 - 6 December 1974.
- Raspail X., 1913. Observations ornithologiques faites sur le littoral belge en 1877 - 1878. *Mém. Soc. Zool. de France* XXVI: 132 - 153.
- Rodts A., 1956. K.M. Wulp, *Numenius arquata*. *Wielewaal* 22: 56.
- Tavernier P., 1979. K.M. Wulp. V.W.G.-mededelingen Vogelwerkgroep Oostende 1 (6): 124.
- van Havre G.C.M., 1928. Les oiseaux de la faune belge. Bruxelles, Lamertin.

Summary

Distribution and behaviour of the Curlew, *Numenius arquata*, in the Westhoek polders, West-Flanders, Belgium. The Curlew in this polder area is a non-breeding resident, most numerous from July through December. During the day they spread out to feed as single birds or small groups on pastures, but some birds prefer the estuarine habitat of the IJzermonding at Nieuwpoort. At night they gather at two main roosts at Nieuwpoort (estuary, arable land), up to 300 birds. On 13 January 1980, the beginning of a cold spell, 1.220 birds were counted. That day, at least 2.470 Curlews were present on the coastal plain of West-Flanders. Apart from the main roosts, some secondary roosts are irregular in use. Analysis of 30 Curlew pellets collected end september 1980, revealed food items such as *Geotrupes spec.*, *Aphodius rufiper*, many larvae of *Scarabaeidae* and *Pterostichus vulgaris*.

M. Becuwe, Visserstraat 3,
B-8172 Lampernisse-Diksmuide.

Waarneming van een paartje Marmereenden (*Marmaronetta angustirostris*) in Zeeland

door Marc Sloodmaekers en Helga van der Veken

Op 27 september 1980 bemerkten we aan de rand van een kunstmatig waterbekken nabij het Zeelandse dorpje Bath, gelegen aan de Westerschelde even ten noorden van onze landsgrens, half verscholen tussen de oevervegetatie een groep rustende Wintertalingen (*Anas crecca*). Twee exemplaren waren duidelijk lichter dan de andere. Na een controle met de 20x80-kijker konden we ze determineren als Marmereenden (*Marmaronetta angustirostris*).

Door een ons onbekende oorzaak ging plots heel de groep op de vleugels. In de vlucht was het ontbreken van een gekleurde spiegel, de witte staartrand en het sterk contrast tussen lichte wang en donkere oogstreep goed waar te nemen. In tegenstelling tot de Wintertalingen gingen de Marmereenden weer vlug neer. Ze landden op open water zodat we van beide vogels gedrag en verenkleed nauwkeurig konden observeren.

Van op grote afstand leken de vogels egaal lichtbruin, met de kijker echter was het gevlekte patroon duidelijk te zien. Deze kontrasterende vlektekening was zowel op de flanken als op de bovendelen aanwezig wat erop wijst dat het om adulte vogels ging (Cramp en Simmons, 1977). Kop en hals waren voor het grootste deel crèmekleurig met lichte wangen en een sterk afstekende donkerbruine vlek rond het

oog die zich tot de nek uitstrekte. De snavel was vrij lang en leek zwart. Na een tijdje begonnen ze zich te wassen en elkaar al duikend te achtervolgen. Tijdens deze speelse activiteiten was soms bij één der vogels een soort rudimentaire kuif achteraan de kop te zien. Het verschijnsel dat mannetjes alerter zijn dan wijfjes stellen we bij veel eendensoorten vast. Wanneer de Marmereenden verontrust werden was het ook hier steeds hetzelfde exemplaar dat het initiatief nam om zich te verplaatsen. Soms moest het enkele keren naar zijn partner terugzwemmen eer deze volgde. Dit gedrag, evenals de kuif die we alleen bij het alerte dier zagen, deed ons vermoeden dat het hier een paartje betrof. Beide exemplaren werden de dag nadien, namelijk op 28 september, behalve door ons, ook nog door D. Demey en enkele leden van Wielewaal-afdeling Voorkempen ter plaatse geobserveerd.

Het grote discussiepunt bij deze waarneming is natuurlijk of het hier al dan niet om wilde vogels gaat ! De Marmereend is een vogel van het zuidwestelijk palearktisch rijk en komt voor in de woestijn-, steppe- en mediterrane zones van het gebied. Het meest nabij gelegen broedgebied ligt in Spanje waar de soort echter reeds zeldzaam is en waar het aantal broedparen stelselmatig afneemt. De Spaanse

Marmereenden
(*Marmaronetta angustirostris*)
Foto : M. Sloodmaekers

broedvogels verlaten de marismas als in het najaar uitdroging de dieren verplicht andere waterrijke gebieden te gaan opzoeken. Alhoewel de migratie van de Marmereend nog slechts fragmentarisch gekend is blijkt toch het voorkomen van wilde exemplaren in onze streken hoogst eigenaardig. Soms zou het verschijnen in noordelijke gebieden in de vorm van kleine invasies geschieden (Bauer en Glutz von Blotzheim, 1968).

De door ons waargenomen vogels waren erg schuw, ze waren niet geringd en vertoonden geen kenmerken van volièrevogels. Reeds eerder dit jaar, namelijk op 29 juni en 1 juli werd door H. Voet en P. Maes een Marmereend waargenomen te Kalmthout bij Antwerpen (Reygaert *et al.*, 1980).

Zekerheid over het al dan niet van wilde oorsprong zijn van deze vogels zullen we wel nooit

krijgen. Het zou misschien zinvol zijn om in de toekomst ingevoerde volièrevogels verplicht te doen merken, eventueel met kleurringen, zodat veldwaarnemers dadelijk aan hun waarnemingen de verdiende betekenis kunnen toekennen.

Bibliografie

- Bauer K.M., U.N. Glutz von Blotzheim, 1968. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 2. Wiesbaden, Akademische Verlagsgesellschaft.
- Cramp S., K.E.L. Simmons, 1977. The Birds of the Western Palearctic, Volume 1. Oxford, Oxford University Press.
- Reygaert M., L. Sagaert, P. van Sanden, V. Geers, H. Outtier, 1980. Ornithologisch Nieuws. Wielewaal 46 : 337-339.

M. Sloodmaekers en H. van der Veken, Kronenburgstraat 102, B - 2000 Antwerpen.

Overzicht van de kusttrek te Nieuwpoort in najaar 1979

door Zeevogelwerkgroep Nieuwpoort

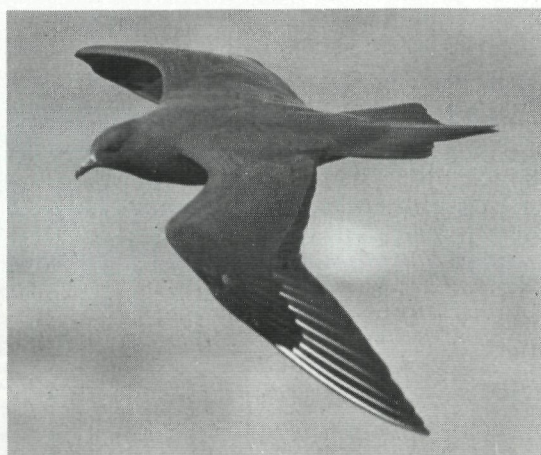
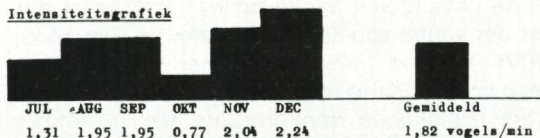
Samensteller: B. Vercruysse.

Medewerkers: L. Dewulf, T. de Jonckheere, J. Borrey, R. Tahon, C., L. en M. Verbouw, S. Brickman, J. Otte en F. Volkaert.

Van 15 juli tot 31 december 1979 heeft de Zeevogelwerkgroep Nieuwpoort voor het derde opeenvolgende jaar trekwaarnemingen verricht. Als observatieplaats werd het Nieuwpoortse westerstaketsel uitgekozen. Een oplossing met verschillende voordelen. Vooreerst is er de vooruitgeschoven ligging, ideaal voor het waarnemen van ver over zee trekkende vogels, bovendien bevindt men zich bij hoogtij nog steeds enkele meter boven de zeespiegel. Opgemerkt moet worden dat het waarnemen bij zware storm er soms redelijk moeilijk is vanwege de overslaande golven.

Gedurende het najaar 1979 werd er 118 uur geteld. Dit is niet zo erg veel, maar toch menen we dat dit een beeld kan geven van de trek. Om dit beeld vollediger te maken werd er gedurende de maanden juli en augustus elke dag geteld. In oktober werd er het minst waargenomen. In totaal werden bijna dertienduizend vogels opgetekend. De gemiddelde trekintensiteit bedroeg 1,82 vogels per minuut, terwijl dit aantal in 1978 2,75 vogels per minuut bedroeg.

Intensiteitsgrafiek

Kleine Jager (*Stercorarius parasiticus*).

Foto: P. Munsterman

Kust te Nieuwpoort.

Foto : R. Debruyne

Determinatie

Bij het overlopen van de soortenlijst zal het de lezer opvallen dat een aanzienlijk deel, bijna een derde, „species“-vermeldingen zijn. Dit mag en kan niemand verwonderen. Iedereen die zeetrek-waarnemingen doet weet hoe moeilijk vlucht-identificatie kan zijn. Het zijn immers niet alleen de afstanden, maar ook de meteorologische omstandigheden die het determineren bemoeilijken. Deze determinatieproblemen hebben onder andere geleid tot het invoeren van nieuwe soorten zoals VDN, wat staat voor Visdief (*Sterna hirundo*) of Noordse Stern (*Sterna paradisaea*) en MIKI, een afkorting voor Middelste Jager (*Stercorarius pomarinus*) of Kleine Jager (*Stercorarius parasiticus*).

Determinatie moet steeds een doelstelling zijn, maar uiterste voorzichtigheid terzake is geboden. Wanneer er enige twijfel ontstaat, grijpen we automatisch naar de term „species“. Deze regel kan radikaal lijken, maar naar onze mening is het de enige mogelijkheid om tot betrouwbare gegevens te komen. Hierbij wil ik ook opmerken dat in vele gevallen de soort op zichzelf minder belang heeft bij de studie van de trek. Zolang we niet kunnen beschikken over massale gegevens moeten we voornamelijk werken met groepen. Dit geldt echter alleen voor soorten die trekken in

ongeveer gelijkaardige omstandigheden, periodes, enzovoort. Het is bij voorbeeld van toepassing op sterns, maar veel minder bij steltlopers.

Bemerkingen bij de soortenlijst

- Van elke soort is een maandaantal gegeven. Het is echter niet mogelijk om in een dergelijk bondig overzicht onderscheid te maken tussen trek in ZW-richting en tegentrek naar NO.
- Onder de meeuwen werden alleen de Dwergmeeuw (*Larus minutus*) en de Drieteenmeeuw (*Rissa tridactyla*) in de lijst opgenomen. De Grote Mantelmeeuw (*Larus marinus*) en de Kleine Mantelmeeuw (*Larus fuscus*), de Zilvermeeuw (*Larus argentatus*), de Kokmeeuw (*Larus ridibundus*) en de Stormmeeuw (*Larus canus*) werden niet geteld, omdat dubbeltellingen omwille van voedsel-verplaatsingen teveel zouden voorkomen.
- Gedurende de maanden september en oktober waren er geen ZW-stormen wat het lage aantal Pijlstormvogels verklaart.
- Van de niet-watervogels die op kusttrek waargenomen werden, zijn enkel de roofvogels in de soortenlijst opgenomen.

Lijst van de waargenomen soorten

	Totaal	JUL.	AUG.	SEP.	OKT.	NOV.	DEC.
Duikers Gaviidae / Futen Podicipedidae	23	—	—	—	8	7	6
Duikers Gaviidae	34	—	1	2	1	13	17
Futen Podicipedidae	15	1	—	—	1	7	6
Fuut Podiceps cristatus	18	—	—	1	1	6	10
Kleine futen Podicipedidae spec	3	—	—	—	2	—	1
Noordse Pijlstormvogel Puffinus Puffinus	7	1	—	5	1	—	—
Jan-van-Gent Sula bassana	51	2	4	25	13	6	1
Aalscholver Phalacrocorax carbo	178	—	134	35	—	8	1
Blauwe reiger Ardea cinerea	15	5	3	7	—	—	—
Lepelaar Platalea leucorodia	3	—	—	3	—	—	—
Eenden Anatidae	1208	64	39	410	77	415	203
Zwemeenden Anas spec	132	—	—	—	—	—	132
Wilde Eend Anas platyrhynchos	112	15	1	55	4	2	35
Talingen Anatidae spec	27	—	—	—	3	10	14
Wintertaling Anas crecca	5	—	—	5	—	—	—
Krakeend Anas strepera	7	—	7	—	—	—	—
Smient Anas penelope	267	—	—	—	—	—	267
Duikeenden Aythya spec	71	—	11	20	—	25	15
Kuifeend Aythya fuligula	18	—	—	2	12	4	—
Tafeleend Aythya ferina	5	—	—	—	5	—	—
Zeeëenden Melanitta spec	294	—	2	25	—	61	206
Grote Zeeëend Melanitta fusca	16	—	—	—	10	6	—
Zwarte Zeeëend Melanitta nigra	1517	113	193	599	150	200	316
Eidereend Somateria mollissima	105	—	—	39	11	47	8
Zaagbek Mergus spec	7	—	—	—	2	3	2
Grote Zaagbek Mergus merganser	9	—	—	—	—	—	9
Middelste Zaagbek Mergus serrator	8	—	—	—	—	—	8
Bergeend Tadorna tadorna	71	11	1	32	2	12	13
Ganzen Anser spec	24	—	—	—	—	20	4
Rotgans Branta bernicla	136	—	—	—	—	136	—
Knobbelzwaan Cygnus olor	1	—	—	—	1	—	—
Steltlopers Charadriiformes	103	1	42	25	8	27	—
Ruiters Tringa spec	9	—	9	—	—	—	—
Grote steltlopers Charadriiformes spec.	3	1	—	—	1	—	1
Scholekster Haematopus ostralegus	1969	362	857	220	1	102	427
Kievit Vanellus vanellus	63	5	—	—	55	3	—
Plevieren Charadriidae	9	—	—	9	—	—	—
Zilverplevier Charadrius squatarola	4	—	1	—	3	—	—
Bontbekplevier Charadrius hiaticula	15	5	—	—	—	—	10
Strandplevier Charadrius alexandrinus	3	—	3	—	—	—	—
Steenloper Arenaria interpres	55	1	12	16	14	—	12
Wulpen Numenius spec. / Grutto's Limosa spec.	39	18	20	1	—	—	—
Wulpen Numenius spec.	72	6	56	5	5	—	—
Wulp Numenius arquata	62	2	15	44	—	1	—
Regenwulp Numenius phaeopus	27	11	13	3	—	—	—
Grutto's Limosa spec.	6	6	—	—	—	—	—
Rosse Grutto Limosa lapponica	1	—	1	—	—	—	—
Witgatje Tringa ochropus	10	—	10	—	—	—	—
Oeverloper Tringa hypoleucos	3	—	1	2	—	—	—
Tureluur Tringa totanus	89	17	1	68	—	—	3
Groenpootruiter Tringa nebularia	5	—	4	1	—	—	—
Kanoetstrandloper Calidris canutus	12	—	—	12	—	—	—
Kleine steltlopers Calidris spec.	141	18	26	51	—	43	3
Paarse Strandloper Calidris maritima	10	—	—	—	1	9	—
Bonte Strandloper Calidris alpina	38	—	5	3	—	21	9
Drieteenstrandloper Calidris alba	251	—	—	—	—	115	136
Kluut Recurvirostra avosetta	1	—	—	1	—	—	—
Jagers Stercorariidae	4	—	—	1	1	2	—

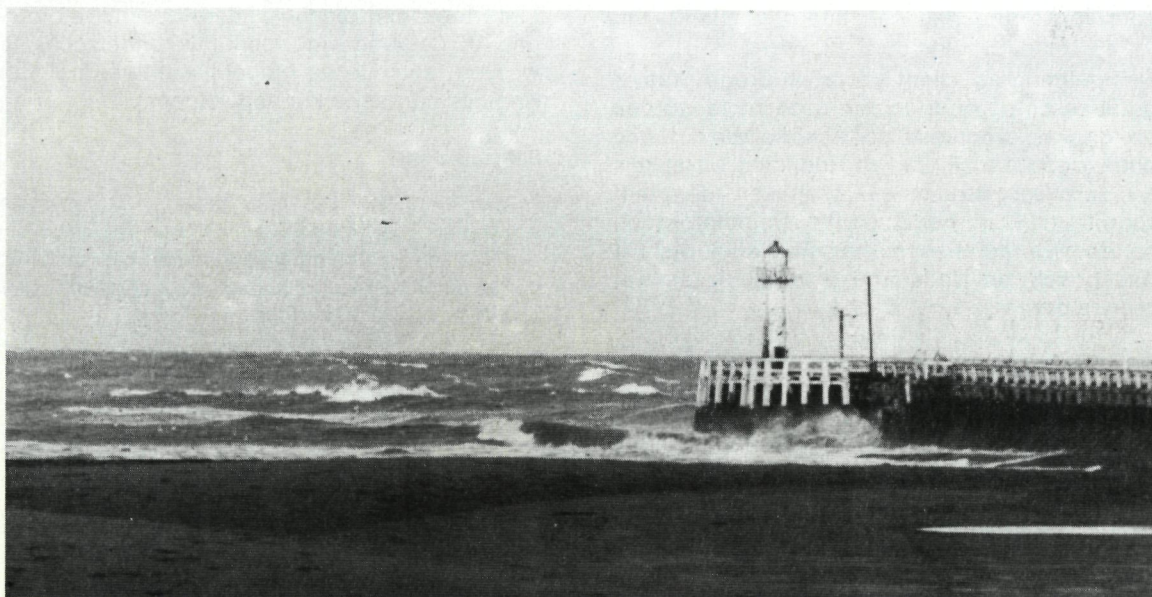
	Totaal	JUL.	AUG.	SEP.	OKT.	NOV.	DEC.
MIKI	25	—	6	16	—	3	—
Grote Jager <i>Stercorarius skua</i>	1	—	—	—	1	—	—
Middelste Jager <i>Stercorarius pomarinus</i>	7	—	—	7	—	—	—
Kleine Jager <i>Stercorarius parasiticus</i>	7	—	—	5	1	—	1
Dwergmeeuw <i>Larus minutus</i>	45	—	14	6	7	12	6
Drieteenmeeuw <i>Rissa tridactyla</i>	131	90	21	—	1	15	4
Sterns <i>Sternidae</i>	1681	31	1299	336	6	9	—
Zwarte Stern <i>Chlidonias niger</i>	53	—	48	5	—	—	—
VDN	2375	215	1856	298	6	—	—
Visdief <i>Sterna hirundo</i>	50	17	32	1	—	—	—
Noordse Stern <i>Sterna paradisaea</i>	21	5	16	—	—	—	—
Dwergstern <i>Sterna albifrons</i>	106	16	75	15	—	—	—
Grote Stern <i>Sterna sandvicensis</i>	1047	167	619	257	4	—	—
Alken <i>Alcidae</i>	1	—	—	—	—	1	—
Kiekendief <i>Circus spec.</i>	1	—	—	1	—	—	—
Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	1	—	1	—	—	—	—
Totaal aantal soorten	72						

Nabeschouwing

Niettegenstaande het beperkt aantal waarnemingen werden toch 72 soorten waargenomen. Kusttrek is zeker belangrijk. Indien we echter meer willen weten zal het aantal waarnemingen drastisch moeten opgevoerd worden. (Wijzelf zijn daar nu mee bezig). Bovendien moeten de verschillende waarnemingsposten langs de Belgische kust tot samenwerking en

gegevensuitwisseling komen. Dit zou de start kunnen zijn van een nationale werkgroep voor zeetrek. De bestaande werkgroepen die in dit plan geïnteresseerd zijn kunnen schrijven naar het sekretariaat van de Zeevogelwerkgroep Nieuwpoort dat gevestigd is op het adres van de samensteller van deze nota.

B. Vercruysse, Franslaan 93, 8450 Nieuwpoort.

Nieuwpoort.

Foto : R. Debruyne

Knolbeemdgras, *Poa bulbosa* var. *vivipara* Koeler, een nieuwe soort voor de Provincie Antwerpen.

door André de Jonghe

Reeds in mei 1976 tijdens de jaarlijkse uitstap naar het Zomerklokjesreservaat te Emblem, werd mijn aandacht gevestigd op een groep laag bij de grond bloeiende grassen. Sterk gelijkend op het alomgekende Straatgras, *Poa annua* L., miste het de zo vertrouwde bloempjes. In de aartjes kwamen namelijk jonge mini-plantjes tot ontwikkeling. De eigenschap „vivipaar” of „levendbarend” wordt nog bij sommige alpenplanten aangetroffen. In bergstreken verplichten de barre milieumomstandigheden de plant naar noodoplossingen te grijpen om zijn voortbestaan te waarborgen. Het ontwikkelen van levensvatbare plantjes in de aartjes maakt grassen in die omstandigheden minder afhankelijk van een weinig hoopgevend windbestuiving. In onze regionen heerst echter een veel milder klimaat, zodat de ontwikkeling van vegetatieve spruiten misschien weinig zinvol kan genoemd worden. Alhoewel volgens de „Nouvelle Flore de la Belgique” (De Langhe *et al.*, 1978) ook andere beemdgrassen een eerder toevallig vivipare ontwikkeling kunnen hebben, blijkt deze vooral bij Knolbeemdgras, *Poa bulbosa* L., voor te komen. De knolvormige verdikking aan de voet van de stengel sluit elke verwarring met een ander familielid uit.

Knolbeemdgras dient vooral in droge grasvegetaties en op oude muren gezocht te worden en dan bij voorkeur op een kalkbevattende ondergrond. De „Flora van Nederland” (Heukels en Van Ooststroom, 1975) situeert de plant voornamelijk in het kalkrijke Duindistrikt en op de rivierduintjes in het Fluviatiel distrikt (Biesbosch). In Nederland is hij zeldzaam tot zeer zeldzaam.

Volgens de hierbovenvermelde gegevens zou Knolbeemdgras eveneens aan onze kust moeten voorkomen. Na raadpleging van de Atlas van de Belgische en Luxemburgse flora (Van Rompaey en Delvosalle, 1979) blijkt geen enkele melding uit de kuststreek bekend te zijn. In de provincies Oost- en West-Vlaanderen komt hij niet voor en in Brabant en Limburg slechts in 2 uurhokken. Voor de provincie Antwerpen is het de eerste melding. Tussen Samber en Maas bevindt zich de grootste kon-

centratie van de soort met een melding in 16 uurhokken.

De biotoop te Lier situeert zich op de terreinen van een cementfabriek. De bodem is erg zandig en aldus sterk doorlaatbaar. Aan de rand van een laan dikke beuken met een vermoedelijke ouderdom van ongeveer 140 jaar groeit het Knolbeemdgras op een plek met een oppervlakte van een tiental vierkante meter. Slechts de buitenkant van de laan lijkt te bevallen. Naarmate de afstand tot de weg groter wordt doet het dichte bladerdek immers de lichtintensiteit sterk verminderen. Naast Knolbeemdgras werd ook *Thrincia*, *Leontodon taracoides*, aangetroffen. Het ontbreken van een soortenrijkere vegetatie heeft waarschijnlijk een regelmatig machinaal onderhoud van de grasperken door het onderhoudspersoneel van de fabriek als oorzaak. De bladrozetten van *Thrincia* kunnen dan ook telkenmale aan de grasmachine ontsnappen. Beide planten werden ieder jaar steeds bloeiend aangetroffen. Het afmaaien van het grasperk zorgt tevens voor een blijvende verschraling zodat beide taxa zich na vijf jaar nog steeds zonder merkbare voor- of achteruitgang kunnen handhaven. In de toekomst dienen andere geschikte biotopen in de omgeving opnieuw onderzocht te worden teneinde de mogelijke uitbreiding van Knolbeemdgras te kunnen volgen.

Samenvatting

Te Lier werd voor de eerste maal in de Provincie Antwerpen *Poa bulbosa* var. *vivipara* Koeler gevonden. Na een waarnemingsperiode van vijf jaar blijkt dat de plant zich kan handhaven, zonder zich verder uit te breiden.

Bibliografie

- De Langhe J.E., L. Delvosalle, J. Duvigneaud, J. Lambinon, C. vanden Berghen, 1978. Nouvelle Flore de Belgique, du Grand-Duché de Luxembourg, du Nord de la France et des Régions voisines, deuxième édition. Meise, Jardin botanique national de Belgique.
- Heukels H., S.J. van Ooststroom, 1975. Flora van Nederland, achttiende druk. Groningen, Wolters-Noordhoff.

Hubbard C.E., 1968. Grasses. A guide to their structure, identification, uses and distribution in the British Isles. Harmondsworth, Penguin Books.

Van Rompaey E., L. Delvosalle, 1979. Atlas van de Belgische en Luxemburgse flora. Meise, Nationale Plantentuin van België.

Résumé

En 1976 l'auteur a découvert une station de *Poa bulbosa* var. *vivipara* Koeler à Liege. C'est la première station de cette espèce observée jusqu'à présent dans la province d'Anvers.

A. de Jonghe, Mijlstraat 179, 2570 Duffel.

Eerste ringvondst van een zuidelijke Geelpoot-zilvermeeuw, *Larus cachinnans michahellis* in Nederland.

door P. Herroelen

De titel van deze bijdrage „Eerste ringvondst...” stemt niet overeen met wat vermeld wordt over de Geelpootzilvermeeuw in de Avifauna van Nederland op pag. 47. Daar staat inderdaad te lezen dat deze ondersoort een dwaalgast is, met vermelding van de vondst op 12 juni 1966 te Oostvoorne van een vogel die op 30 mei 1965 bij Marseille werd geringd (Commissie voor de Nederlandse Avifauna 1970).

Met „eerste ringvondst” bedoelen wij de melding van een geringde Geelpootzilvermeeuw uit Joegoslavië in augustus 1965 op het eiland Marken. Dit staat te lezen in een voetnoot bij een artikel van Stromar (1965) op pagina 144, die als volgt luidt: „Als das Manuskript schon fertig war, kam die Nachricht aus Holland, dass dort auf der Insel Marken (sic) am 7.8.65 unser auf der Insel Mrkan am 6.6.64 beringter Nestling gefunden wurde. Dieser Vogel entfernte sich um 1512 Kilometer NW vom Beringungsort und trug den Ring 1 Jahr und 2 Monate lang”. Deze ringvondst wordt verder nog geciteerd door Isenmann (1973) zowel op de kaart van West-Europa (fig. 1) als in de tekst; het is ook bij deze auteur dat die melding mij was opgevallen.

Op mijn vraag naar inlichtingen antwoordde het Vogeltrekstation van Arnhem dat van deze ringvondst niets bekend was (B.J. Speek in litt.). Isenmann (1973) stipt aan dat de eerstejaarsvogels van het westelijk deel van de Middellandse zee na het uitvliegen hun geboortestreek verlaten en hoofdzakelijk worden teruggemeld uit richtingen gaande van Noord tot West, in de periode augustus-december. Dit geldt althans voor afstanden gaande van 200 tot 1500 km; dezelfde auteur vermoedt dat de helft van de eerstejaarsvogels aan deze verplaatsingen deelneemt.

Hoe is deze geelpoot van Joegoslavië in Nederland geraakt? Men mag redelijkerwijze veronderstellen dat deze zilvermeeuw langs de kusten van Italië en Zuid-Frankrijk de Middellandse Zee heeft verlaten en naar de golf van Biscaye is gevlogen langs de voet van de Pyreneeën. Zo moet hij verder getrokken zijn langs de Franse kust tot in Nederland. Dit is de meest logische veronderstelling omdat de terugmeldingen van Spaanse en Franse geelpootzilvermeeuwen gekoncentreerd zijn op de Atlantische kust (van San Sebastian tot het eiland Ré).

Een tweede mogelijkheid is dat een aantal eerstejaars naar het noorden vliegen via de valleien van de Rhône en de Rijn en zo ook in Nederland geraakt. Het is bekend dat de Geelpootzilvermeeuwen als broedvogel langs de Rhône tot in Zwitserland zijn doorgedrongen (Géroudet 1952, 1958, 1968 bij Nicolau-Guillaumet 1977), maar geringde eerstejaarsvogels uit de Middellandse Zee werden langs de Rhône of in Zwitserland nog niet gemeld.

Bibliografie

- Commissie voor de Nederlandse Avifauna, 1970. Avifauna van Nederland, tweede druk. Leiden, E.J. Brill.
- Isenmann P., 1973. Données sur les déplacements erratiques de Goélants argentés à pieds jaunes (*Larus argentatus michahellis*) nés en Méditerranée. L'Oiseau et la R.F.O. 43: 187-195.
- Nicolau-Guillaumet P., 1977. Mise au point et réflexions sur la répartition des Goélants argentés *Larus argentatus* de France. Alauda 45: 53-73.
- Stromar L., 1965. [Vierjährige Silbermöwenberingung, *Larus argentatus* Pontopp., auf den Inselchen Mrkan und Bobara in Dalmatien]. Larus 19: 133-144.

Résumé

Jusqu'à présent le Goéland argenté à pieds jaunes (*Larus cachinnans michahellis*) n'était connu des Pays-Bas que par une reprise le 12 juin 1966 à Oostvoorne d'un pullus bagué près de Marseille en 1965. L'auteur relève une reprise plus ancienne faite à l'île de Marken en août 1965 d'un pullus bagué en Yougoslavie début juin 1964.

Summary

Report of the first recovery of a yellowlegged Herring Gull (*Larus cachinnans michahellis*) in the Netherlands; the bird was ringed as a pullus in Dalmatia, Yugoslavia.

P. Herroelen, Van Asschestraat 33, B-1910 Melsbroek

Over de toename van de Bosuil (*Strix aluco*) in de Turnhoutse Kempen

door H. Meeus

Onlangs schreef Prof. Dr. K. H. Voous (1980) dat de Bosuil (*Strix aluco*) een soort is met wie het, als eerste in deze serie, in Nederland en daarbuiten goed gaat. Ook voor de Turnhoutse Kempen kan deze stelling worden onderschreven. De laatste jaren wordt de Bosuil in het Turnhoutse toenemend waargenomen. In 1979 waren er minstens 5 en in 1980 minstens 7 broedgevallen. De kolonisatie geschiedt in onze streek vanuit het noorden, vanuit Nederland. In de Kempen was de Bosuil vroeger slechts een sporadische broedvogel (Commissie voor de Belgische Avifauna, 1967). In 1967 werd op een landgoed ten zuiden van Tilburg, net ten noorden van onze landsgrens, voor het eerst een legsel van de Bosuil gevonden. Het telde 5 eieren en het bevond zich in een konijnenpijp. Hetzelfde landgoed herbergde in 1980 minstens 4 broedparen. Ook elders in de Nederlandse provincie Noord-Brabant, in de bosgebieden ten zuiden van Eindhoven en van Breda kon deze gunstige bestandsontwikkeling worden vastgesteld.

Alhoewel het plaatsen van nestkasten in biotopen die voor de Bosuil geschikt worden geacht mogelijk een gunstige rol speelt bij deze uitbreiding is dit echter slechts een ondergeschikte faktor. Op de huidige broedplaatsen van deze uil in de Kempen waren trouwens geen nestkasten voorhanden. Slechts zeer recent werden hier en daar in enkele bossen kunstmatige nestgelegenheden aangebracht. In de streek rond Eindhoven worden sinds jaren alle broedgevallen van de Bosuil vastgesteld op oude nesten van kraaiachtigen, op verlaten roofvogelhorsten en in heksenbezems. Soortgelijke „open” nesten werden vroeger reeds door F. Wortelaers in het Meerdaalwoud in Belgisch Brabant gevonden (Verheyen, 1943; Wortelaers, 1953). Waarschijnlijk is het zo dat de Bosuil, eigenlijk een hollen-

broeder, bij gebrek aan natuurlijke holtes, deze open nesten gaat gebruiken. De ons resterende bossen worden meestal zo beheerd dat oude eiken en beuken met de nodige hollen bijna niet meer voorkomen. Mogelijk vormen nestkasten hier en daar welkome woongelegenheden. Broedgevallen in nestkasten bieden het voordeel dat ze ons toelaten gemakkelijker de broedbiologie van de Bosuil te bestuderen. Natuurlijke nesten van deze vogelsoort zijn niet zo eenvoudig te ontdekken.

De overtuiging van sommigen dat de Bosuil slechts in oudere loofbossen voorkomt wordt in de Kempen niet steeds bevestigd. Ook in naaldbossen worden hier en daar broedgevallen vastgesteld. In overeenstemming met de bevindingen van Delmée, Dachy en Simon (1978) bij een populatie Bosuilen in het bos van Oignies (provincie Namen) worden in de Kempen de nesten meestal gevonden in bossen met hoogstammige bomen en een onderbegroeiing van hakhout. Het in het bos aanwezig zijn van open plekken, brede dreven, eventuele jacht- en vuurgangen, kaalkappen, enz... lijkt ook in onze streek inderdaad noodzakelijk. Dicht, donker, aaneengesloten en eerder uitgestrekt bos wordt niet door de Bosuil bewoond. In ons natuurreservaat Overbroeck te Poppel bevindt de sinds twee jaar bewoonde nestkast zich in een oude boomsingel in een eerder open weidegebied.

Deze toename van het bosuilenbestand dient vermoedelijk op de eerste plaats te worden toegeschreven aan een zich gunstig ontwikkelend voedselaanbod. Verder onderzoek, zoals dit door Delmée, Dachy en Simon (1979) werd uitgevoerd voor de reeds genoemde populatie van Oignies, zou ook in onze streek wenselijk zijn. De in 1979 gekontroleerde nesten bevatten 1 of 2 pulli, terwijl in 1980 meestal 2 tot 4 pulli werden aangetroffen.

Jonge Bosuilen (*Strix aluco*)

Foto: J. van Dooren en H. Meeus

1980 was een beter „muizenjaar” dan 1979. W. Paulussen deelde mij mee dat wat betreft de kleurfase van de Bosuil de bruine fase in de Kempen tweemaal meer blijkt voor te komen dan de grijze fase.

Er zijn voorlopig geen aanwijzingen dat de toename van de Bosuil in onze streek ten nadele zou zijn van andere uilensoorten.

Mijn dank gaat naar J. van Dooren, medewerker van het Vogeltrekstation Arnhem (Nederland), naar J. Mostmans, medewerker van het Vogeltrekstation Noorderkempen (België), en naar W. Paulussen die sinds vele jaren de broedbiologie van de Kempense roofvogels bestudeert.

Bibliografie

Commissie voor de Belgische Avifauna, 1967. Avifauna van België. Brussel, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Nest van Bosuil in heksenbezem.

Foto: H. Meeus

- Delmée, E., P. Dachy, P. Simon, 1978. Quinze années d'observations sur la reproduction d'une population forestière de Chouettes hulottes (*Strix aluco*), Gerfaut-Giervalk 68 : 590-650.
- Delmée, E., P. Dachy, P. Simon, 1979. Etude comparative du régime alimentaire d'une population forestière de Chouettes hulottes (*Strix aluco*). Gerfaut-Giervalk 69 : 45-77.
- Verheyen, R., 1943. De dag- en nachtroofvogels van België. Brussel, Koninklijk Natuurhistorisch Museum van België.
- Vooijs, K.H., 1980. Bosuil, nachtelijke kleine havik van bos en park. Lepelaar 68 : 88-90.
- Wortelaers, F., 1953. Bezoek aan de Bosuil (*Strix aluco*). Gerfaut-Giervalk 43 : 172-174.

Résumé

Correspondant à l'évolution aux Pays-bas, on constate depuis quelques années un accroissement des effectifs nicheurs de la Chouette hulotte (*Strix aluco*) en Campine Turnhoutoise (Belgique).

Summary

In accordance with the evolution in the Netherlands, there is an increase of breeding Tawny Owls (*Strix aluco*) in the Turnhoutian Campine, Belgium.

Dr. H. Meeus, Langvenstraat 25, B-2300 Turnhout.

Ornitologische korte mededelingen

Verzameld en bewerkt door Jan Pollet, Erfgoedlaan 8, 9800 Deinze.

1. Deze rubriek wordt samengesteld met mededelingen van veldwaarnemers. Waar het oorspronkelijk de bedoeling was alleen niet-soortspecifieke waarnemingen op te nemen, hebben wij besloten toch ook waarnemingen van één bepaalde soort te publiceren, voor zover de beschrijving van de vogel, zijn gedrag of zijn voorkomen een substantiële verbetering van de veld- of handkenmerken inhoudt voor de (amateur)veldornitologie.
2. De samensteller van deze rubriek ziet zich soms genooddacht bepaalde mededelingen in te korten. Daartoe worden echter alleen irrelevante, propagandistische of sentimentele gegevens weggelaten, zodat aan de aard van de waarneming en aan de bedoeling van de waarnemer geen geweld wordt aangedaan.
3. De mededelingen worden gepubliceerd onder de volledige en uitsluitende verantwoordelijkheid van de waarnemer(s).

Bruine Kiekendief (*Circus aeruginosus*) Voedseltrek bij jonge vogels.

Deze schuwe en kwetsbare roofvogel broedt sinds 1978 terug met succes te Assenede (O-VI). Het broedseizoen 1979 leverde zelfs een polygaam broedgeval op: in een private rietkraag waren er twee ♀♀ met elk een nest en één ♂. In augustus vlogen daar twee jongen uit. De laatste twee weken van augustus en begin september kon men 's namiddags maar vooral 's avonds de twee juvenielen boven hun geboorteplaats zien rondvliegen. Opmerkelijk was wel dat diezelfde vogels overdag actief waren boven de overgebleven schorren en slikken nabij Paulinahaven en het voormalige Braakmangebied aan de Westerschelde (Zeeuws-Vlaanderen, Nederland). De biologische waarde van dit gebied heeft ik

nauwelijks te onderstrepen. Bij laagwater kon ik daar vaststellen dat de juveniele Bruine Kiekendieven zeer bedrijvig waren en bij de foeragerende waadvogels nogal wat paniek veroorzaakten. Wat er hun precieze prooi was kon ik echter niet achterhalen. Wel probeerden ze vaak groepjes waadvogels te verrassen door zeer laag over de schorren en het slik te vliegen. Doordat die twee zelfde juvenielen vooral 's avonds te Assenede rondvlogen zonder duidelijk te jagen, zou hun verblijf overdag in het Braakmangebied kunnen afhangen van de efemeriden. Bij laagwater is dit slikkengebied tamelijk uitgestrekt en foerageren de waadvogels er verspreid. Pas bij hoogwater werden de Kiekendieven echt actief en volgden ze de vogels tot op de hoogwatervluchtplaatsen achter de Scheldedijk in de polder. Zodoende vlogen ze wel eens dieper de polder in, richting Assenede. Op de slaapplek (Assenede) waren ze zeer verdraagzaam tegenover elkaar en zochten samen in de schemering een geschikte rustplaats aan de rand van een moerasbos. Die verdraagzaamheid toonden ze duidelijk niet in hun jachtterrein: daar was er eerder sprake van concurrentie en agressiviteit tegenover elkaar. De afstand tussen het Braakmangebied en het krekenareaal van Assenede bedraagt toch zo'n 15 km. Dat het met zekerheid steeds om dezelfde twee juveniele exemplaren ging kon ik duidelijk vaststellen aan hun opvallend verschillend verenkleed.

Uit hun gedrag zou ik kunnen afleiden dat Assenede (geboorteplaats) in het najaar zeer geschikt is als slaapplek maar niet voldoende voedsel biedt, tenzij ik hun (lange) voedseltrek in verband moet brengen met de toenemende actieve recreatie en de jacht op Fazanten.

Luc Bekaert, St. Andriesstraat 2, 9960 Assenede.

JP: Voor wat betreft de polygamie (één ♂ met meerdere ♀♀) verwijs ik naar Dr. Ian Newton (Newton, I., 1979. *Population Ecology of Raptors*. Berkhamsted, Poyser). Misschien is het wel interessant hier wat dieper in te gaan op dit verschijnsel dat dan toch bij zeer veel amateur-ornitologen weinig of niet bekend is.

De meeste roofvogels zijn strikt monogaam, maar ze kunnen ofwel een vaste partner hebben gedurende verscheidene jaren of een verschillende partner elk jaar. In het monogaam systeem (1♂ x 1♀) bezorgt het ♂ het voedsel, waarbij hij hoofdzakelijk weg van het nest jaagt, terwijl het ♀ de eieren broedt en de jongen verzorgt, maar als de jongen groter zijn ook voedsel aanbrengt dat ze dan wel in de omgeving van de nestplaats verzamelt. De voordelen van dit systeem:

1. de voedselbehoeften van het koppel dalen als de grootste partner (♀) inaktief blijft
2. het ♀ kan grotere reserves aanleggen gedurende de broedperiode
3. het ♀ is sterker en kan dus beter het nest verdedigen
4. in sterk dimorfe soorten is het ♂ niet groot genoeg om de eieren te bedekken (bij de gieren, waar beide geslachten even groot zijn, hebben zij ook een gelijk aandeel in het broeden)

Waarom schakelen sommige vogels dan over op een ander systeem?

We kunnen stellen dat dit alleen zal gebeuren als alle partners voordeel hebben bij polygamie ten overstaan van monogamie of niet broeden. In een gebied met rijk voedselaanbod kan één ♂ voldoende voedsel aanbrengen voor verscheidene ♀♀: polygamie; in een gebied met arm voedselaanbod zijn er echter verscheidene ♂♂ nodig om één ♀ en haar jongen van voldoende voedsel te voorzien: polyandrie.

Polyandrie komt echter niet zo vaak voor als polygamie. Binnen het polygaam systeem onderkennen we drie types:

- A. ♀♀ gebruiken hetzelfde nest
- B. ♀♀ gebruiken verschillende nesten dicht bij elkaar in een gebied dat normaal slechts één nest zou hebben
- C. ♀♀ gebruiken verschillende nesten ver van elkaar over een gebied dat normaal ook verschillende nesten zou hebben.

Vooral type B en C komen veel voor bij kiekendieven. In Nederland is er zelfs een geval gesignaleerd van 1 ♂ met 7 ♀♀! Opmerkelijk hierbij is ook wel dat het ♂ Kiekendief veel mooier gekleurd is dan het ♀. Dit zou kunnen verklaard worden uit een evolutie waarbij in polygame systemen het mooiste mannetje de konkurrentiestrijd met een minder fraai exemplaar wint.

Binnen een polygame groep is er altijd één ♀ dominant over de andere. Men noemt dit het α - ♀ (alfa-wijfje). Dit α - ♀ krijgt het meeste voedsel van het ♂ bij het begin van het seizoen en legt daarom ook het vroegst. Dan komt het tweede ♀

aan de beurt en zo verder. Als alle ♀♀ broeden schenkt het ♂ toch nog de meeste aandacht aan het α - ♀. Daardoor is dit ♀ bevoorrecht tegenover de andere die meer moeite hebben met het grootbrengen van een nest, waardoor er dan ook in hun nesten meer sterfte optreedt. Nochtans is het duidelijk dat er meer jongen zullen grootgebracht worden dan wanneer er slechts één ♀ zou broeden en de andere ♀♀ ongepaard zouden blijven.

Over voedseltrek bij jonge vogels heb ik niets specifiek kunnen vinden. Ik neem echter wel aan dat Assenede, voor zover ik het ken, voor jonge en dus onervaren roofvogels weinig aantrekkelijk is als jachtgebied, terwijl daarentegen de Braakman veel gemakkelijker bejaagbaar is maar slechts weinig slaapgelegenheid biedt, zonder nog te spreken van de verstoring door de vakantie-gangers, terwijl Assenede 's avonds de rust zelf is.

Kleine Jager (*Stercorarius parasiticus*) slaat leeuwerik (spec?) in de vlucht

Op zondag 12 november 1980 zagen Eddy Storme en ikzelf een Kleine Jager boven zee te De Panne. Hij achtervolgde een leeuwerik die hij ongeveer 30 sec. later te pakken had. Daarop landde hij op het water om zijn buit te verorberen. Hetzelfde fenomeen zag ik die dag nog vier maal, maar nu door meeuwen. Drie of vier meeuwen achtervolgden een leeuwerik, maar hier duurde het heel wat langer vooraleer één van de meeuwen de buit kon pakken. Dat daarop een gevecht in regel volgde hoef ik er zeker niet bij te vertellen.

Ook op 4 november 1980 had ik iets dergelijks waargenomen, maar toen waren het vier juveniele meeuwen die een Spreeuw (*Sturnus vulgaris*) achtervolgden.

René Billiau, L. Maskenslaan 42, 8470 De Panne.

JP: Ongetwijfeld mooie waarnemingen, maar ze zouden nog aan waarde winnen indien de betrokken soorten nader gespecificeerd werden: welke Leeuwerik, welke meeuwen, welke juveniele meeuwen?

Kokmeeuw (*Larus ridibundus*) hapt sneeuwvlokken in de vlucht.

In het Gentse viel op 28 november 1980 de eerste sneeuw. Vanuit mijn bureel kon ik gedurende een drietal minuten vier Kokmeeuwen observeren die op een hoogte van ongeveer 30 m. probeerden de dikste vlokken te pakken te krijgen, waarbij ze de gekste kapriolen maakten. Eén van hen bleef zelfs herhaaldelijk bidden om dan een uitval naar links of rechts te maken of een dikke vlok in duikvlucht te achtervolgen. Het zijn dus blijkbaar niet alleen de kinderen die pret beleven in dit jaargetijde.

Patrick Verhaeghe, Drongen.

JP: Het verschijnsel van het sneeuwvlokken-snappen is reeds herhaaldelijk beschreven, vooral van meeuwen, maar ook van tal van andere vogels.

**Zanglijster (*Turdus philomelos*)
lijstersmidse**

Aangezien Zanglijsters niet in staat zijn slakkenhuizen open te pikken, slaan ze er net zo lang mee tegen een hard voorwerp tot ze stuk gaan. Bij zo'n lijstersmidse kan men tientallen kapotgeslagen huisjes van de tuinslak aantreffen. Gedurende de maand november 1980 heb ik in het Wijngaardveld langs de Dender te Aalst niet minder dan 618 slakkehuisjes bijeengeraapt. Na determinatie bleken ze allen tot de soort *Cepaea nemoralis* (L.) te behoren.

Dat het aambeeld van zo'n smidse uit alle mogelijke voorwerpen kan bestaan wordt aange-
toond door het feit dat ik zowel een glasscherf als

een metalen deksel over een waterput daartoe gebruikt vond. Op deze laatste plaats werden niet minder dan 115 schelpen gevonden. Op een met mos begroeid dak vond ik 96 huisjes naast een kersepit en twee schelpen van *Clausilia lipicata*. Gemiddeld worden door de zanglijster 9 tot 11 slakken per dag aangebracht op de smidse. Pierre Mannaert, Varkensmarkt 8, 9300 Aalst.

**Zwartkopgrasmus (*Sylvia atricapilla*)
verniet moedwillig spinneweb.**

Op 21 juni 1980 zat een Zwartkopgrasmus op een lage tak van een gewone esdoorn in het Calmeynbos te De Panne. Plots keek de vogel als geïrriteerd naar een spinneweb, waarop hij er naar toe vloog, met zijn snavel vier hoofddraden losmaakte zodat het net in elkaar stortte, en dan wegvloog.

René Billiau, De Panne.

Lijstersmidse

Foto: P. Mannaert

Ornitologisch nieuws 1981/1 en 2

Indien niet anders vermeld, hebben alle waarnemingen betrekking op 1981.

BAHC: Van deze waarnemingen moet een gedetailleerd verslag worden overgemaakt aan de sekretaris van het BAHC: P. Herroelen, Van Asschestraat 33, 1910 Melsbroek.

De vermelde waarnemingen werden door ons niet op hun juistheid onderzocht. De nummering van de vogels is deze die werd aangegeven in Wielewaal 45 (1979).

Gebruikte tekens: * vondst

v ringvangst

9. Vaal Stormvogeltje (*Oceanodroma leucorhoa*)

31/8 en 14/9/80 Knokke 1 eks. naar NO en 3 eks. naar ZW (DST, SYP), 18/10/80 Knokke-Zwin 2 eks. naar ZW (SYP); 4/1 Oostende 2 eks. naar ZW (VW Oostende).

11. Noordse Pijlstormvogel (*Puffinus puffinus*)

Nieuwe maxima: voor Knokke 29 eks. naar ZW op 14/9/80 (DST); te Heist 7 eks. naar ZW op 15/9/80 (DST), Nieuwpoort 54 eks. op 14/9/80 (ZW Nieuwpoort). Aanvullende waarnemingen na 18/9/80 (zie Ornitologisch Nieuws 1980/11-12); 30/9/80 Oostende 7 eks. naar ZW (VW Oostende) en Knokke-Zwin 1 eks. naar ZW (DST).

In oktober: Oostende 1 eks. naar ZW op 8 en 9/10/80, 21 eks. op 18/10/80 (VW Oostende, POR, DJP); Knokke-Zwin 2 eks. naar NO op 7/10/80 en 9 eks. naar ZW op 18/10/80 (DST); Nieuwpoort 5 eks. op 18/10/80 (ZW Nieuwpoort).

In november: 17/11/80 Bredene 1 eks. naar ZW (VW Oostende); 18/11/80 Oostende 1 eks. (POR).

13. Grauwe Pijlstormvogel (*Puffinus griseus*)

Nieuwpoort 1 eks. op 9/9/80 en 2 eks. op 11/9/80 (ZW Nieuwpoort); Oostende 4 eks. naar ZW op 12/9/80 (DST, MIT), 3 eks. naar ZW op 9/10/80 en 1 eks. naar ZW op 18/10/80 (VW Oostende), 2 eks. naar ZW op 29/10/80 (BOU, POM, VW Oostende).

14. Noordse Stormvogel (*Fulmarus glacialis*)

Oostende 1 eks. naar ZW op 20/8/80 (DST), 1 eks. naar ZW op 9/10/80, 1 eks. naar NO op 29/11/80. 6/12/80, 10 eks. waaronder 1 donkere fase naar ZW en 1 eks. naar NO op 4/1 (VW Oostende).

45. Wittoegeend (*Aythya nyroca*) BAHC (uitgezonderd)

22/11/80 Rekem 1 ♂ (VW Zuid-Limburg); 26/12/80 Moorsele 1 ♂ (VEJ).

47. IJseend (*Clangula hyemalis*) BAHC

Oostende-spuikom 1 ♂ op 25/10/80 (POM, FRR), 1 ♀ op 22/11/80 (POM), 2 ♀ op 28/11/80 (VW Oostende); 26/10/80 Oostende 1 ♀ eerst zittend op zee, daarna naar ZW (VW Oostende); 4 tot 10/11/80 Ramskapelle 1 ♀ (DST); 9/11/80 Oostduinkerke 1 juv. (DCM); 9 en 11/11/80 Nieuwpoort 1 ♀ (DJY, DJT) (Zie ook Ornitologisch Nieuws 1980/11-12); 22/11/80 Rekem 1 ♀ (VW Zuid-Limburg) ver in het binnenland!; 14/12/80 Antwerpen L.O. 1 ad. ♀ (STC); 12 tot 25/1 Oostende-spuikom 1 eks. (VW Oostende, VJN).

54. bis. Rosse Stekelstaartend (*Oxyura jamaicensis*) BAHC

29/10/80 Knokke-Zwin 1 eks. (BUG). Het ♀ te Mechelen werd nog door vele waarnemers gezien, aanvullende data: 25/11/80 (WJ Brussel, CAE, DEJ, DBS, DJO, DNJ) en 17.01.81 (MEH). Zie Ornitologisch Nieuws 1980/11-12.

55. Casarca (*Tadorna ferruginea*) BAHC

10 tot 16/11/80 Oelegem 1 ♂ (COM, DED, DMF, VW Voorkempen); 7/12/80 Brecht 1 eks. naar W (DRF, MEP).

58. Dwerggans (*Anser erythropus*) BAHC

23/12/80 Damme 1 of 2 ad. (KUE).

65. Roodhalsgans (*Branta ruficollis*) BAHC

21/12/80 Antwerpen-Zandvliet 1 eks. tussen 1500 Kolganzen (DRF, MEP).

78. Ruigpootbuisard (*Buteo lagopus*) BAHC

25/11/80 Bornem 1 eks. (DHH); 30/11/80 Jabbeke 1 eks. (KUE); 20/12/80 Brecht 1 eks. (DRF); 11/1 Antwerpen-Oorderen 1 eks. (VGW). Zie ook Ornitologisch Nieuws 1980/11-12.

83. Zeearend (*Haliaeetus albicilla*) BAHC

10/1 Antwerpen-Zandvliet 1 imm. (DRF).

114. Grote Trap (*Otis tarda*) BAHC

Vanaf 10/1 Wuustwezel 1 onv. ♂ (derde- vierdejaars) (NUJ, DRF). Op 15/2 was dit eksemplaar nog steeds aanwezig (RSM, NUJ). Deze vogel werd door heel wat waarnemers gezien!

158. Rosse Franjepoot (*Phalaropus fulicarius*) BAHC

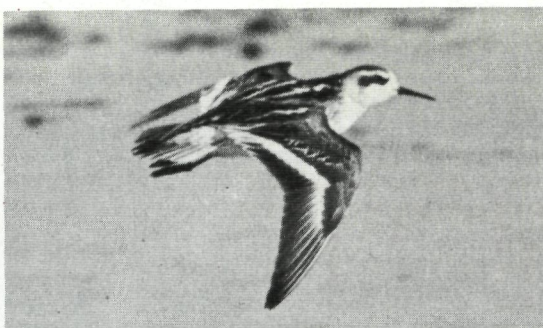
Oostende 1 eks. zittend op zee op 23/10/80, 1 eks. naar ZW op 30/10/80 en 1 eks. op 26/12/80 (VW Oostende).

159. Grauwe Franjepoot (*Phalaropus lobatus*)

16-17 en 19/8/80 Zeebrugge 1 eks. (DST, SYP, BOL) zie

Grote Trap (*Otistarda*) te Wuustwezel Foto: P. Elst

Grauwe Franjepoot (*Phalaropus lobatus*)

Foto: J. de Ridder

Ornitologisch Nieuws 1980/11-12: 6-7-9 en 12/9/80 Knokke 1 eks. (DST, MIT).

159. bis. Grote Franjepoot (*Phalaropus tricolor*) BAHC 24/9/80 Welden 1 eks. (VAJ).

168. Burgemeester (*Larus hyperboreus*) BAHC Oostende 1 eerstejaars op strand op 3/10/80, 1 ad. aan kuisbak op 5/11/80, 1 ad. aan jachtklub op 30/11/80 (VW Oostende); 9/11/80 De Panne 1 eks. (STE); 15/11/80 Oostende 1 ad. (POM, POR, VLE, LIA); 1/1 Heist 1 eerstejaars (DST, LUP, VPB); 29/1 Oostende 1 imm. (BNL); 1/2 Antwerpen-Oorderen 1 eerste winterkleed (DRF, MEP, VOH).

175. Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*) BAHC 1/8/80 Zeebrugge 1 ad. (DST, BOL); 14/10/80 Oostende havengeulkaai 1 juv. (VW Oostende); 29/10/80 Heist 1 ad. naar ZW (DST); 2/11/80 Knokke 1 ad. naar ZW (SYP); 10/11/80 De Panne 1 eks. (STE, CAS, DBR); 18/11/80 Heist 1 ad. naar ZW (DST); 29/11/80 Heist 1 ad naar NO (DST, LUP).

178. Vorkstaartmeeuw (*Xema sabini*) BAHC 11/9/80 en 23/11/80 Nieuwpoort 1 eks. (ZW Nieuwpoort).

245 b. Rouwkwikstaart (*Motacilla alba yarrellii*) 5 en 13/10/80 Oostende 1 eks. (VW Oostende).

299. Bladkoninkje (*Phylloscopus inornatus*) BAHC 11/11/80 Bornem 1 eks. (DPD).

300. Pallas' Boszanger (*Phylloscopus proregulus*) BAHC

v 19/11/80 Knokke-Zwin 1 eks. geringd (BUG). Dit is het derde geval voor ons land. De eerste waarneming, vermeld in "Lippens en Wille" is niet opgenomen in de Avifauna van België omdat het bewijsstuk verloren is gegaan.

Bruine Boszanger (*Phylloscopus fuscatus*)

Graaf L. Lippens meldde ons dat op 12 oktober 1979 een exemplaar van deze Centraal-Aziatische *Phylloscopus* werd gevangen te Knokke-Heist door G. Vantorre, medewerker aan het Belgisch Ringwerk. Het betreft de eerste vangst van deze soort in België. De vogel werd gevangen in het bosje "Park 58" nabij de watertoren van Heist. Gezien noch G. Vantorre, noch L.

Lippens de vogel wisten te identificeren werd hij naar het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen gezonden. Van hieruit liet P. Devillers weten dat het voor 95 % zeker een *Phylloscopus fuscatus* betrof, doch aangezien in het Instituut geen vergelijkingsmateriaal voorhanden was, hij de vogel naar Londen zou sturen om de identifikatie te laten bevestigen. Tot op 1 februari 1981 werd dit helaas nog steeds niet gedaan zodat deze vondst nog niet kon worden gehomologeerd. Graaf L. Lippens vond het echter toch nuttig de aandacht van alle Vlaamse ornitologen op deze soort vestigen.

303. Waaijerstaartrietzanger (*Cisticola juncidis*) BAHC 17/8/80 Kalmthout 1 eks. zingend (VJN).

316. Baardmannetje (*Panurus biarmicus*) BAHC 16/10/80 Lier 1 ♀ (VW Lier); 10/11/80 St-Jan-in-Eremo 3 eks. (ANA, DBI); 12 tot 18/12/80 Stuivekenskerke 1 eks., 18 tot 31/12/80 Stuivekenskerke 2 eks. (DSK, DBR, DWL, WJ Westkust).

363. Notekraker (*Nucifraga caryocatactes*) BAHC 25/10/80 Halle 1 eks. (DAM).

ERRATA:

175. Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*)

Ornitologisch Nieuws 1980/8 & Seizoenoverzicht maart-april-mei 1980 11/5/80 Lichtaart Snekpansvijver 1 ad. (WA Noorderkempen).

36. Krakeend (*Anas strepera*)

Ornitologisch Nieuws 1980/11-12. Bij het broedgeval te Wemmel ging het om een Wintertaling en niet om Krakeend.

Lijst der waarnemers:

ANA Anselin A.; BNL Benoy L.; BOL Bogaert F.; BOU Boudolf L.; BTL Baert L.; BUG Burggraave G.; CAE Callebout E.; CAS Catteeuw S.; COM Couwels M.; DAM Dehaen M.; DBI De Bruycker A.M.; DBR Debruyne R.; DCM De Clerck M.; DED Demey D.; DEJ Dewyselaere J.; DER Deman R.; DHH D'Hertefelt H.; DJO Desie J.; DJP Deputter J.P.; DJT De Jonckheere T.; DJY De Jonckheere Y.; DMF Demey F.; DPD De Pauw A.; DRF De Ridder J.; DST De Schuyter T.; DSK Devos K.; DWL Dewulf L.; HGG Helsen Gebr. KUE Kuyken E.; LIA Lingier P.; LUP Lust P.; NUJ Nuytemans J.; MEH Meeus H.; MEP Maes P.; MIT Michiels Th.; POM Pottier M.; POR Pottier R.; RSM Raes M.; STC Steeman C.; STE Storme E.; SYP Sys P.; VAJ Vanheuverwijn J.; VAP Vangeel P.; VEJ Vervaeke J.; VGJ Van Geel J.; VGW Van Ginhoven W.; VJN Van Esbroeck J.; VLE Van Loo E.; VNJ Vandensande J.; VOH Voet H.; VPB Vandepitte B.; VRW Van Rentergem W.; Vogelwerkgroep Lier; Vogelwerkgroep Oostende; Vogelwerkgroep Voorkempen; Vogelwerkgroep Zuid Limburg; WA Noorderkempen; WJ Brussel; WJ Westkust; Zeevogelwerkgroep Nieuwpoort.

Hilda Outtier, Marc Reygaert, Lut Sagaert, Paul van Sanden, Jan Pollet, Valère Geers. Ornitologische Centrale, Rattepas 2, 9259 Moortsele.

De gegevens voor het Ornitologisch Nieuws van april worden op 10 en 11 maart tussen 19 en 23 uur verwacht op telefoonnummer 091/22 34 13.

De waarnemingen voor het Seizoenoverzicht van september-oktober-november 1980 dienen ten laatste op 15 maart op de Ornitologische Centrale binnen te komen.

AANWIJZINGEN VOOR DE AUTEURS

Het maandblad „De Wielewaal” publiceert in principe alle artikels waarvan de inhoud strookt met de doelstelling van de Vereniging De Wielewaal: de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels. De redactie behoudt zich nochtans het recht voor te beslissen welke artikels of bijdragen worden geplaatst.

Kopij moet in drievoud in machineschrift worden ingeleverd bij de redaktiesekretaris. Uiterlijk twee maanden na het insturen van de kopij ontvangt de auteur bericht of zijn artikel al dan niet zal worden opgenomen. Eventueel kan de auteur gevraagd worden wenselijke veranderingen aan te brengen.

De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikels.

Elk artikel wordt gevolgd door het volledig adres van de auteur(s).

De redactie dringt er op aan om artikels en belangrijke bijdragen te doen volgen door een samenvatting in de Nederlandse, Franse en Engelse taal. Op verzoek van de auteur zal de „résumé” en „summary” door een redaktielid worden opgesteld.

In het maandblad wordt de progressieve spelling toegepast. Nederlandse vogelnamen beginnen steeds met een hoofdletter (bv. Witte Kwikstaart). Groepsnamen (bv. steltlopers) beginnen niet met een hoofdletter. Dezelfde schrijfwijze geldt voor namen van planten, insekten, enz... De eerste vermelding in een tekst van een soort wordt steeds gevolgd door de Latijnse geslachts- en soortnaam, onderstreept en door haakjes omgeven.

In datumvermeldingen dienen de namen van de maanden bij voorkeur voluit geschreven. Het gebruik van afkortingen dient vermeden te worden.

Referenties in de tekst worden aldus vermeld: (Segers, 1948) en verwijzen naar een alfabetisch gerangschikte bibliografie. Deze bibliografie wordt als volgt opgesteld:

- voor een artikel: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. Volledige titel. Naam van het tijdschrift, jaargang: eerste pagina van het artikel - laatste pagina.
bv. Grootaers, F., 1958. Glanskop (*Parus palustris*) en Matkop (*Parus atricapillus*). Wielewaal 24: 1 - 16.
- voor een boek: Auteursnaam, initialen van de voornamen, jaar. Volledige titel. Stad van uitgifte, naam van de uitgever.
bv. Segers, F., 1948. Broedvogels in de Kempen. Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel.

Als er meerdere auteurs zijn worden deze aldus vermeld: Segers, F., F. Grootaers. In de bibliografie worden geen titels vermeld die in de tekst niet genoemd worden. Alle literatuuraanhalingen moeten bij hun oorspronkelijke bron gecontroleerd worden.

Indien overnames uit plaatselijke bladen van Wielewaal-afdelingen overwogen worden zal hierover eerst met de auteur worden overlegd.

Ter illustratie van bijdragen kunnen in aanmerking komen: zwart-wit- en kleurfoto's, diapositieven, zwart-wit-tekeningen. Grafieken, tabellen en kaarten dienen met zwarte inkt op wit papier getekend.

Aan de auteur van een artikel (of aan één van hen indien er meerdere zijn) zullen 5 exemplaren van het maandblad worden verzonden. Meer exemplaren (tot maximum 30) kunnen bekomen worden, indien de redaktiesekretaris hierom verzocht wordt bij het inzenden van het artikel.

Elk lid van de redactie zal graag eventuele bijkomende inlichtingen of adviezen verstrekken aan mogelijke auteurs.

DE WIELEWAAL

JAARGANG 47 - MAART 1981

R. DEBRUYNE, M. ESPEEL, S. CATTEEUW. Avifauna van de kleiputten te Stuivekenskerke (West-Vlaanderen)	101
W. CORVELEIJN. Massale doortrek van de Noordse Gele Kwik (<i>Motacilla flava thunbergi</i>) aan onze kust in het voorjaar 1980.	116
M. BECUWE. De verspreiding en het gedrag van de Wulp (<i>Numenius arquata</i>) in de Westhoek.	117
M. SLOOTMAEKERS, H. VAN DER VEKEN. Waarneming van een paartje Marmereenden (<i>Marmaronetta angustirostris</i>) in Zeeland.	123
B. VERCRUYSSSE. Overzicht van de kusttrek te Nieuwpoort in najaar 1979.	124
A. DE JONGHE. Knolbeemdgras, <i>Poa bulbosa</i> var. <i>vivipara</i> Koeler, een nieuwe soort voor de Provincie Antwerpen.	128
P. HERROELEN. Eerste ringvangst van een zuidelijke Geelpootzilvermeeuw (<i>Larus cachinnans michaelis</i>) in Nederland.	129
H. MEEUS. Over de toename van de Bosuil (<i>Strix aluco</i>) in de Turnhoutse Kempen.	130
J. POLLET. Ornitologische Korte Mededelingen.	132
H. OUTTIER, M. REYGAERT, L. SAGAERT, P. VAN SANDEN, J. POLLET, V. GEERS. Ornitologisch Nieuws.	135

Titelblad: Grote Bonte Specht (*Dendrocopos major*). Foto: R. Willockx.

